rijksuniversiteit groningen

onderzoek informatie statistiek groningen

Bijstand op Maat

Beleidsrapport

Dr. Arjen Edzes

Richard Rijnks MSc

Drs. Klaas Kloosterman

Dr. Viktor Venhorst

Rijksuniversiteit Groningen | Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen |

Vakgroep Economische Geografie

In samenwerking met OIS Gemeente Groningen

URSI-onderzoeksrapport nr. 366

Groningen 9 april 2020

Dit rapport is mede tot stand gekomen door bijdragen van het Landelijk overleg Onderzoekers Experimenten Participatiewet (LOEP).

Universiteit Utrecht

Timo Verlaat MSc. | Marcel de Kruijk MSc. | Prof. Dr. Stephanie Rosenkranz |

Dr. Loek Groot | Dr. Mark Sanders

Universiteit Tilburg

Prof. Dr. Ruud Muffels | Dr. Kirsten Blom-Stam

Radboud Universiteit

János Betkó MSc. | Dr. Maurice Gesthuizen | Dr. Niels Spierings

Hogeschool Saxion

Dr. Peter Gramberg | Dr. Jack de Swart

Rijksuniversiteit Groningen

Dr. Arjen Edzes | Richard Rijnks MSc. | Dr. Viktor Venhorst | Klaas Kloosterman MSc. (OIS)

De verantwoordelijkheid berust geheel bij de auteurs.

Inhoudsopgave

Deel 1 Managementsamenvatting 1

Managementsamenvatting 2

Deel 2 Onderzoek en resultaten 6

1. Inleiding 7

1.1 Aanleiding voor het onderzoek 7

1.2 Theoretisch kader 8

1.3 Onderzoeksvragen 10

1.4 Leeswijzer 10

2. Opzet onderzoek 12

2.1 Experimentele groepen 12

2.2 Procedure 13

2.3 Onderzoeksgroep 15

2.4 Dataverzameling 16

3. Resultaten 18

3.1 Uitstroom naar werk 18

3.2 Subjectief ervaren veranderingen 24

3.3 Aanvullende uitkomstmaten bij 'Individueel Maatwerk' 28

4. Conclusie 32

Deel 3: Verdieping 34

5. Steekproef 35

5.1 Exclusiecriteria 35

5.2 Indeling in experimentele groepen (randomisatie) 35

5.3 Wervingscampagne 37

5.4 Controle op representativiteit 38

5.5 Vergelijking groepsindeling (balans) 39

5.6 Afmeldingen van het onderzoek 41

5.7 Conclusie en beperkingen steekproef 41

6. Dataverzameling (kwantitatieve data) 43

6.1 Operationalisering van variabelen 43

6.2 Gegevensverzameling vragenlijsten 49

6.3 Respons op vragenlijsten 49

6.4 Administratieve databronnen 50

7. Dataverzameling (kwalitatieve data) 52

7.1 Interview topics werkcoaches Individueel Maatwerk 52

7.2 Vragenlijst 52

8. Uitvoering 54
8.1 Projectorganisatie 54
8.2 Het reguliere bijstandsregime in Groningen 55
8.3 Dienstverleningskader experimentele groepen 57
8.4 Monitoring van de implementatie 59
8.5 Procesbeschrijving Interventie 'Individueel Maatwerk' 60

9. Analyses 67
9.1 De RCT gedachte 67
9.2 Verschillende RCT designs 68
9.3 Keuzes met betrekking tot de analyses in Groningen 69
9.4 Treatmenteffecten 71

10. Bijlagen 74
10.1 Veranderlab Innovatie sociale zekerheid: ontstaansgeschiedenis 74
10.2 Wat werkt voor wie: theorie en context 75
10.3 Representativiteitsanalyses 79
10.4 Balance checks randomisatie groepen 80
10.5 Responsanalyses vragenlijst 81
10.6 Regressie resultaten verschillende modelspecificaties 84
10.7 Lijngrafieken Intention-to-treat regressie-analyse ten opzichte van referentiegroep. 90
10.8 Lijnplots alle uitkomstmaten na 24 maanden per groep 93

Deel 1 Managementsamenvatting

Managementsamenvatting

Aanleiding

De gemeente Groningen is in 2017, in de nadagen van de economische crisis, een uniek veldexperiment gestart onder bijstandscliënten. Samen met nog vijf andere gemeenten – Utrecht, Tilburg, Wageningen, Deventer en Nijmegen – wilde de gemeente onderzoeken of een andere aanpak van de Participatiewet positieve effecten heeft voor bijstandsgerechtigden. Het Groningse experiment met de naam 'Bijstand op Maat' is mogelijk gemaakt door een Algemene Maatregel van Bestuur van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en is wetenschappelijk begeleid door de Rijksuniversiteit Groningen.

Opzet experiment Participatiewet

Voor het experiment is een doelgroep samengesteld van ruim 8.700 bijstandscliënten – bijna 80% van alle bijstandscliënten in Groningen. Na afzondering van 150 cliënten (de zogenaamde referentiegroep) is de rest van de doelgroep willekeurig ingedeeld in één van de onderstaande vijf experimentele groepen, waaronder één vergelijkingsgroep (controlegroep) en vier interventiegroepen. Na indeling in de experimentele groepen is aan deelnemers gevraagd of ze bereid waren aan het experiment deel te nemen. De vijf experimentele groepen zijn:

1. **Vergelijkingsgroep (controle).** Deze groep bevat bijstandsgerechtigden die bereid waren om aan het onderzoek mee te doen en daarvoor vragenlijsten in te vullen, maar voor wie de huidige wet- en regelgeving blijft gelden. Aan deze groep hebben in totaal *222 cliënten* deelgenomen.
2. **Eigen regie (T1).** Deze groep is voor de looptijd van het onderzoek ontheven van de arbeids- en re-integratieplicht. Deelnemers in deze groep hoeven dus niet meer verplicht te solliciteren en betaald werk aan te nemen. Ook kunnen zij zelf kiezen of zij gebruik willen maken van de re-integratieactiviteiten die de gemeente aanbiedt. Deelname aan deze activiteiten is daarmee vrijwillig, echter niet vrijblijvend. De inzet richting betaald werk of andere vormen van participatie is in deze groep dus volledig in handen van de bijstandsgerechtigde. Aan deze groep hebben in totaal *183 cliënten* deelgenomen.
3. **Individueel maatwerk (T2).** Deelnemers krijgen extra hulp en begeleiding aangeboden van de gemeente. De extra hulp en begeleiding wordt gekenmerkt door vier aspecten: (1) Door de inzet van een ervaringsdeskundige werkcoach sluit de begeleiding meer aan op de leefwereld van de klant; (2) Doordat de wens van de cliënt centraal staat, wordt op maat dienstverlening aangeboden; (3) De begeleiding kan intensiever zijn wanneer de cliënt daarom vraagt; (4) De deelnemers kunnen onder meer kiezen uit een set aanvullende instrumenten en programma's waaronder scholing en training. Aan deze groep hebben in totaal *144 cliënten* deelgenomen.
4. **Bijverdiengroep (T3).** In deze groep blijven alle regels en plichten van het normale bijstandsregime gelden, behalve de bijverdienregeling. Als deelnemers in deze groep naast hun uitkering werken, mogen zij 50% (i.p.v. 25%) van hun inkomsten uit arbeid houden, tot een maximumbedrag van 199,- euro netto per maand. Dat mag gedurende de hele looptijd van het experiment (i.p.v. maximaal 6 maanden). Voor samenwonenden geldt, dat zij gezamenlijk 199,- euro netto per maand mogen houden. Aan deze groep hebben in totaal *153 cliënten* deelgenomen.
5. **Keuzegroep (T4).** Deelnemers aan deze groep mogen zelf kiezen of ze willen deelnemen aan **Eigen regie (T4.1), Individueel maatwerk (T4.2) of de Bijverdiengroep (T4.3).** Aan deze keuzegroepen hebben respectievelijk *73, 58 en 57 cliënten* deelgenomen.

In totaal hebben 890 cliënten meegedaan aan het experiment dat een looptijd heeft gekend van 1 november 2017 tot en met 31 oktober 2019.

Uitkomstmaten en onderzoeksontwerp

Wanneer we kijken naar de resultaten van het experiment, dan maken we een onderscheid in primaire en secundaire uitkomstmaten. Primaire uitkomstmaten gaan over uitstroom naar werk. Deze hebben we vastgesteld met behulp van administratieve data van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De uitkomstmaten en de gebruikte data zijn in nauw overleg tot stand gekomen met het Centraal Planbureau en Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Secundaire uitkomstmaten gaan onder meer over welbevinden, participatie en vertrouwen en hebben we gemeten door de deelnemers aan het experiment drie keer een vragenlijst voor te leggen. Het gaat hier dus om door de cliënt zelf ervaren uitkomsten. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitkomstmaten.

Tabel i: Overzicht van primaire en secundaire uitkomstmaten.

Primaire uitkomstmaten / Uitstroom naar werk	Secundaire uitkomstmaten / Welbevinden, participatie en vertrouwen
• Looninkomen >100% WML • Looninkomen >70% WML • Looninkomen >50% WML • Gewerkte uren > 136 per maand / > 32 per week • Gewerkte uren > 114 per maand / > 27 per week • Gewerkte uren > 51 per maand / > 12 per week • Gewerkte uren > 34 per maand / > 8 per week • Permanent contract • Tijdelijk contract	• Gezondheid • Welbevinden • Participatie • Sociaal netwerk • Algemeen vertrouwen • Vertrouwen in instituties • Zelfvertrouwen • Baanzoekgedrag • Financiële situatie

WML = Wettelijk Minimumloon

Om zoveel mogelijk het effect van de interventies vast te kunnen stellen controleren we voor achtergrondkenmerken van deelnemers zoals leeftijd, geslacht, etniciteit, bijstandsduur, opleidingsniveau en gezinssituatie en de eventuele inkomsten uit loon, drie maanden voorafgaand aan het experiment. Daarnaast vergelijken we de uitkomsten uit de interventies op twee manieren met bijstandscliënten die de interventie niet hebben gehad:

1. We vergelijken de uitkomsten van de deelnemers in de experimentele groepen met de deelnemers in de controlegroep. We noemen dit **variant A**. We doen dat zowel voor de primaire als secundaire uitkomstmaten.

2. We vergelijken de uitkomsten van iedereen die willekeurig in de experimentele groepen is ingedeeld met de mensen in de referentiegroep. Hiermee controleren we voor selectie-effecten die ontstaan als gevolg van bijvoorbeeld motivatie. We noemen dit **variant B**. Deze vergelijking doen we alleen voor de primaire uitkomstmaat. De reden is dat we alleen deelnemers aan de experimentele groepen vragenlijsten hebben afgenomen en niet degenen die niet deel wilden nemen. Daarmee is een vergelijking op secundaire uitkomstmaten in deze vergelijking onmogelijk.

Resultaten op hoofdlijnen

De belangrijkste resultaten op hoofdlijnen zijn:

- In sommige interventies treden positieve resultaten op die duiden op meer arbeidsparticipatie. Dat geldt zeker voor deelnemers die ervoor hebben gekozen om aan de experimentele groepen deel te nemen (variant A). Ook voor de vergelijking met de referentiegroep (variant B) zijn er positieve indicaties dat vooral de Bijverdienregeling heeft bijgedragen aan het verwerven van een hoger inkomen.

- Voor de secundaire uitkomstmaten zien we dat, behalve voor de 'Eigen Regie-groep' het vertrouwen dat cliënten hebben in anderen is toegenomen. Ook zien we een klein positief resultaat op het terrein van zelfredzaamheid.
- De gekozen 'andere aanpak van de Participatiewet' leidde niet tot minder uitstroom naar werk of tot negatieve resultaten op de secundaire uitstroommaten. Ook dat is een belangrijke uitkomst omdat het bevestigd dat een andere meer op maat gerichte aanpak niet ten koste hoeft te gaan van uitstroom naar werk.

Resultaten voor de Eigen Regie-groep

De belangrijkste resultaten op hoofdlijnen zijn:

- Het volledig met rust laten van cliënten draagt niet bij aan de uitstroom naar werk. Voor de mensen die daadwerkelijk aan de interventie hebben deelgenomen, is zelfs de kans op werk voor meer dan 12 of 27 uur per week en het verdienen van een inkomen van meer dan 70% WML afgenomen met 3% tot 5% (variant A). Controleren we voor selectie dan verdwijnen de negatieve effecten (variant B). Voor kleine banen (tot 70% WML) is er een indicatie dat eigen regie bijdraagt aan 1,4% tot 1,8% meer uitstroom, maar dit effect is statistisch net niet betrouwbaar van toeval te onderscheiden.
- We zien ook dat het baanzoekgedrag in deze groep is afgenomen, vermoedelijk omdat cliënten zich niet meer aangespoord voelen om werk te zoeken. Ook het geluksgevoel en de tevredenheid met het leven is afgenomen. En hoewel de zelfredzaamheid en de financiële situatie lijken te zijn verbeterd, is het algemene beeld negatief. Met rust laten als dienstverleningsstrategie levert weinig aanknopingspunten op.

Resultaten voor de groep Individueel maatwerk

De belangrijkste resultaten op hoofdlijnen zijn:

- Het bieden van Individueel maatwerk heeft niet geleid tot meer uitstroom van werk. Dat geldt zowel wanneer we kijken naar alleen de deelnemers (variant A) als wanneer we controleren voor selectie (variant B). Een reden kan zijn dat cliënten simpelweg meer tijd nodig hebben om de afstand naar de arbeidsmarkt te overbruggen. Er is een niet-significante indicatie dat Individueel maatwerk leidt tot 2% tot 2,2% hogere uitstroom naar kleine banen (tot 70% WML).
- We zien dat hoewel het aantal sollicitaties is afgenomen, het aantal sollicitatiegesprekken is toegenomen. De individuele begeleiding lijkt daarmee de effectiviteit van het solliciteren te hebben verbeterd.
- Individueel maatwerk heeft er wel toe geleid dat het vertrouwen in anderen is toegenomen en dat de zelfredzaamheid lijkt te zijn verbeterd.
- De waardering door cliënten van de begeleiding door de werkcoaches is hoog.

Resultaten voor de Bijverdiengroep

De belangrijkste resultaten op hoofdlijnen zijn:

- Het vergroten van de bijverdienmogelijkheden leidt tot meer arbeidsparticipatie. Kijken we alleen naar de deelnemers (variant A) dan wordt er meer gewerkt in banen voor meer dan 8 en 12 uur per week (respectievelijk 9,9% en 6,3%) en hebben deelnemers vaker een tijdelijk contract (14,1%). Na controle voor selectie hebben deelnemers nog steeds vaker een looninkomen voor meer dan 50% en 70% van het WML. Het verschil is respectievelijk 2,8% en 2,3%, met een niet significante maar wel positieve indicatie van 1.1% voor 100% WML. Qua gewerkte uren is er alleen een positieve indicatie van 2,5% meer uitstroom naar banen van meer dan 12 uur per week.

- Ook hier geldt dat het algehele vertrouwen in anderen is toegenomen en dat geldt in lichte mate – hoewel niet significant – voor het vertrouwen in de overheid. We zien positieve indicaties op de ervaren gezondheid en de zelfredzaamheid.

Resultaten voor de Keuzegroep

De belangrijkste resultaten op hoofdlijnen zijn:

- Het hebben van een keuze in het aanbod van interventies leidt niet tot meer arbeidsparticipatie. Het lijkt erop dat deelnemers weliswaar vaker een tijdelijk of permanent contract hebben (variant A), maar wanneer we controleren voor selectie blijven alleen lichte, zowel positieve als negatieve effecten over.
- Het baanzoekgedrag voor de keuzegroep is afgenomen.
- Wel is ook hier het vertrouwen en de ervaren gezondheid toegenomen.

Richtinggevende conclusies

De gemeente Groningen is dit experiment gestart om te zien of een andere aanpak van de Participatiewet positieve effecten heeft voor bijstandsgerechtigden. Binnen de tweejarige duur van het experiment hebben we zeker positieve effecten gevonden, hoewel we ook niet verwachte, negatieve uitkomsten kunnen optekenen. Het valt niet uit te sluiten dat sommige interventies een te korte duur hadden om effect te sorteren of dat effecten zich pas op langere termijn zijn waar te nemen.

1. **Positieve aandacht werkt (maar traag).** Op hoofdlijnen geldt dat alle interventies (behalve T1) bijdragen aan een toegenomen vertrouwen en zelfredzaamheid en in sommige gevallen ook een verbeterde ervaren gezondheid. We vinden ook positieve resultaten die duiden op meer arbeidsparticipatie. Hoewel deze de grens van wetenschappelijke significantie niet halen, hebben de uitkomsten een omvang van twee tot drie procent punten ten opzichte van de referentiegroep. We vinden geen aanleiding om cliënten volledig de eigen regie over hun bijstandssituatie te geven, omdat de signalen wijzen op verminderd baanzoekgedrag en verminderd welbevinden.
2. **Financiële prikkel werkt.** Op hoofdlijnen geldt dat meer mogen bijverdienen heeft geleid tot een verhoogde arbeidsparticipatie. Met name voor banen van >50% en >70% WML zijn deze uitkomsten significant. Voor banen van een kleine omvang vinden we een positieve indicatie, maar geen significant verschil.
3. **Waardering van cliënten voor intensieve dienstverlening van de werkcoaches is groot.** Het werken met ervaringsdeskundige professionals bij Individueel Maatwerk heeft tot een grote tevredenheid onder cliënten geleid. Dit heeft zich niet direct vertaald in meer arbeidsparticipatie, maar wel in toegenomen vertrouwen, net als bij de overige interventies uitgezonderd de Eigen Regie-groep.

Deel 2 Onderzoek en resultaten

1. Inleiding

In 2017 is de gemeente Groningen samen met de gemeente Ten Boer gestart met het experiment *Bijstand op Maat*.[1] Het experiment dient antwoord te geven op de vraag, wat de beste manier is om mensen met een bijstandsuitkering te begeleiden en te ondersteunen. Twee jaar lang (1 november 2017 t/m 31 oktober 2019) zijn 890 bijstandsgerechtigden in Groningen ingedeeld in vijf verschillende bijstandsaanpakken. De Rijksuniversiteit Groningen heeft onderzocht tot welke effecten deze aanpakken hebben geleid. Hierbij is gekeken naar uitstroom naar werk, het meedoen in de samenleving en de effecten op gezondheid en welbevinden. Dit eindrapport geeft een verslag van het door de RUG uitgevoerde *Bijstand op Maat* onderzoek.[2]

***Bijstand op Maat* is onderdeel van een reeks Nederlandse bijstandsexperimenten[3] die onafhankelijk van elkaar zijn uitgevoerd binnen een landelijk onderzoekskader[4] opgesteld door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Dit eindrapport richt zich op de lokale onderzoeksopzet en -resultaten.**

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Sinds 1 januari 2015 vallen bijstandsuitkeringen onder de regelingen van de Participatiewet (Pw), die de oude Wet werk en bijstand (Wwb) heeft vervangen. Doel van de Participatiewet is om zoveel mogelijk mensen naar betaald werk te helpen of, als dat niet kan, op een andere manier te laten participeren. De wet regelt de uitgifte van bijstandsuitkeringen en geeft een kader voor de regels en verplichtingen die bijstandsgerechtigden moeten naleven. Hoewel de wet nationaal is opgelegd, ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de wet bij gemeenten.

Na invoering van de wet is bij meerdere gemeenten de behoefte ontstaan om te onderzoeken of de Participatiewet doeltreffender uitgevoerd kan worden. Doeltreffendheid richtte zich daarbij zowel op arbeidsparticipatie en sociale participatie als ook op hieraan bijdragende factoren zoals gezondheid en welbevinden en de relatie tussen uitkeringsinstantie en klant. De onderzoeksplannen zijn ontstaan, omdat de betreffende gemeenten de algemene regelingen in de Participatiewet niet altijd goed vonden aansluiten bij de praktijk. Het stelsel van regels en verplichtingen volgens de Participatiewet wordt door gemeenten als complex en bureaucratisch ervaren, met weinig ruimte voor maatwerk en vormen van begeleiding waarbij de bijstandsgerechtigde zélf meer regie neemt.

---

1 Na de gemeentelijke herindeling in 2019 is de gemeente Ten Boer opgegaan in de gemeente Groningen. In het vervolg zullen we daarom alleen nog maar spreken van de gemeente Groningen.

2 Het analyseplan voor dit onderzoek is tevens van tevoren geregistreerd bij de RCT Registry van de American Economic Association (https://www.socialscienceregistry.org/trials/3618).

3 Soortgelijke onderzoeken hebben plaatsgevonden in de gemeenten Deventer, Groningen, Nijmegen, Tilburg, Utrecht en Wageningen.

4 Het onderzoekskader is vastgelegd in de Algemene Maatregel van Bestuur (AmvB) 'Tijdelijke regeling experimenten Participatiewet' van 20 februari 2017 (2017-00000197982).

Tegen deze achtergrond heeft de gemeente Groningen besloten om gebruik te maken van artikel 83 (Innovatie) van de Participatiewet en te experimenteren met alternatieve bijstandsaanpakken. Het begeleidende onderzoek is door de gemeente uitbesteed aan de Rijksuniversiteit Groningen.[5]

1.2 Theoretisch kader

Het bijstandsregime is gestoeld op het principe van wederzijdse verplichtingen. De overheid verschaft een (aanvullend) inkomen ter hoogte van het sociaal minimum. In ruil daarvoor legt de overheid verplichtingen en beperkingen op waarvan gedacht wordt dat ze een activerend effect hebben. Met het experiment 'Bijstand op maat' wil de gemeente onderzoeken wat de effecten zijn op re-integratie, participatie en een verbeterd welzijn als bijstandsgerechtigden meer vertrouwen, zeggenschap en de mogelijkheid tot ontwikkeling wordt geven.[6] De beleidstheorie achter het loslaten van verplichtingen, mensen vertrouwen te geven en hen te faciliteren (door middel van vraag gestuurde maatwerkbegeleiding) en te belonen voor eigen initiatief in plaats van hen te controleren en te straffen kan worden gevonden in de gedragseconomie en gedragspsychologie en in sociaalpsychologische motivatietheorieën.[7] Daarbij komt het volgende naar voren:

- Onderzoek naar de invloed van armoede op de 'mindset' ofwel geestesgesteldheid van mensen laat zien dat (financiële) schaarste en stress door armoede de cognitieve hulpbronnen van mensen verminderen.[8] Mensen hebben alle energie, geestkracht en inventiviteit nodig om de eindjes voor zichzelf en hun huishouden aan elkaar te knopen. Dit door het ontwikkelen van zogenaamde huishoudbezuinigingsstrategieën om in de behoeften van het huishouden te voorzien. Indien financiële schaarste en het voldoen aan bijstandsverplichtingen een groot deel van de cognitieve hulpbronnen van mensen innemen, is er weinig ruimte voor andere belangrijke en cognitief uitdagende taken, zoals het bijscholen voor een andere baan, het onderhouden van het sociaal netwerk of het actief zoeken naar betaald werk.[9]
- Een tweede inzicht is afkomstig uit de gedragseconomie en gaat over de invloed van instituties op de arbeidsmarkt en in de sociale zekerheid, alsmede de impliciete waarden die zij vertegenwoordigen op het gedrag van mensen. De impliciete waarden die ten grondslag liggen aan deze instituties en die tot uiting komen in uitkeringsvoorwaarden, regels en verplichtingen beïnvloeden het gedrag van de gebruikers in de vorm van bijvoorbeeld het zoekgedrag op de arbeidsmarkt, maar ook de keuze tussen werken en vrije tijd in de vorm van bijvoorbeeld het aantal uren dat men wil werken. Daarnaast beïnvloeden zij andere economische beslissingen in de sfeer van consumptie en bestedingen, huisvesting, onderwijs en gezondheid niet alleen van henzelf maar ook van anderen in het huishouden waaronder ook eventuele

---

5 Landelijk zijn er in totaal vijf onderzoeksinstellingen bij de bijstandsexperimenten betrokken. Naast de Rijksuniversiteit Groningen is dit de Universiteit Utrecht, Saxion Hogeschool, Radboud Universiteit Nijmegen, Tilburg University. De betrokken onderzoekers hebben zich verenigd in het Landelijke Overleg Experimenten Participatiewet (LOEP).

6 https://groningen.raadsinformatie.nl/document/5091773/1/Bijstand_op_maat. Geraadpleegd op 21 januari 2020.

7 Groot, Loek, Muffels, Ruud & Verlaat, Timo (2019). Welfare States' Social Investment Strategies and the Emergence of Dutch Experiments on a Minimum Income Guarantee. *Social Policy and Society*, 18 (2), (pp. 277-287) (11 p.)

8 Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why having too little means so much*. Times Books/Henry Holt and Co;

9 Groot, Loek, Muffels, Ruud & Verlaat, Timo (2019). Op cit.

kinderen. Onderliggende waarden zijn bijvoorbeeld reciprociteit (wederkerigheid, 'tit for tat') en vertrouwen. Reciprociteit betekent dat individuen een goede behandeling of het ontvangen van vertrouwen (een investering in sociale relaties), belonen door bijvoorbeeld zich extra in te spannen (positieve reciprociteit), terwijl ze het omgekeerde doen als ze slecht worden behandeld of op basis van wantrouwen worden bejegend (negatieve reciprociteit.[10] Negatieve prikkels, zoals opgelegde financiële sancties en kortingen zijn niet noodzakelijkerwijs de beste manier om mensen te prikkelen mee te werken en zich aan de regels te houden. Economisch en sociologisch onderzoek laat zien dat er weliswaar bescheiden korte termijn effecten optreden (men accepteert sneller werk ook al is de 'fit' minder) maar dat de effecten op de langere termijn onzeker zijn bijvoorbeeld doordat een slechte 'fit' tussen mens en werk op de iets langere termijn welbevinden, gezondheid en de loopbaan negatief beïnvloeden.[11] Bevindingen uit de experimentele economie laten ook zien dat mensen in ruil voor het vertrouwen dat zij ontvangen extra gemotiveerd zijn en meer hun best doen voor hun taak en daarmee dus ook degene die hen vertrouwd beloont. Op deze manier leidt vertrouwen dus tot gevoelens van positieve reciprociteit en daardoor ook tot blijvende inzet en toegenomen productiviteit.[12]

- Een derde inzicht is afkomstig uit de psychologische motivatietheorie en leert ons dat extrinsieke prikkels de intrinsieke motivatie kunnen wegnemen.[13] De zelfbeschikkingstheorie stelt dat intrinsiek gemotiveerde mensen een activiteit ondernemen omdat ze het plezierig en interessant vinden, waardoor ze meer effectiviteit en volharding laten zien in hun gedrag en een verbeterd welbevinden.[14] Deze theorie stelt ook dat het geven van vertrouwen aan mensen een gevoel van zelfsturing oplevert, dat weer effect heeft op het baanzoekgedrag en duurzame werkgelegenheid. Voorgaand onderzoek wijst ook uit dat de intrinsieke motivatie kan worden versterkt door een activiteit als keuze aan te bieden in plaats van als controlemiddel.[15]
- Het laatste inzicht gaat over 'vrije keuze' en komt voort uit Sen's 'capability theorie'. Binnen deze theorie zijn 'capabilities' de keuze-opties die mensen worden aangeboden om de dingen te doen die zij belangrijk vinden in hun eigen leven. Op deze manier krijgen mensen kansen aangeboden waardoor ze persoonlijke autonomie en zelfvertrouwen ontwikkelen en daarmee hun welbevinden kunnen vergroten.[16] Op basis van de inzichten van Sen wordt in recente theorievorming rond duurzame inzetbaarheid het waarde-

[10] Fehr, E. and Schmidt, K. M. (2003) 'Theories of fairness and reciprocity: evidence and economic applications', Advances in Economics and Econometrics, Econometric Society, Eighth World Congress, 1, 208–57.

[11] Blonk, R.W.B. (2018) We zijn nog maar net begonnen. Oratie. Tilburg University

[12] Bohnet, I., Frey, B. S. and Huck, S. (2001) 'More order with less law: on contract enforcement, trust and crowding', The American Political Science Review, 95, 1,131–44.

[13] Frey, B. S. and Jegen, R. (2001) 'Motivation crowding theory', Journal of Economic Surveys, 15, 5, 589–611.

[14] Deci, E. L. and Ryan, R. M. (1985) Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior, New York: Plenum

[15] Groot, Loek, Muffels, Ruud & Verlaat, Timo (2019). Op cit.

[16] Sen, A. K. (2004) 'Capabilities, lists, and public reason: continuing the conversation', Feminist Economics, 10, 3, 77–80. Sen, A. K. (2009) The Idea of Justice, London, Allen Lane

aspect van werk benadrukt alsook het belang van eigen regie.[17] De focus op keuzemogelijkheden en eigen regie vergroot dus ook de intrinsieke motivatie om te gaan werken.

Deze vier inzichten vormen de uitgangspunten voor de manier waarop alternatieve interventiebenaderingen (of treatments) zijn vormgegeven binnen de experimenten. Tevens zijn ze inspiratiebron geweest voor het opstellen van vragen in de vragenlijsten aan de deelnemers en de coaches. De inzichten zijn niet alleen relevant voor de productevaluatie waarin het effect wordt onderzocht op arbeidsinschakeling en op welbevinden, gezondheid en sociale participatie, maar ook voor de procesevaluatie omdat de procesevaluatie onderzoekt in hoeverre sturing op zelfredzaamheid, intrinsieke motivatie en keuzevrijheid ook beter werkt in de uitvoering.

Binnen het onderzoek *Bijstand op Maat* wordt op vier manieren afgeweken van het reguliere stelsel van begeleiding en regelgeving:

1. Een ontheffing van de arbeids- en re-integratieplicht;
2. Een intensievere en meer op maat gesneden begeleiding en ondersteuning;
3. Een ruimere bijverdienregeling voor inkomsten uit werk naast de uitkering;
4. Het bieden van een keuzemogelijkheid uit de eerste drie opties.

1.3 Onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is om de doeltreffendheid van de drie alternatieve bijstandsaanpakken te bepalen ten opzichte van de nu gangbare aanpak. Doeltreffendheid wordt hierbij breed gedefinieerd. Dat houdt in dat er wordt gekeken naar effecten in vijf domeinen: (1) arbeidsparticipatie, (2) sociale participatie, (3) gezondheid en welbevinden, (4) tevredenheid met de dienstverlening en (5) de financiële situatie van de deelnemers. De doeltreffendheid wordt vastgesteld door de vier alternatieve aanpakken te vergelijken met de huidige situatie. Hieruit resulteren de volgende vier onderzoeksvragen:

1. Wat is het effect van een ontheffing van de arbeids- en re-integratieplicht op de gekozen uitkomstmaten in vergelijking met de reguliere aanpak?

2. Wat is het effect van een intensievere en meer op maat gesneden begeleiding en ondersteuning op de gekozen uitkomstmaten in vergelijking met de reguliere aanpak?

3. Wat is het effect van een ruimere bijverdienregeling voor inkomsten uit werk bovenop de uitkering op de gekozen uitkomstmaten in vergelijking met de reguliere aanpak?

4. Wat is het effect van het hebben van keuzevrijheid uit de voorgaande drie opties op de gekozen uitkomstmaten in vergelijking met de reguliere aanpak?

1.4 Leeswijzer

Het rapport is verder als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 gaan we in op de opzet van het onderzoek en in de hoofdstukken 3 en 4 beschrijven we achtereenvolgens de resultaten en de conclusies. Deze hoofdstukken zijn vooral geschreven om redelijk vlot het onderzoek en de resultaten te begrijpen.

[17] Van der Klink, J., Bültmann, U., Burdorf, A., Schaufeli, W., Zijlstra, F., Abma, F., . . . Van der Wilt, G. (2016). Sustainable employability — definition, conceptualization, and implications: A perspective based on the capability approach. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health, 42*(1), 71-79.

Het derde deel, de hoofdstukken 5 tot en met de bijlagen beschouwen wij als verdieping en is vooral voor de fijnproevers. Hierin gaan we in op de methodologische aspecten van het onderzoek en de uitvoering van de interventies. Hoofdstuk 5 gaat over de steekproeftrekking en de representativiteitsanalyses, hoofdstuk 6 over de kwantitatieve dataverzameling, hoofdstuk 7 over de kwalitatieve dataverzameling, hoofdstuk 8 over de uitvoering en de reguliere aanpak in Groningen, hoofdstuk 9 gaat in op de uitgevoerde analyses. De bijlagen bevatten hoofdzakelijke technische achtergrondinformatie.

2. Opzet onderzoek

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een gerandomiseerd experiment met controlegroep.[18] De doelgroep voor het onderzoek omvatte alle bijstandsgerechtigden in Groningen, behalve groepen wiens deelname te risicovol of niet mogelijk was. Ruim 8.700 bijstandsgerechtigden zijn in augustus en september willekeurig in één van de experimentele groepen ingedeeld en benaderd of zij wilden deelnemen. Dit heeft uiteindelijk geleid dat 890 bijstandsgerechtigden op 1 november 2017 met het experiment zijn gestart. De looptijd van het experiment was van 1 november 2017 t/m 31 oktober 2019. Er is gebruik gemaakt van objectieve (zoals arbeidsparticipatie) en subjectieve (zoals sociale participatie, gezondheid en welbevinden, klanttevredenheid) uitkomstmaten om de effecten breed in beeld te brengen. Data is verzameld via administratieve databronnen, vragenlijsten en interviews.

2.1 Experimentele groepen

Deelnemers zijn willekeurig ingedeeld in één van de onderstaande vijf experimentele groepen, waaronder één controlegroep, de vergelijkingsgroep, en vier interventiegroepen:

1. **Vergelijkingsgroep (controle).** Deze groep bevat bijstandsgerechtigden die bereid waren om aan het onderzoek mee te doen en daarvoor vragenlijsten in te vullen, maar voor wie de huidige wet- en regelgeving blijft gelden. Voor meer informatie over het huidige bijstandsregime de gemeenten zie 8.2
2. **Eigen regie (T1).** Deze groep is voor de looptijd van het onderzoek ontheven van de arbeids- en re-integratieplicht.[19] Deelnemers in deze groep hoeven dus niet meer verplicht te solliciteren en betaald werk aan te nemen. Ook kunnen zij zelf kiezen of zij gebruik willen maken van de re-integratieactiviteiten die de gemeente aanbiedt. Deelname aan deze activiteiten is daarmee vrijwillig, echter niet vrijblijvend. De autonomie over de terugkeer naar betaald werk of andere vormen van participatie is in deze groep dus volledig in handen van de bijstandsgerechtigde.
3. **Individueel maatwerk (T2).** Deelnemers krijgen extra hulp en begeleiding aangeboden van de gemeente.[20] De extra hulp en begeleiding wordt gekenmerkt door vijf aspecten: (1) Door de inzet van een ervaringsdeskundige werkcoach is de begeleiding meer aangesloten op de leefwereld van de klant; (2) Doordat de wens en de mogelijkheden van de cliënt centraal staat wordt op maat dienstverlening aangeboden; (3) De begeleiding kan intensiever zijn wanneer de cliënt daarom vraagt; (4) De deelnemers kunnen onder meer kiezen uit een set aanvullende instrumenten en programma's waaronder scholing en training;

---

[18] Engels: Randomised Controlled Trial (RCT). Strikt genomen betreft het hier een Post-Randomised Consent (Zelen's) Design. Voor een overzicht, zie: Adamson, J. et al. (2005) Review of randomised trials using the post-randomised consent (Zelen's) design, *Contemporary Clinical Trials*, 27, 4, 305-319.

[19] Formeel zijn deelnemers ontheven van artikel 9, eerste lid, van de Participatiewet.

[20] De aanpak voor de groep *Individueel maatwerk* is gebaseerd op de in het voorjaar van 2016 gestarte Veranderlabs. Met deze Veranderlabs beoogde de gemeente Groningen op een 'vrije, frisse en eigentijdse manieren' te ontdekken hoe zij samen met inwoners en organisaties anders kunnen samenwerken om zo tot betere resultaten te komen. Twee deelnemers aan het Veranderlab hebben aan de wieg gestaan voor de aanpak van de interventie 'Individueel Maatwerk'. Deze interventie (hieronder aangeduid met T2) is onderwerp van deze rapportage.

4. **Bijverdiengroep (T3).** In deze groep blijven alle regels en plichten van het normale bijstandsregime gelden, behalve de bijverdienregeling. Als deelnemers in deze groep naast hun uitkering werken, mogen zij 50% (i.p.v. 25%) van hun inkomsten uit arbeid houden, tot een maximumbedrag van 199,- euro netto per maand. Dat mag gedurende de hele looptijd van het experiment (i.p.v. maximaal 6 maanden). Voor samenwonenden geldt, dat zij gezamenlijk 199,- euro netto per maand mogen houden.
5. **Keuzegroep (T4).** Deelnemers aan deze groep mogen zelf kiezen of ze willen deelnemen aan **Eigen regie (T4.1), Individueel maatwerk (T4.2) of de Bijverdiengroep (T4.3).**

Voor meer informatie over de interventies, zie 8.3. Voor alle groepen geldt dat zij zich aan de inlichtingenplicht moeten houden. Deelnemers zijn dus nog steeds verplicht om wijzigingen met betrekking tot hun situatie, inkomsten en verblijf door te geven aan de gemeente.

Doordat deelname aan het onderzoek vrijwillig is bestaat er een risico op een zogenaamde selectiebias. Een selectiebias ontstaat als bijstandsgerechtigden die zich opgeven voor deelname andere achtergrondkenmerken hebben dan degenen die zich niet opgeven. Om een mogelijke selectiebias in beeld te brengen bestaat er naast de hierboven beschreven vijf experimentele groepen ook een referentiegroep. De referentiegroep is een willekeurige steekproef bijstandsgerechtigden die niet zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.

2.2 Procedure

Ten tijde van de start van *Bijstand op Maat* (najaar 2017) zaten er in Groningen ongeveer 11.000 personen in de bijstand. Niet alle bijstandsgerechtigden konden worden toegelaten tot het onderzoek. Een aantal groepen is op voorhand uitgesloten, omdat deelname te risicovol zou zijn (bijvoorbeeld in het geval er sprake is van schuldhulpverlening) of in verband met een andere wet- en regelgeving niet mogelijk was. Dit betrof onder andere jongeren onder de 27 jaar, kortdurig werklozen, statushouders die hun inburgeringstraject nog niet hadden afgerond of bijstandsgerechtigden die binnen de onderzoeksperiode de AOW-leeftijd zouden bereiken. Voor een volledige lijst van exclusiecriteria en redenen voor exclusie zie paragraaf 5.1.

BOX 2.1: Definities groepen

In dit rapport wordt vaak gesproken van verschillende soorten groepen. Hieronder volgt een opsomming met omschrijving:

Bijstandspopulatie of bijstandsgerechtigden: Hieronder wordt iedereen verstaan die op een bepaald moment een uitkering heeft ontvangen in het kader van Participatiewet.

Onderzoeksgroep: Onder de onderzoeksgroep wordt verstaan dat deel van de bijstandspopulatie dat in aanmerking komt voor het experiment. Dit is niet gelijk aan de Bijstandspopulatie omdat bepaalde groepen zijn uitgesloten van deelname aan het experiment. De onderzoeksgroep beslaat ongeveer 80% van de Bijstandspopulatie. Andere benamingen voor de Onderzoeksgroep zijn Doelgroep of Targetgroep.

Referentiegroep: de Referentiegroep is een willekeurig gekozen groep bijstandsgerechtigden uit de Onderzoeksgroep die met het oog op het kunnen vaststellen van effecten van het experiment op geen enkele manier betrokken zijn bij (of besmet zijn door) het experiment

Experimentele groep: Onder de experimentele groep wordt iedereen in de Onderzoeksgroep verstaan die daadwerkelijk heeft meegedaan en/of heeft ingestemd met deelname aan het experiment. Dit zijn de ja-zeggers die nadat ze een uitnodiging hebben ontvangen met deelname hebben ingestemd. Mensen die in de experimentele groep zitten, noemen we de deelnemers.

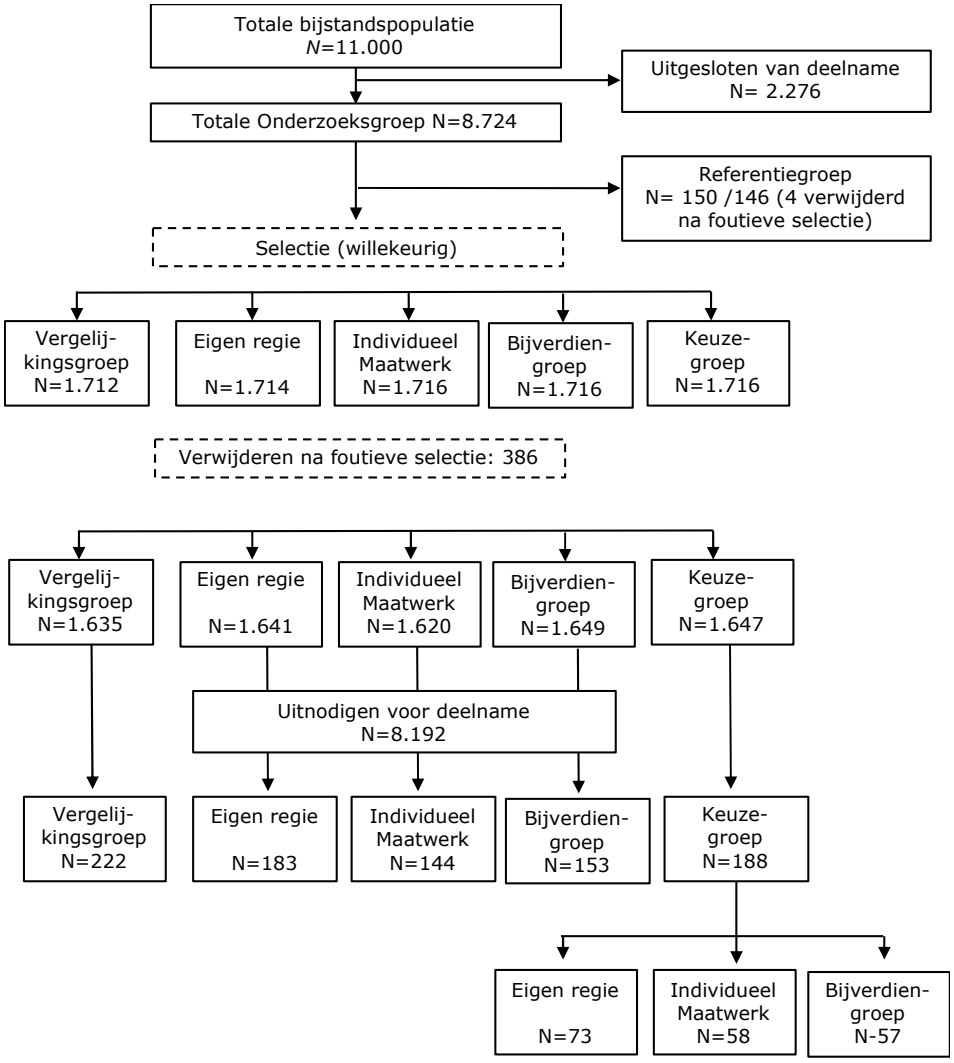
Experimentele of interventiegroepen: De experimentele groep bestaat uiteindelijk uit vijf interventiegroepen die onderling verschillen in de interventie of behandeling of treatment die ze hebben ondergaan. Interventiegroepen worden ook wel treatment groepen genoemd.

Na uitsluiting van deze groepen bleven er 8.724 bijstandsgerechtigden in Groningen over. Dat is ongeveer 80% van het totale bijstandsgerechtigden in Groningen. Deze personen vormden de doelgroep voor het onderzoek. Uit de doelgroep werden willekeurig 150 bijstandsgerechtigden getrokken om de referentiegroep te vormen. De overige 8.574 bijstandsgerechtigden zijn willekeurig ingedeeld in de vijf experimentele groepen en tijdens een grootschalige wervings- en voorlichtingscampagne in de periode van 18 september tot 6 oktober 2017 uitgenodigd om mee te doen aan het onderzoek.[21] Er zijn op 7 locaties in de stad 21 bijeenkomsten georganiseerd. Voor deelname aan het experiment moest een 0-meting vragenlijst worden ingevuld. Pas wanneer aan die voorwaarden was voldaan was sprake van deelname aan het experiment (voor meer informatie over de wervingscampagne zie paragraaf 5.3). Figuur 2.1 geeft het hierboven beschreven proces van werving en indeling grafisch weer.

Deelnemers konden zich gedurende het onderzoek te allen tijde en zonder opgave van redenen afmelden voor het onderzoek. In totaal hebben 26 deelnemers gebruik gemaakt van deze optie.[22] Dat is 3% van het aantal gestarte deelnemers. In het geval van afmelding vielen deelnemers weer onder de huidige bijstandsaanpak. In paragraaf 5.6 worden afmeldingen van het onderzoek nader belicht.

[21] De aanvankelijke selectie bestond uit 8.724 personen, maar door een administratieve fout waren er ook 386 cliënten met een IOAW/IOAZ uitkering geselecteerd en toegewezen aan de experimentele groepen. Deze groepen zijn verwijderd. Representativiteitanalyses hebben laten zien dat dit geen gevolgen heeft gehad voor de uiteindelijke verdeling van bijstandsgerechtigden aan de experimentele groepen. De selectie vóór verwijdering van deze groep bestond uit 150 cliënten voor de referentiegroep, 1712 voor de vergelijkingsgroep, 1714 voor de Eigen Regie-groep en 1716 voor respectievelijk Individueel Maatwerk, de Bijverdiengroep en de Keuzegroep.

[22] Hiervan hebben zich 19 personen afgemeld afkomstig uit de experimentele groep Individueel Maatwerk, 1 uit de Bijverdiengroep, 5 uit de Keuzegroep en 1 uit de vergelijkingsgroep.

Figuur 2.1. Grafische weergave van het wervings- en indelingsproces in Groningen[21]

2.3 Onderzoeksgroep

De totale onderzoeksgroep bestaat uit alle deelnemers die zijn ingedeeld in één van de vijf experimentele groepen, in totaal 8.338 deelnemers. Tabel 2.1 laat achtergrondkenmerken zien van deze onderzoeksgroep en vergelijkt deze met de deelnemers die hebben ingestemd of ja hebben gezegd om deel te nemen aan één van de vijf experimentele groepen. De gegevens worden per experimentele groep weergegeven. Kijken we naar de overeenkomsten en verschillen, dan zien we her en der kleine verschillen ten opzichte van de rest van de onderzoeksgroep. We zien vooral dat de mensen die ja hebben gezegd en deel wilden nemen aan het experiment hoger opgeleid zijn, vaker geen migratie-achtergrond hebben, vaker alleenstaand zijn en relatief korter in de uitkering zitten.[23] Dit suggereert dat de gemiddelde deelnemer een grotere kans heeft op uitstroom uit de bijstand dan de gemiddelde bijstandsgerechtigde in de doelgroep. We noemen dit effect van het hebben van een keuze voortaan **het selectie-effect**. In de vervolganalyses wordt met deze verschillen rekening gehouden en wordt voor selectiviteit gecontroleerd.

[23] De opleidingsniveaus volgen de classificatie Standaard onderwijsindeling 2016 (SOI 2016) van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deelnemers met een laag opleidingsniveau hebben volgens de definitie van de Nederlandse overheid geen startkwalificatie.

Tabel 2.1. Achtergrondkenmerken onderzoeksgroep en experimentele groepen(in %).

		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)		
Achtergrond kenmerk	**Categorie**	**Onder-zoeks-groep**	**Verge-lijkings-groep**	**T1**	**T2**	**T3**	**T4**		
							T4.1	**T4.2**	**T4.3**
Sekse	Man	53	49	52	50	54	53	53	58
Leeftijd	27-34 jaar	21	14	22	17	19	19	17	33
	35-44 jaar	27	26	29	31	27	33	31	21
	45-54 jaar	30	34	30	36	35	33	38	30
	> 55 jaar	22	25	20	17	20	15	14	16
Opleidings-niveau	Laag	44	27	25	32	24	21	29	18
	Middelbaar	36	38	45	32	35	34	34	42
	Hoog	17	32	28	34	40	42	36	40
	Onbekend	3	3	2	2	1	3	1	0
Migratie-achtergrond	Geen	56	68	59	63	66	73	64	70
	Westers	11	12	13	7	8	12	14	5
	Niet-westers	33	20	28	30	25	15	22	25
Leefvorm	Alleenstaand	65	64	66	72	78	74	74	65
	Alleenst ouder	16	18	14	15	14	11	21	14
	Samenwonend	19	18	20	13	8	15	5	21
Bijstandsduur	Tot 1 jaar	6	7	8	11	8	6	7	7
	1 tot 3 jaar	37	32	42	38	34	49	40	51
	3 jaar of meer	57	60	50	51	58	45	53	42
Aantal		8338	222	183	144	153	73	58	57

Note: Achtergrondkenmerken van deelnemers in de onderzoeksgroep (kolom 1) en in de vijf experimentele groepen (kolom 2-6). Vergelijkingsgroep: Controle; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep; T4.1: keuze voor Eigen regie; T4.2: keuze voor Individueel maatwerk; T4.3: Keuze voor Bijverdiengroep. Data is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

2.4 Dataverzameling

a) Vragenlijsten

Deelnemers in de vijf experimentele groepen vulden gedurende het onderzoek drie keer een vragenlijst in om uitkomsten in de domeinen sociale participatie, gezondheid en welbevinden, klanttevredenheid, en financiële situatie te meten (zie hoofdstuk 6 voor meer informatie over de vragenlijsten). Doel van de eerste vragenlijst (de nulmeting) was om uitkomsten te meten voor de start van de interventies. Deze vragenlijst werd dan ook vóór aanvang van het experiment voorgelegd (september-oktober 2017). De tweede en derde vragenlijst (ook

eerste en tweede vervolgmeting) zijn steeds met een tussenpoos van een jaar afgenomen (september 2018 en september 2019). Er is gekozen voor twee vervolgmetingen om effecten over de tijd heen in beeld te kunnen brengen. Deelnemers in de referentiegroep werden niet benaderd voor een vragenlijst. Voor uitgebreide informatie over de gegevensverzameling vragenlijsten (drie veldwerkrondes) zie paragraaf 6.2.

De eerste vragenlijst is ingevuld door 890 deelnemers. Dit is een respons van 100% ten opzichte van alle ingedeelde deelnemers. Van alle deelnemers die de nulmeting hadden ingevuld, hebben 788 ook de tweede vragenlijst ingevuld.[24] Dit is 88,5% ten opzichte van alle ingedeelde deelnemers. In de laatste ronde hebben 760 deelnemers de vragenlijst ingevuld. Dit komt neer op een respons van 85,3% ten opzichte van alle ingedeelde deelnemers. In paragraaf 6.3 wordt de respons op de vragenlijsten nader belicht.

b) Administratieve data

Naast de vragenlijsten is er gebruik gemaakt van maandelijkse administratieve informatie. Hierbij gaat het om informatie over achtergrondkenmerken van cliënten met betrekking tot werk en inkomen. Deze gegevens zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).[25] Door het gebruik van CBS-data zijn de gegevens tussen de experimenten met de Participatiewet in de deelnemende gemeenten vergelijkbaar. Voor gedetailleerde informatie over de administratieve databronnen zie paragraaf 6.4)

c) Informatieverzameling onder werkcoaches

Naast de vragenlijsten en de administratieve data heeft er op twee manieren een aanvullende informatieverzameling plaatsgevonden, in beide gevallen onder de werkcoaches die deelnemers in de groepen *Individueel maatwerk* hebben begeleid (T2 en T4.2). In de eerste plaats is onder alle vijf de werkcoaches twee keer een diepte-interview afgenomen: in juni 2018 en in mei 2019. Er werd gefocust op de feitelijke dienstverlening en de opgedane leerervaringen. Daarnaast hebben de vijf werkcoaches drie keer online een vragenlijst ingevuld over de deelnemers die zij begeleiden. Hierin is gevraagd naar het opgestelde plan van aanpak, een inschatting van de fysieke en psychische gesteldheid van de cliënt en de ondernomen activiteiten. De vragenlijsten zijn afgenomen in februari 2018, januari 2019 en oktober 2019.

Wij hebben de werkcoaches twee keer geïnterviewd (in het voorjaar van 2018 en 2019) en de projectleider één keer (voorjaar 2020). De interviews gingen vooral in op het proces rond de interventie Individueel Maatwerk. De interviews liggen aan de basis van paragraaf 8.5 Procesbeschrijving Interventie 'Individueel Maatwerk'

[24] In de statistische analyse wordt rekening gehouden met het antwoord dat respondenten hebben gegeven in de nulmeting. Hierdoor kunnen effecten nauwkeuriger worden geschat. Voor de analyse is het dus van belang dat deelnemers naast de respectievelijke vervolgvragenlijsten ook de nulmeting hebben ingevuld. Voor meer informatie over de statistische analyses, zie hoofdstuk 9.

[25] In alle gebruikte databestanden werden persoonsgegevens bij voorbaat door middel van een sleutel vervangen door een betekenisloos administratienummer (pseudonimiseren). Middels dit nummer kunnen databestanden uit verschillende bronnen en over de tijd heen aan elkaar worden gekoppeld. Omdat geen persoon toegang heeft tot zowel de databestanden als de sleutel, is informatie niet naar deelnemers herleidbaar. Voor informatie over het door het Centraal Bureau voor de Statistiek gehanteerde privacy beleid, zie hier: https://www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/organisatie/privacy.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden op hoofdlijnen de resultaten besproken. Voor de overzichtelijkheid kiezen we ervoor niet alle effectmaten te laten zien. Dat geldt ook voor de schattingen die zijn uitgevoerd om vast te stellen of de gevonden resultaten overeind bleven wanneer we die op een andere wijze zouden hebben berekend. Een uitgebreide toelichting op de uitgevoerde analyses en modelspecificaties is te vinden in hoofdstuk 9. Alle gevonden resultaten zijn in de bijlagen 10.6 – 10.8 opgenomen.

3.1 Uitstroom naar werk

Om vast te stellen of de interventies hebben geleid tot uitstroom naar werk hebben we verschillende uitstroommaten bekeken. Deze variëren van het totale looninkomen in percentages van het wettelijke minimumloon, het aantal gewerkte uren in verschillende varianten en de contractvorm, dat wil zeggen tijdelijk of permanent contract. In paragraaf 6.1 is een volledig overzicht opgenomen van de in totaal acht uitstroommaten en in paragraaf 10.6, 10.7 en 10.8 zijn de uitkomsten van alle uitkomstmaten weergegeven. In deze paragraaf presenteren we voor de overzichtelijkheid de volgende vier uitkomstmaten.

1. **Permanent Contract.** Hierbij zijn we nagegaan of er in een bepaalde maand werk onder een contract voor onbepaalde tijd is verricht. Als er in dezelfde maand ook werk onder een contract voor bepaalde tijd is verricht, wordt alleen het contract voor onbepaalde tijd geteld
2. **Tijdelijk contract.** Hierbij zijn we nagegaan of er in een bepaalde maand werk onder een contract voor bepaalde tijd is verricht. Als er in dezelfde maand ook werk onder een contract voor onbepaalde is verricht, wordt alleen het contract voor onbepaalde tijd geteld.
3. **Gewerkte uren > 32 uur per week.** Hierbij zijn we nagegaan of het aantal gewerkte uren in een bepaalde maand in totaal meer dan 136 uur bedraagt. Dit komt neer op 32 uur per week (32*4.25).
4. **Gewerkte uren > 8 uur per week.** Hierbij zijn we nagegaan of het aantal gewerkte uren in een bepaalde maand in totaal meer dan 34 uur bedraagt. Dit komt neer op 8 uur per week (8*4.25).

We hebben voor iedere experimentele groep op vier momenten de situatie op de uitstroommaten vastgesteld: in de nul situatie, na 8 maanden, na 16 maanden en na 24 maanden. We presenteren de uitkomsten in grafieken.

Box 3.1: Hoe en met wie vergelijk ik?

Het is belangrijk om goed te controleren voor verschillen in geobserveerde en niet geobserveerde achtergrondkenmerken van cliënten. Geobserveerde kenmerken zijn kenmerken die we kunnen waarnemen, bijvoorbeeld het geslacht, de leeftijd of de gezinssituatie van de cliënt. Niet geobserveerde kenmerken zijn kenmerken die we niet of minder goed kunnen waarnemen, bijvoorbeeld iemands motivatie om aan het werk te gaan.

Deze verschillen hebben grote invloed op de uitstroomkansen en uitkomstmaten en vooral de verschillen tussen groepen mensen die bereid waren om aan het experiment deel te nemen (ja-zeggers) en degenen die daar niet voor hebben gekozen (nee-zeggers). Enerzijds zegt het verschil in ja-zeggers en nee-zeggers veel over de uitkomsten. Immers, ja-zeggers zijn gemotiveerd om aan een interventie deel te nemen. Omdat mensen hier een keuze hebben gehad, zegt een uitkomst dus iets over de deelnemers die gemotiveerd zijn om ergens voor te gaan. Anderzijds verbloemt deze motivatie het werkelijke effect van een interventie. Immers, we weten dan niet zeker of het effect wordt veroorzaakt door de motivatie van de deelnemer of door de interventie.

Wij laten beide uitkomsten zien, zowel de uitkomsten voor de ja-zeggers als de uitkomsten voor de gehele groep willekeurig ingedeelde deelnemers inclusief degenen die niet aan het experiment hebben deelgenomen (Intention-to-treat analyse, zie ook hoofdstuk 9).

Een tweede belangrijk punt is de groep waarmee wordt vergeleken. Immers, er kan alleen worden vastgesteld of er een effect is wanneer deze wordt afgezet tegen een groep deelnemers die niet is 'behandeld'. In het Groningse experiment hebben we hiervoor twee mogelijkheden: de Vergelijkingsgroep (de controlegroep) en de referentiegroep. Deze laatste is een groep van 146 cliënten die voordat iedere vorm van toewijzing aan interventiegroepen heeft plaatsgevonden 'opzij' is gezet en waarvoor gedurende het experiment de reguliere aanpak heeft gegolden. Het grote verschil tussen de controlegroep en de referentiegroep is dat de controlegroep een uitnodigingsbrief heeft gehad waarbij deelnemers is gevraagd om aan de controlegroep deel te nemen, de reguliere aanpak verder te volgen, maar wel drie keer een vragenlijst in te vullen. Hiervoor ontvingen deelnemers een geschenkbon. Bij de referentiegroep heeft op geen enkele manier communicatie plaatsgevonden over het experiment waardoor van beïnvloeding geen sprake is.

We laten hier de resultaten zien van de uitkomsten van

1. de ja-zeggers in de interventiegroepen, d.w.z. de mensen die de interventie daadwerkelijk hebben gehad, ten opzichte van de ja-zeggers in de controlegroep. We noemen dit **variant A.**
2. alle personen die zijn ingedeeld in de interventiegroepen, dus inclusief degenen die niet hebben meegedaan, ten opzichte van de referentiegroep (intention-to-treat analyse). We noemen dit **variant B**.

In beide gevallen is gecontroleerd voor geobserveerde achtergrondkenmerken van deelnemers.

Over de figuren en significantie:

- De figuren die we hieronder laten zien, tonen steeds de uitkomsten zien voor elke interventiegroep. Op de horizontale as staan de vier interventiegroepen. Voor iedere interventiegroep laten we de uitkomsten op vier metingen zien: bij de start van het experiment (de nulsituatie), na 8 maanden, na 16 maanden en na 24 maanden. De linkeras laat de uitkomst zien ten opzichte van de groep waarmee wordt vergeleken en gecontroleerd voor de nulsituatie. Het getal kan wanneer vermenigvuldigd met honderd worden geïnterpreteerd als procentpunt verschil. Bijvoorbeeld: een uitkomst van 0,08 kan worden geïnterpreteerd als 8% verschil met de groep waarmee wordt vergeleken. In alle berekeningen is gecontroleerd voor geobserveerde, bekende achtergrondkenmerken van deelnemers. Wanneer de balk naar boven gaat (ten opzichte van de nullijn) betekent dat een positieve verandering, wanneer de balk naar beneden gaat het om een negatieve verandering. In deze figuren geven de gekleurde balken significante verschillen weer. In paragraaf 10.7 presenteren we ook de uitkomsten in lijngrafieken over de tijd en in paragraaf 10.8 in lijnplots in de situatie van 24 maanden.
- Significantie gaat over de kans dat de uitkomst niet op toeval berust. Immers, effecten kunnen ook bij toeval ontstaan. De betrouwbaarheidsintervallen in de figuren geven weer hoe zeker we zijn van de geschatte waarde.[26] Wij noemen een effect significant wanneer de kans dat een effect zich bij toeval voordoet kleiner is dan 10%.

Vergelijking ja-zeggers met controlegroep (Variant A)

We kijken allereerst naar de deelnemers die de interventies ook daadwerkelijk hebben ontvangen (de ja-zeggers) en vergelijken deze deelnemers met de ja-zeggers in de controlegroep. De figuren 3.1 en 3.2 laten respectievelijk de uitstroom naar een permanent contract of een deeltijdcontract zien. Het beeld is grotendeels positief waarbij vooral de Bijverdiengroep significant vaker een tijdelijk contract (14,1%) heeft gekregen en

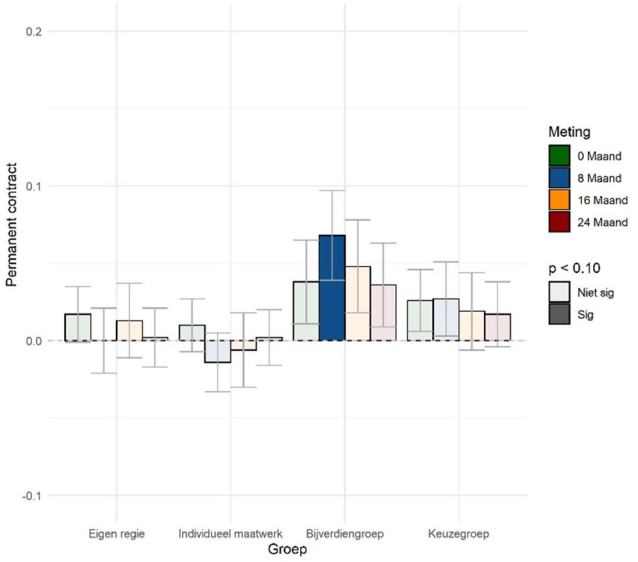
[26] Bij het weergeven van regressieresultaten is het gebruikelijk om de betrouwbaarheid van het geschatte effect weer te geven door middel van de standaardfout. In de figuren is de standaardfout opgenomen als een interval om de geschatte waarde. Voor een resultaat als significant wordt aangemerkt moet de geschatte waarde minimaal 1.645 maal de standaardfout boven of onder de nullijn liggen. Het kan dus voorkomen dat zowel de geschatte waarde als de standaardfout boven of onder de nul zijn, maar dat het geen significant verschil betreft.

na 8 maanden ook significant vaker een permanent contract. Voor de overige groepen zien we wel positieve veranderingen, maar deze zijn niet significant.

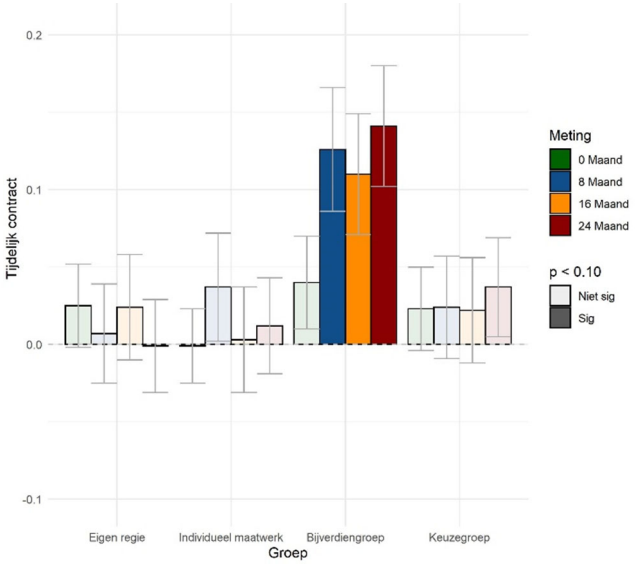
De figuren 3.3 en 3.4 laten het aantal gewerkte uren zien op vier tijdsmomenten. Deelnemers aan de Bijverdiengroep doen het hier ook goed als het gaat om de kleinere banen (9,9% bij banen >8 uur per week). Bij de grotere banen (> 32 uur per week) zien we geen significante verbeteringen, voor geen van de experimentele groepen.

De conclusie is dat – geheel naar verwachting – de Bijverdiengroep meer kleinere banen is gaan accepteren omdat dit loont, want men mag meer houden. Voor de andere groepen vinden we geen significante effecten.

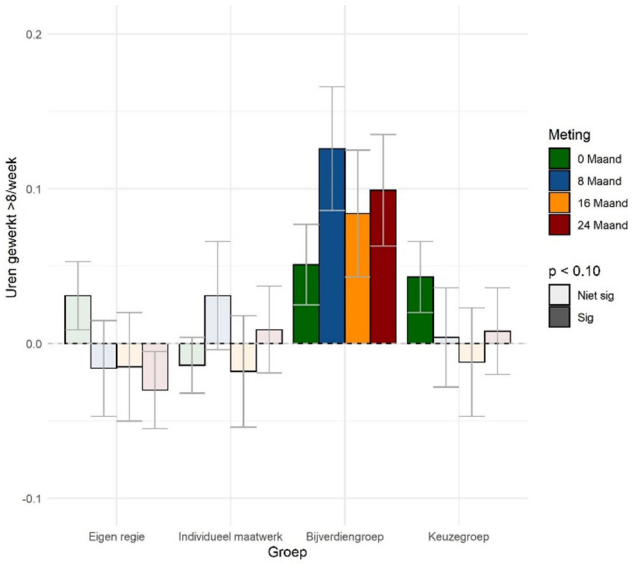
Figuur 3.1. Uitstroom naar permanent contract op vier tijdsmomenten naar experimentgroep

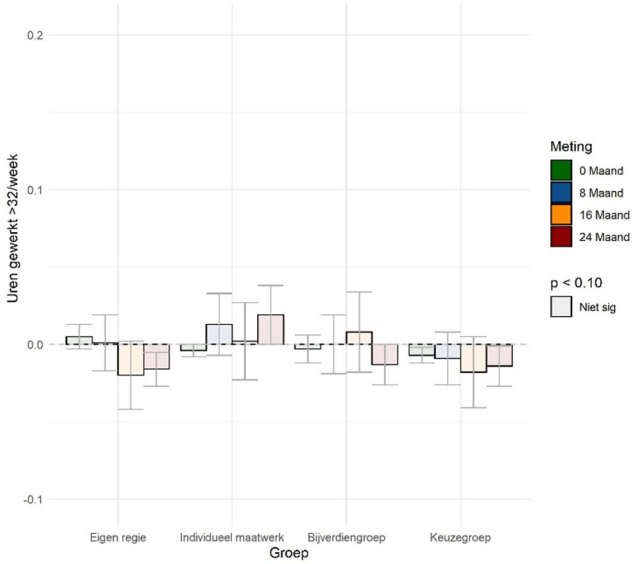
Figuur 3.2. Uitstroom naar tijdelijk contract op vier tijdsmomenten naar experimentgroep

Figuur 3.3. Aantal uren gewerkt > 8 uur per week op vier tijdsmomenten naar experimentgroep

Figuur 3.4. Aantal uren gewerkt > 32 uur per week op vier tijdsmomenten naar experimentgroep

Kijken we nog naar de andere uitstroommaten, dan bevestigen deze de bovenstaande uitkomsten voor de experimentele groepen. Voor de Eigen Regie-groep geldt zelfs dat mensen die daadwerkelijk aan de interventie hebben deelgenomen, de kans op werk voor meer dan 12 of 27 uur per week en het verdienen van een inkomen van meer dan 70% WML is afgenomen met 3% tot 5%. Voor kleine banen (tot 70% WML) is er een indicatie dat Eigen regie bijdraagt aan 1,4% tot 1,8% meer uitstroom, maar dit effect is statistisch net niet betrouwbaar van toeval te onderscheiden.

Vergelijking deelnemers met referentiegroep (Variant B)

We hebben aangegeven (zie Box 3.1.) dat er selectie kan optreden wanneer mensen voor een experimentele groep mogen kiezen. Daarvoor hebben we gecontroleerd op kenmerken die we kunnen observeren.

Waar lastiger voor is te controleren zijn de kenmerken die we niet kunnen observeren, zoals motivatie. Om toch hiermee rekening te kunnen houden is een zogenaamde *Intention-to-treat analyse* uitgevoerd en is deze vergeleken met de referentiegroep. In hoofdstuk 9 wordt uitgebreid stilgestaan bij de achtergronden van de uitgevoerde analyses en verschillen tussen de referentie- en controlegroep.

Box 3.2: Waarom vergelijken met de referentiegroep en niet met controlegroep?

In RCT's (Randomised Controled Trials) is het van belang om de geobserveerde resultaten te vergelijken met een relevante groep personen die de treatment niet hebben gehad. Deze vergelijking moet echter wel aan een aantal belangrijke eisen voldoen. Net als alle andere groepen die in het experiment gebruikt worden moet deze groep willekeurig zijn ingedeeld of in meer technische termen, de groep moet "random" zijn: er mag op geen enkele manier een selectie-effect in zitten. In Groningen zijn hiervoor twee groepen beschikbaar, de controlegroep en de referentiegroep. Beide groepen zijn willekeurig getrokken uit de onderzoekspopulatie, waarna de controlegroep deelgenomen heeft aan het experiment door vragenlijsten in te vullen. De referentiegroep is niet uitgenodigd voor het experiment, maar de uitstroomcijfers zijn voor deze groep beschikbaar via de microdata van het CBS.

In Groningen kiezen wij ervoor om als voornaamste resultaten de vergelijking met de referentiegroep te laten zien. De reden hiervoor is dat er voor de controlegroep ten opzichte van zowel de referentiegroep als de treatmentgroepen onverklaarbare resultaten worden gevonden. De data (zie hiervoor de paragrafen 9.3, 9.4, 10.6 en 10.7) laat zien dat deze onverklaarbare verschillen waarschijnlijk veroorzaakt worden door het meenemen van een grote groep niet-deelnemers in de controlegroep. Door gebruik te maken van de referentiegroep wordt dit probleem opgelost. Er is vanuit de RCT literatuur daarnaast geen bezwaar tegen het gebruik van de referentiegroep, aangezien deze ook volledig random samengesteld is. Aangezien het in eerste instantie de intentie was om met de controlegroep te vergelijken lichten wij hier onze keuze echter wel toe.

Wat vinden wij in Groningen? Ten opzichte van de controlegroep zijn alle gevonden resultaten op uitstroom naar werk negatief en voor een deel ook significant (zie tabel 9.1). Dit verschil observeren we als we de willekeurig samengestelde groepen met elkaar vergelijken. Als we de deelnemers met de niet-deelnemers in de treatments vergelijken, zien we dat mensen die deelnemen meer uitstromen naar werk dan mensen die niet deelnemen. Doen we dezelfde vergelijking in de controlegroep dan zien we het omgekeerde. Niet-deelnemers aan de controlegroep stromen vaker uit dan deelnemers.

Wat betekent dit voor de analyses? Het idee achter de Intention-to-treat (ITT) analyse is dat de willekeurige controlegroep op alle kenmerken hetzelfde is als de random treatmentgroepen, zowel op de geobserveerde als niet-geobserveerde kenmerken. Vervolgens wordt er voor een deel van deze groep, de deelnemers, een effect gerealiseerd door middel van de treatment. Omdat de groepen gerandomiseerd zijn verschillen zij alleen maar op de variabele: een deel van de groep heeft de treatment gehad. Het verschil tussen de treatmentgroepen en de controlegroep kan dan alleen nog maar het treatment effect zijn. Het verschil tussen de controlegroep (random) en de referentiegroep (ook random) is dan ook in theorie het effect van deelname aan het experiment. Dit kan een Hawthorne effect zijn (deelnemers presteren beter omdat ze geobserveerd worden), een John Henry effect (deelnemers in de controlegroep vertonen competitief gedrag wat leidt tot betere resultaten) of een selectie-effect (mensen met minder afstand tot de arbeidsmarkt / samenleving, etc.). Voor het verklaren van het geobserveerde verschil in Groningen voldoen zowel het Hawthorne als het John Henry effect niet. De verschillen doen zich namelijk alleen voor in de groep niet-deelnemers. Ook een verklaring als een selectie-effect tot deelname aan het experiment is niet waarschijnlijk: Het gaat om de groep niet-deelnemers in de controlegroep, en het effect is niet zichtbaar in de niet-deelnemers in de treatmentgroepen.

Vergelijken met de referentiegroep is voor Groningen de voor de hand liggende oplossing. Deze groep is random getrokken, wat een ITT analyse mogelijk maakt, en niet op de hoogte van het experiment. Voor de

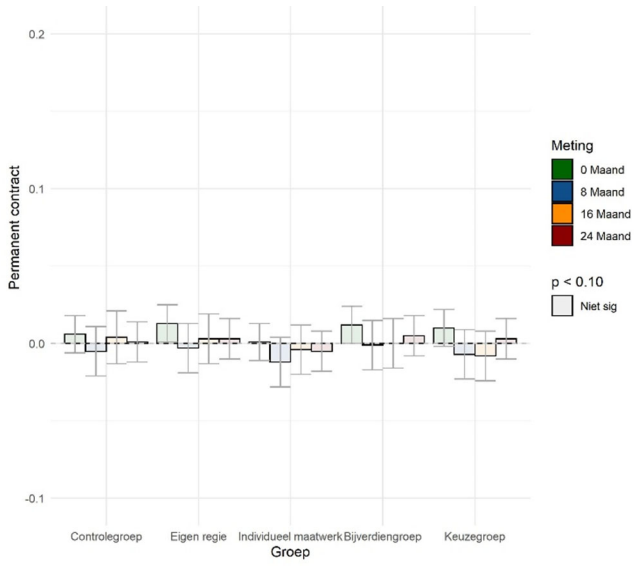
---

interpretatie van de resultaten verandert er hiermee weinig ten opzichte van een vergelijking met de controlegroep. Een klein punt van orde is dat deelname aan het experiment een rol kan spelen bij de gevonden verschillen tussen random treatment-groepen en referentiegroep. Om deze verschillen in context te plaatsen laten wij ook de resultaten van alleen de deelnemers ten opzichte van de deelnemers zien.

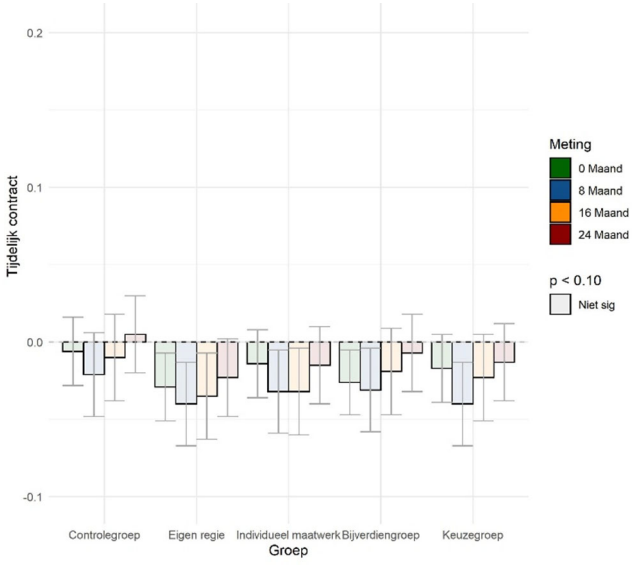
De figuren 3.5 en 3.6 laten respectievelijk de uitstroom naar een permanent contract of een deeltijdcontract zien voor alle deelnemers aan het experiment, dus inclusief degenen die hebben besloten om niet mee te doen. Het beeld is afwisselend positief en negatief voor uitstroom naar een permanent contract en overwegend negatief voor uitstroom naar een tijdelijk contract. Nergens zijn de effecten significant. De figuren 3.7 en 3.8 laten het aantal gewerkte uren zien op vier tijdsmomenten. Ook hiervoor gelden wisselende positieve en negatieve effecten op het aantal gewerkte uren, maar nergens zijn de effecten significant.

De conclusie is dat de interventies nauwelijks hebben bijgedragen aan de uitstroom naar werk wanneer we kijken naar de contractvorm en het aantal uren.

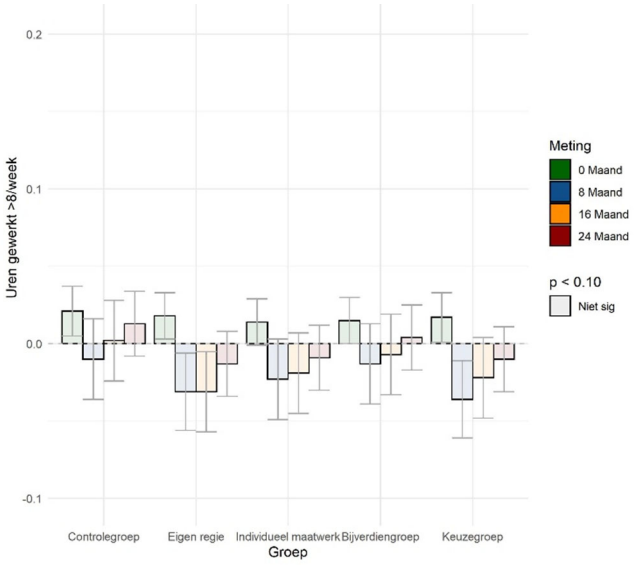
Figuur 3.5. Uitstroom naar permanent contract op vier tijdsmomenten naar experimentgroep t.o.v. referentiegroep (ITT)

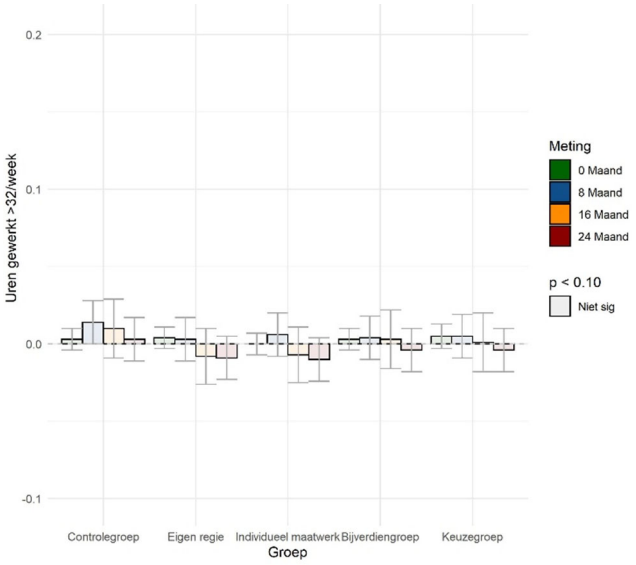
Figuur 3.6. Uitstroom naar tijdelijk contract op vier tijdsmomenten naar experimentgroep t.o.v. referentiegroep (ITT)

Figuur 3.7. Aantal uren gewerkt > 8 uur per week op vier tijdsmomenten naar experimentgroep t.o.v. referentiegroep (ITT)

Figuur 3.8. Aantal uren gewerkt > 32 uur per week op vier tijdsmomenten naar experimentgroep t.o.v. referentiegroep (ITT)

Kijken we nog naar de andere uitstroommaten, van bevestigen deze opnieuw de bovenstaande uitkomsten voor de experimentele groepen. Voor de Eigen Regie-groep geldt dat voor kleine banen (tot 70% WML) er een indicatie is dat Eigen regie bijdraagt aan 1,4% tot 1,8% meer uitstroom, maar dit effect is statistisch net niet betrouwbaar van toeval te onderscheiden. Voor de Bijverdiengroep geldt dat deelnemers vaker een looninkomen hebben voor meer dan 50% en 70% van het WML. Het verschil is respectievelijk 2,8% en 2,3%, met een niet significante maar wel positieve indicatie van 1,1% voor 100% WML. Qua gewerkte uren is er alleen een positieve indicatie van 2,5% meer uitstroom naar banen van meer dan 12 uur per week.

Conclusies

Het is waarschijnlijk dat de mensen die aan het experiment hebben deelgenomen gemotiveerd waren om aan de interventies deel te nemen en/of op kenmerken verschillen van degene die niet hebben meegedaan. Deelnemers aan het experiment zijn in verhouding hoger opgeleid, minder vaak allochtoon, relatief jonger en vaker alleenstaand. Voor deze verschillen in de achtergrondkenmerken hebben we gecontroleerd.

In sommige interventies treden positieve resultaten op die duiden op meer arbeidsparticipatie. Dat geldt zeker voor deelnemers die ervoor hebben gekozen om aan de experimentele groepen deel te nemen (variant A). Ook voor de vergelijking met de referentiegroep (variant B) zijn er positieve indicaties dat vooral de Bijverdienregeling heeft bijgedragen aan het verwerven van een hoger inkomen.

De samenvattende conclusie is dat de effecten op uitstroom bescheiden zijn, maar overwegend positief. Voor die deelnemers die ‘ja’ hebben gezegd en aan de interventies hebben deelgenomen zien we dat vooral de Bijverdiengroep meer uren is gaan werken. Dat geldt vooral voor werken in kleine banen, dus meer dan 8 uur per week. Ook hebben deelnemers in de Bijverdiengroep vaker werk met een tijdelijk of met een vast contract gekregen. Dit is ook wat we zouden verwachten. Wanneer werk loont, is dat een prikkel om te gaan werken.

3.2 Subjectief ervaren veranderingen

De interventies hebben niet alleen effecten op de kans op uitstroom, maar ook zaken als gezondheid en welbevinden van deelnemers, op hun deelname aan de samenleving, op hun (zelf)vertrouwen etc. Om die effecten te meten hebben de deelnemers aan het experiment drie keer een vragenlijst ingevuld, waarbij ze zijn bevraagd op de onderstaande kenmerken.

Tabel 3.1. Overzicht Secundaire uitkomstmaten.

Secundaire uitkomstmaten (vragenlijsten)	
Gezondheid	Ervaren gezondheid, nervositeit, depressiviteit, rust & kalmte, somberheid, geluk
Welbevinden	Tevredenheid met het leven, zinvolheid leven
Vertrouwen algemeen	Ervaren vertrouwen in anderen in het algemeen
Vertrouwen instituties	Vertrouwen in de gemeente, de overheid, afd. werk en inkomen
Zelfvertrouwen / zelfredzaamheid	Ervaren werkkans in toekomst, Ervaren mogelijkheden om indruk te maken, Ervaren perspectief op baan die past bij opleiding en ervaring, Ervaren kans op werk als er moeite voor wordt gedaan
Participatie	Uren besteed aan vrijwilligerswerk, Uren besteed aan mantelzorg
Baanzoekgedrag	Uren besteed aan baanzoekgedrag, Werk gezocht afgelopen vier weken, Uitgenodigd voor sollicitatie afgelopen vier weken
Financiële situatie	Mogelijkheden om rond te komen

We laten hieronder de uitkomsten zien. We doen dat opnieuw aan de hand van figuren.

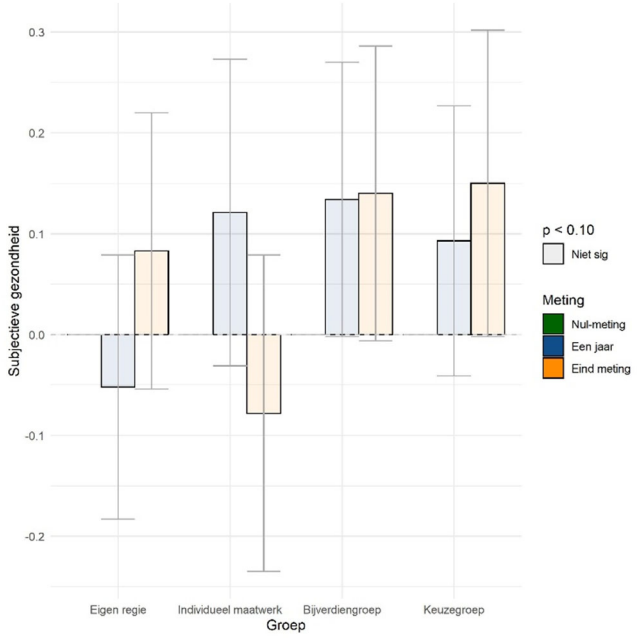
Uitleg over de figuren:

- De figuren laten de uitkomsten zien voor elke interventiegroep. Op de horizontale as staan de vier interventiegroepen. Voor iedere interventiegroep laten we de uitkomsten na 1 jaar en na 2 jaar (eindmeting) zien. De linkeras laat de uitkomst zien ten opzichte van controlegroep en gecontroleerd voor de nulsituatie. In alle berekeningen is gecontroleerd voor geobserveerde achtergrondkenmerken van deelnemers en voor de waarde van de uitkomst ten tijde van de nulmeting. Wanneer de balk naar boven gaat (ten opzichte van de nullijn) betekent dat een positieve verandering, wanneer de balk naar beneden gaat het om een negatieve verandering. Ook in deze figuren gelden de gekleurde balken als significant.

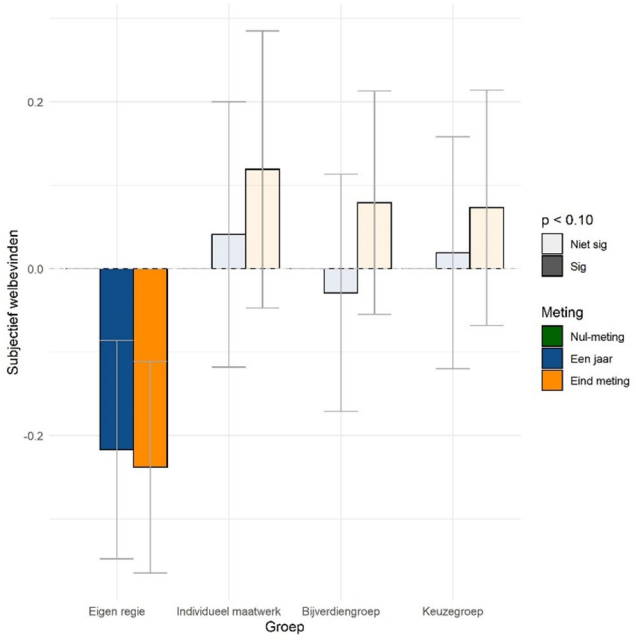
Gezondheid en welbevinden

De figuren 3.9 en 3.10 laten de veranderingen in subjectieve gezondheid en geluk zien. Voor subjectieve gezondheid geldt dat we geen significante veranderingen kunnen vaststellen. Ondanks positieve ontwikkelingen in de vooral de Bijverdiengroep en de Keuzegroep, leiden de interventies niet tot significante veranderingen in de ervaren gezondheid. Voor welbevinden/geluk geldt dat het hebben van eigen regie het welbevinden negatief beïnvloedt. De cliënt met rust laten draagt niet bij aan zijn of haar geluksgevoel.

Figuur 3.9. Verandering in subjectieve gezondheid op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

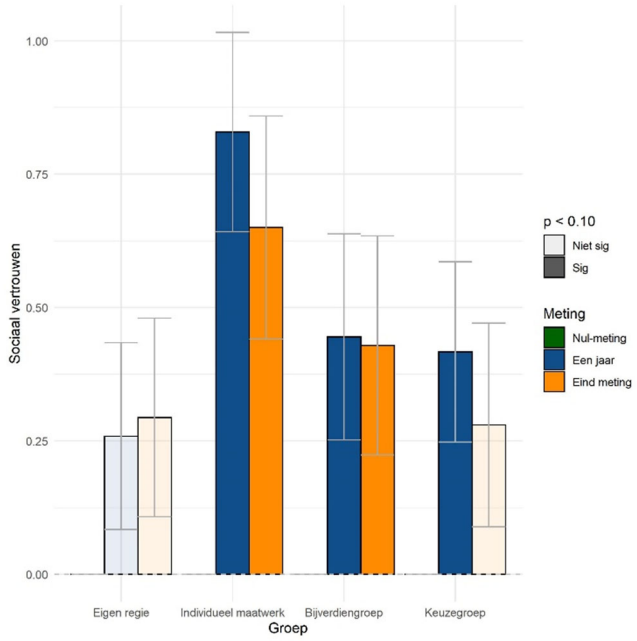
Figuur 3.10. Verandering in subjectief welbevinden (geluk) op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

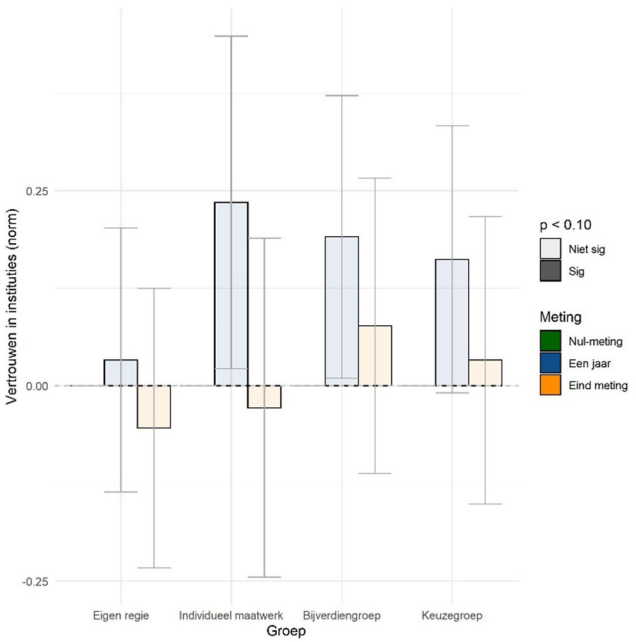
Vertrouwen

De figuren 3.11 en 3.12 laten de veranderingen in vertrouwen zien. Op twee manieren. In de eerste plaats hebben we gevraagd naar het algemene vertrouwen in anderen. Uitgezonderd de Eigen Regie-groep is dit algemene vertrouwen in de experimentele groepensignificant toegenomen. Het toegenomen algemene vertrouwen vertaalt zich niet in een verandering in vertrouwen in instituties (landelijke en gemeentelijk overheid). Hoewel de meting na één jaar positief was, waren de veranderingen niet significant.

Figuur 3.11. Verandering in sociaal vertrouwen op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

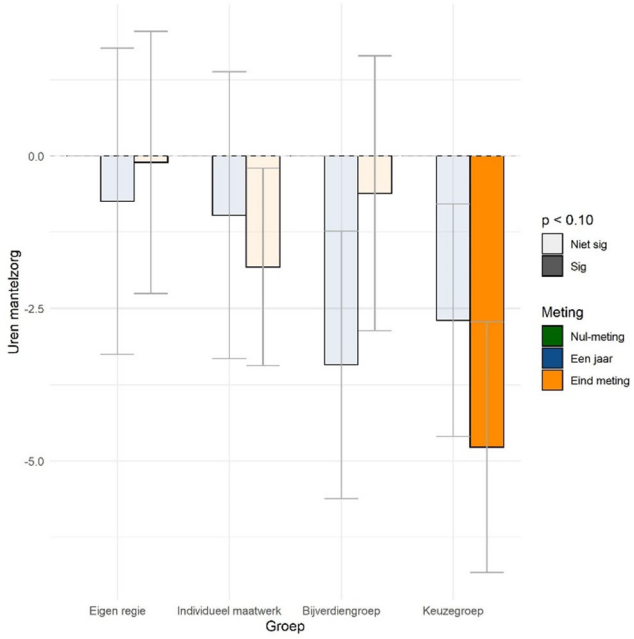
Figuur 3.12 Verandering in vertrouwen in instituties op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

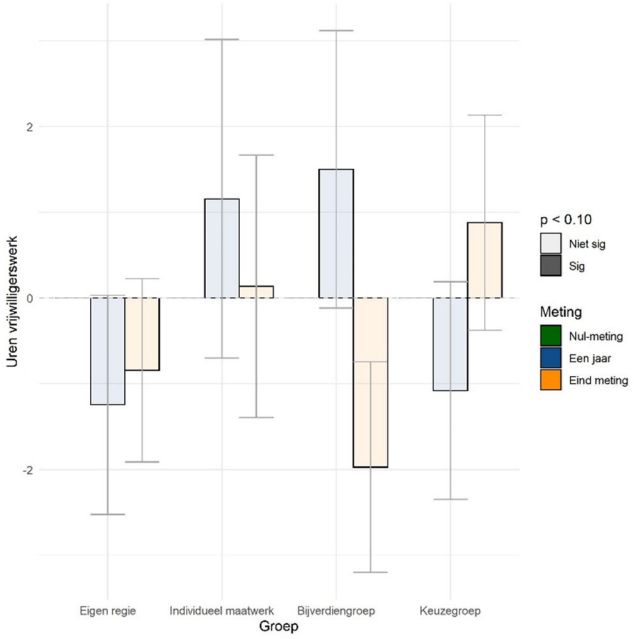
Mantelzorg en vrijwilligerswerk

De figuren 3.13 en 3.14 laten de veranderingen in het aantal uren zien dat wordt besteed aan Mantelzorg en Vrijwilligerswerk. Voor mantelzorg is de ontwikkeling negatief en vooral bij de Keuzegroep in de laatste meting zelfs significant negatief. Voor het vrijwilligerswerk is het beeld wisselend

Figuur 3.13. Verandering in uren mantelzorg op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

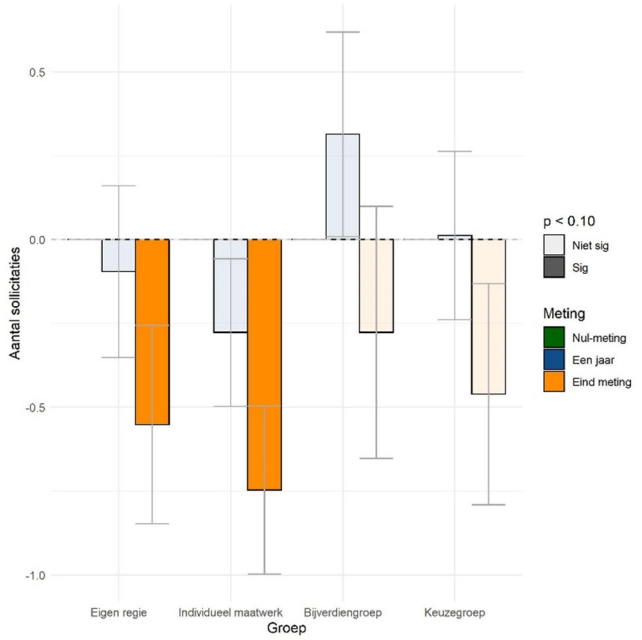
Figuur 3.14. Verandering in uren vrijwilligerswerk op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

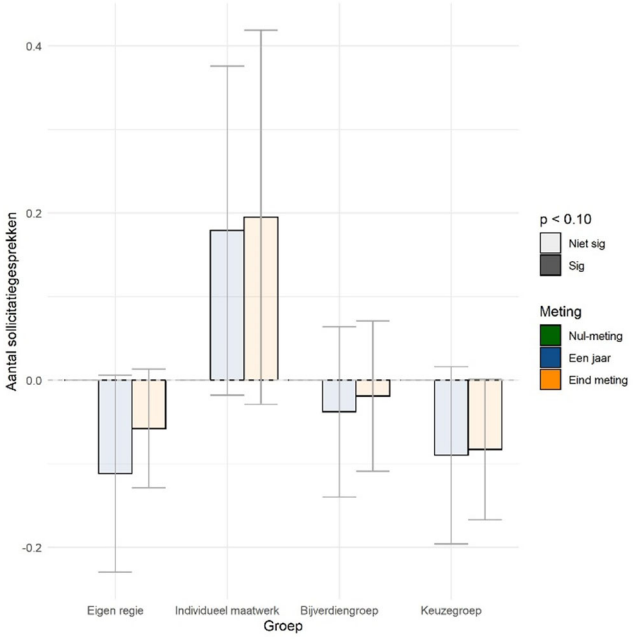
Baanzoekgedrag

De figuren 3.15 en 3.16 laten de verandering zien in het baanzoekgedrag. Voor de Eigen Regie-groep is het aantal sollicitaties afgenomen en ook het aantal sollicitatiegesprekken, hoewel deze laatste net niet significant is. Voor de groep Individueel Maatwerk is eveneens het aantal sollicitatie afgenomen, maar anders dan voor de Eigen Regie-groep lijkt het aantal gesprekken daarentegen te zijn toegenomen. Individueel maatwerk leidt dus niet tot een actievere arbeidsmarktoriëntatie, maar wel tot een effectievere oriëntatie.

Figuur 3.15 Verandering in aantal sollicitaties op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

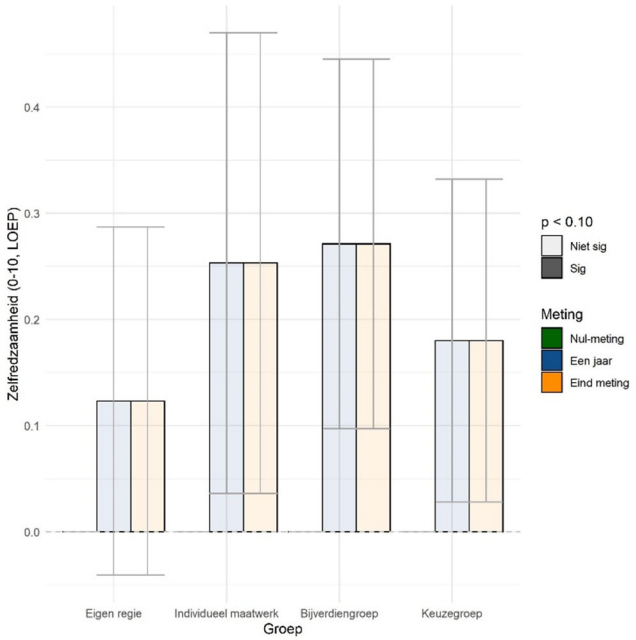
Figuur 3.16 Verandering in aantal sollicitatiegesprekken op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

Zelfredzaamheid

Tot slot kijken we nog naar de zelfredzaamheid in figuur 3.17. Deze laat voor alle experimentele groepen positieve ontwikkelingen zijn, maar is nergens significant.

Figuur 3.17 Verandering zelfredzaamheid op drie meetmomenten voor vier experimentgroepen

Conclusies

De samenvattende conclusie is dat de effecten op de subjectief ervaren veranderingen bescheiden zijn en soms ook tegengesteld aan wat we zouden mogen verwachten. Vooral het toegenomen algemene vertrouwen in anderen springt eruit, hoewel dit zich niet vertaalt in toegenomen vertrouwen in de overheid. Ook de

zelfredzaamheid lijkt te zijn toegenomen, hoewel deze effecten net niet significant zijn. Bij de Eigen Regie-groep is zowel het welbevinden (geluksgevoel) als het baanzoekgedrag afgenomen.

3.3 Aanvullende uitkomstmaten bij 'Individueel Maatwerk'

In deze paragraaf zoomen we in op een aantal uitkomstmaten die zijn gerelateerd aan de deelnemers aan de interventie 'Individueel Maatwerk'. Van deelnemers aan deze Interventie zijn extra gegevens beschikbaar. Dat komt doordat de vijf aan de interventie verbonden werkcoaches de deelnemers drie keer hebben beoordeeld op een aantal kenmerken.

Op drie verschillende momenten gedurende het experiment hebben de onderzoekers de werkcoaches gevraagd de deelnemers onder andere te scoren op een aantal factoren die belemmerend zouden kunnen werken bij het zoeken en/ of het aanvaarden van betaald werk. Deze factoren staan vermeld in tabel 3.2, waarbij belemmeringen die het vaakst worden geconstateerd bovenaan staan.

Tabel 3.2. Inschatting belemmeringen. Het percentage verwijst naar het aantal deelnemers waarvoor deze belemmering geldt. Het gemiddelde heeft betrekking op een schaal van 1 (= niet belangrijk) tot 5 (zeer belangrijk)

Belemmeringen Werk	Februari 2018 N=196		Januari 2019 N=188		September 2019 N=194	
	%	Gem (SD)	%	Gem (SD)	%	Gem (SD)
Psychische gezondheid	53	2,8 (1,2)	51	3,0 (1,6)	41	2,8 (1,2)
Lichamelijke gezondheid	29	3 (1,3)	38	2,8 (1,4)	7	2,9 (1,3)
Zorg voor kinderen	28	2,1 (1,3)	21	1,8 (1)	18	2,6 (1,5)
Studiebezigheden	7	2,8 (1,7)	10	2,3 (1,3)	7	2,7 (1,1)
Taalvaardigheden	8	3,7 (1,1)	13	3,2 (1,3)	9	3,6 (1,0)
Schulden	7	1,5 (1,0)	7	1,6 (1,0)	5	1,9 (,8)
Relatieproblemen	4	1,5 (,8)	7	2,2 (,9)	8	2,8 (,7)
Verhuizing	4	2,3 (1,3)	1	1 (,)	2	3,5 (1,9)
Vrijwilligerswerk	3	2 (,7)	4	1,9 (,4)	8	2,7 (1,0)
In detentie/justitieel verleden	2	3,3 (1,5)	1	3 (,)	1	4,5 (,7)
Verslaafd aan drank/ drugs	1	3,5 (2,1)	3	2 (,7)	3	2,8 (1,5)
Verslaafd aan medicijnen	1	2 (,)				
Zwangerschap	1	1 (,)	1	1.5 (,7)	1	2 (,/1)
Verslaafd aan gokken/ gamen			1	1 (,)	1	1,5 (,7)
Arbeidshandicap					4	4,4 (,7)
(Gedeeltelijk) afgekeurd					2	4 (1)

Kwantitatief

Belemmeringen die in februari 2018 het vaakst het aanvaarden van betaald werk in de weg staan zijn 'Psychische gezondheid' (geldt voor 53% van de deelnemers in februari 2018, 'Lichamelijke gezondheid' (29%) en de 'Zorg voor kinderen' (28%). Hetzelfde rijtje zien we terug in januari 2019. In september 2019 worden 'Psychische gezondheid' en de 'Zorg voor kinderen' als belangrijkste obstakels genoemd. Opvallend is dat de 'Lichamelijk gezondheid' minder een rol van betekenis is gaan spelen.

Kwalitatief

Belemmeringen die in januari 2018 gemiddeld genomen veel impact hebben zijn taalvaardigheden (3,7 op een schaal van 5), verslaafd aan drank/ drugs (3,5) en detentie/ justitieel verleden (3,3). Dit beeld blijft over de drie meting redelijk constant.

Ontwikkeling

Het aantal door de werkcoaches geconstateerde belemmeringen neemt vooral gedurende het laatste jaar iets af. Het meest opvallend daarbij is de geringere rol die de lichamelijke gezondheid voor zich opeist (van 29% in februari 2018 naar 7% in september 2019). Deze ontwikkeling zien we overigens niet terug in de antwoorden op de vragenlijsten die de deelnemers zelf invullen (zie: Subjectief ervaren veranderingen, paragraaf 3.2).

Afstand tot de arbeidsmarkt

Aan de werkcoaches is ook gevraagd de afstand tot de arbeidsmarkt van de deelnemers te beoordelen. De gemiddelde score per coach vinden we terug in tabel 3.3. Gemiddeld genomen zijn de oordelen bij de laatste twee metingen iets gunstiger dan bij de eerste. Hoewel significant, is dit verschil klein.

Tabel 3.3. Afstand tot de arbeidsmarkt en de mate van participatie van de deelnemers volgens de werkcoaches

Kenmerk	Werkcoaches	Februari 2018	Januari 2019	September 2019
		N=198	N=169	N=162
Afstand tot de arbeidsmarkt (schaal loopt van 1 tot 5 waarbij 1=zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt, 5=geen afstand tot de arbeidsmarkt)	W1	2,4	2,7	2,3
	W2	2,5	2,9	3,1
	W3	2,1	2,6	2,3
	W4	2,4	2,8	2,9
	W5	2,9	3,4	3,1
	Gemiddeld (SD)	*2,4 (1,0)*	*2,8 (1,1)**	*2,7 (1,2)**
Mate van participatie (schaal loopt van 1 tot 10 waarbij 1=deelnemers participeert niet, 10=deelnemer participeert maximaal)	W1	7,2	6,4	6,6
	W2	5,1	5,5	6,8
	W3	6,9	7,8	7,9
	W4	4,8	5,8	6,6
	W5	8,0	8,3	7,9
	Gemiddeld (SD)	6,2 (2,2)	6,5 (2,3)*	7,1 (1,9)*

* Op basis van een tekentoets is de verandering ten opzichte van de situatie in 2018 op 5%-niveau significant

Mate van participatie

In het tweede deel van tabel 3.3 staan de scores die volgens de coaches de mate van participatie van de deelnemers weergeven. Het eerste dat opvalt is dat de coaches onderling verschillend oordelen (zie bijvoorbeeld coach w4 en w5 op de eerste beoordeling). Het is niet helemaal duidelijk in hoeverre dit wordt veroorzaakt door verschillen in achtergrondkenmerken van de deelnemers. Gemiddeld genomen neemt de mate van participatie wel significant toe.

Mate van arbeidsgeschiktheid

Zijn de deelnemers in de ogen van de werkcoaches wel geschikt om ingezet te kunnen worden in het arbeidsproces? Ook scores hieromtrent hebben de coaches op drie verschillende momenten vastgelegd. Deelnemers werden gescoord op hun fysieke en mentale arbeidsgeschiktheid (klassieke tienpuntsschaal) en hun totale gezondheid. De beoordelingen staan vermeld in tabel 3.4.

Tabel 3.4. Inschatting van de arbeidsgeschiktheid van de deelnemers door de werkcoaches.

	Februari 2018	Januari 2019	September 2019
	Gem (SD/obs)	Gem (SD/obs)	Gem (SD/obs)
Gemiddeld cijfer fysieke arbeidsgeschiktheid (1=laag, 10=hoog)	6,7 (1,9/198)	6,7 (1,9/169)	6,8 (1,8/162)*
Gemiddeld cijfer mentale arbeidsgeschiktheid (1=laag, 10=hoog)	6,4 (2,0/198)	6,3 (2,0/169)	6,6 (1,8/162)*
Totale gezondheid (1=Uitstekend, 5=slecht)	3,3 (,67/198)	3,3 (,9/169)	3,3 (,9/162)

* Op basis van een tekentoets is de verandering ten opzichte van de situatie in 2018 op 5%-niveau significant

De gemiddelde beoordelingen op fysieke en mentale arbeidsgeschiktheid zijn voldoende. Alle gemiddelde scores op deze twee uitkomstmaten liggen tussen de 6,3 en 6,8. De fysieke geschiktheid wordt iets beter beoordeeld dan de mentale arbeidsgeschiktheid.

De 'totale gezondheid' krijgt gemiddeld een ruime 3 op een vijfpuntsschaal (1=uitstekend, 5=slecht) als beoordeling. Voor alle drie de maten geldt dat we niet veel ontwikkeling zien: als we eerste en derde beoordeling naast elkaar leggen, zien we nauwelijks verschil.

Motivatie

Net als bij de andere interventies konden bijstandsgerechtigden kiezen of ze wel of niet deel wilden nemen aan de interventie. Waarom gingen deelnemers in op de uitnodiging deel te nemen aan 'Individueel Maatwerk'. Zie hiervoor tabel 3.5.

De consulenten scoorden de deelnemers op vier motivationele aspecten: eigen individuele doelstellingen, perspectief op betaald werk, het verrichten van maatschappelijk nuttig werk/ vrijwilligerswerk, en deelname aan andere trajecten. Niet alle deelnemers zijn op alle aspecten gescoord (obs verwijst daar naar). Blijkbaar waren niet alle aspecten voor alle deelnemers relevant of van toepassing. Gescoord werd er op een vijfpuntsschaal waarbij 1= totaal niet gemotiveerd en 5 = zeer gemotiveerd.

Tabel 3.5. Inschatting van de motivatie van de deelnemers door de werkcoaches

1=laag 5 = hoog	Februari 2018	Januari 2019	September 2019
Gemotiveerd voor	Gem (SD/obs)	Gem (SD/obs)	Gem (SD/obs)
Eigen doelstellingen	4,0 (,84/171)	4,1 (,95/167)	4,1 (,9/159)
Betaald werk	3,9 (,93/177)	3,9(1,06/165)	3,7 (1,02/159)
Maatschappelijk nuttig werk / vrijwilligerswerk	3,6 (,94/154)	3,6 (1,09/159)	3,6 (1,03/159)
Andere trajecten (cursussen enz.)	3,7 (,92/157)	3,6 (1,06/161)	3,6 (1,03/159)

Opvallend is dat er weinig onderscheid is tussen de soorten motivatie onderling. In de zin van bijvoorbeeld het mogelijke vooruitzicht van betaald werk of dat van vrijwilligerswerk. Ook is er weinig ontwikkeling zichtbaar in de scores gemeten over de duur van het experiment.

Zelfstandig doelen stellen

In hoeverre zijn deelnemers in staat zelfstandig doelen te kunnen stellen. Een kwaliteit waar vanuit wordt gegaan dat die van belang is bij de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers en bij het vinden van betaald werk. Zie hiervoor tabel 3.6. De scoring is vastgelegd op basis van een vijfpuntsschaal.

Tabel 3.6 Inschatting van de zelfstandigheid en de eigen regie op het vinden van werk van de deelnemers door de werkcoaches (in %)

1=laag 5 = hoog	Februari 2018	Januari 2019	September 2019
	Gem (SD/obs)	Gem (SD/obs)	Gem (SD/obs)
Zelfstandig doelen kunnen stellen	3,0 (1,06/190)	3,7 (1,1/169)	3,8 (,93/159)
Eigen regie m.b.t. het vinden van werk	2,7 (1,20/190)	3,3 (1,0/169)	3,4 (1,02/159)

Gemiddeld genomen lijkt het zelfstandig doelen kunnen stellen deelnemers iets gemakkelijker af te gaan dan het voeren van de eigen regie op het vinden van werk. Voor beide kwaliteiten zien we wel een vergelijkbare stijging gedurende de looptijd van de interventie.

4. Conclusie

Het is waarschijnlijk dat de mensen die aan het experiment hebben deelgenomen gemotiveerd waren om aan de interventies deel te nemen en/of ook op andere achtergrondkenmerken verschillen van degene die niet hebben meegedaan. Deelnemers aan het experiment zijn in verhouding hoger opgeleid, minder vaak allochtoon, relatief jonger en vaker alleenstaand. Deze ontstane verschillen tussen deelnemers en niet-deelnemers heet zelfselectie en daar controleren we voor onder meer door verschillende vergelijkingen te maken. We vergelijken de deelnemers in de experimentele groepen met de deelnemers in de controlegroep (variant A) en we vergelijken alle aan de interventiegroep toegewezen cliënten met de referentiegroep (variant B).

In zijn algemeenheid geldt dat bij sommige interventies positieve resultaten optreden die duiden op meer arbeidsparticipatie. Dat geldt zeker voor deelnemers die ervoor hebben gekozen om aan de experimentele groepen deel te nemen (variant A). Ook voor de vergelijking met de referentiegroep (variant B) zijn er positieve indicaties dat vooral de Bijverdienregeling heeft bijgedragen aan het verwerven van een hoger inkomen. Voor de secundaire uitkomstmaten zien we dat, behalve voor de 'Eigen Regie-groep' het vertrouwen dat cliënten hebben in anderen is toegenomen. Ook zien we een klein positief resultaat op het terrein van zelfredzaamheid. De gekozen 'andere aanpak van de Participatiewet' heeft niet tot minder uitstroom naar werk of tot negatieve resultaten op de secundaire uitstroommaten geleid. Ook dat is een belangrijke uitkomst omdat het bevestigd dat een andere meer op maat gerichte aanpak niet ten koste hoeft te gaan van uitstroom naar werk.

Voor de Eigen Regie-groep geldt dat het volledig met rust laten van cliënten niet bijdraagt aan de uitstroom naar werk. Voor de mensen die daadwerkelijk aan de interventie hebben deelgenomen, is zelfs de kans op werk voor meer dan 12 of 27 uur per week en het verdienen van een inkomen van meer dan 70% WML afgenomen met 3% tot 5% (variant A). Controleren we voor selectie dan verdwijnen de negatieve effecten (variant B). Voor kleine banen (tot 70% WML) is er een indicatie dat eigen regie bijdraagt aan 1,4% tot 1,8% meer uitstroom, maar dit effect is statistisch net niet betrouwbaar van toeval te onderscheiden. We zien dat het baanzoekgedrag in deze groep is afgenomen, vermoedelijk omdat cliënten zich niet meer aangespoord voelen om werk te zoeken. Ook het geluksgevoel en de tevredenheid met het leven is afgenomen. En hoewel de zelfredzaamheid en de financiële situatie lijken te zijn verbeterd, is het algemene beeld negatief. Met rust laten als dienstverleningsstrategie levert weinig aanknopingspunten op.

Voor de groep Individueel Maatwerk geldt dat de dienstverlening niet heeft geleid tot meer uitstroom naar werk. Dat geldt zowel wanneer we kijken naar alleen de deelnemers (variant A) als wanneer we controleren voor selectie (variant B). Een reden kan zijn dat cliënten simpelweg meer tijd nodig hebben om de afstand naar de arbeidsmarkt te overbruggen. Er is een niet-significante indicatie dat Individueel maatwerk leidt tot 2% tot 2,2% hogere uitstroom naar kleine banen (tot 70% WML). Verder zien we dat het aantal sollicitaties is afgenomen maar het aantal sollicitatiegesprekken – hoewel net niet significant – is toegenomen. De individuele begeleiding lijkt daarmee de effectiviteit van het solliciteren te hebben verbeterd. Individueel maatwerk heeft er wel toe geleid dat het vertrouwen in anderen is toegenomen en dat de zelfredzaamheid lijkt te zijn verbeterd. De waardering door cliënten van de begeleiding door de werkcoaches is hoog.

Voor de Bijverdiengroep kunnen we concluderen dat het vergroten van de bijverdienmogelijkheden leidt tot meer arbeidsparticipatie. Kijken we alleen naar de deelnemers (variant A) dan wordt er meer gewerkt in banen voor meer dan 8 en 12 uur per week (respectievelijk 9,9% en 6,3%) en hebben deelnemers vaker een tijdelijk contract (14,1%). Na controle voor selectie hebben deelnemers nog steeds vaker een looninkomen voor meer dan 50% en 70% van het WML. Het verschil is respectievelijk 2,8% en 2,3%, met een niet significante maar

wel positieve indicatie van 1,1% voor 100% WML. Qua gewerkte uren is er alleen een positieve indicatie van 2,5% meer uitstroom naar banen van meer dan 12 uur per week. Ook hier geldt dat het algehele vertrouwen in anderen is toegenomen en dat geldt in lichte mate – hoewel niet significant – voor het vertrouwen in de overheid. We zien positieve indicaties op de ervaren gezondheid en de zelfredzaamheid.

Voor de Keuzegroep geldt dat het hebben van een keuze in het aanbod van interventies leidt niet tot meer arbeidsparticipatie. Het lijkt erop dat deelnemers weliswaar vaker een tijdelijk of permanent contract hebben (variant A), maar wanneer we controleren voor selectie blijven alleen lichte, zowel positieve als negatieve, effecten over die nauwelijks van toeval zijn te onderscheiden. Het baanzoekgedrag is afgenomen, maar het vertrouwen en de ervaren gezondheid is toegenomen.

Deel 3: Verdieping

5. Steekproef

In dit hoofdstuk gaan we in op de wijze waarop de onderzoeksgroep is samengesteld, de wijze waarop de steekproeftrekking en de werving en selectie voor het experiment heeft plaatsgevonden en welke gevolgen dit heeft gehad voor de representativiteit van de experimentgroepen.

5.1 Exclusiecriteria

Voor een aantal groepen was deelname aan het experiment te risicovol of niet mogelijk in verband met wet- en regelgeving voor specifieke doelgroepen. In tabel 5.1 zijn alle exclusiecriteria en de redenen voor uitsluiting opgenomen.

Tabel 5.1. Exclusiecriteria en reden

Criterium	Reden
Jongeren (<27)	Volgen een speciaal traject; andere wet- en regelgeving.
Statushouders met inburgeringsplicht	Inburgering en het leren van de Nederlandse taal heeft voorrang.
Korter dan 26 weken een uitkering	Hebben een kortere afstand naar de arbeidsmarkt.
WSNP-traject	WSNP-traject kent eigen arbeidsverplichtingen.
Gedeeltelijk UWV-uitkering	Mogelijk re-integratieplicht vanuit het UWV.
Wonen in een instelling	Volgen vaak speciale trajecten.
BBZ, IOAZ, IOAW-uitkering	Andere wet- en regelgeving.
AOW-leeftijd bereikt tijdens het experiment	Vanaf dat moment vallen zij niet meer onder de Participatiewet.

5.2 Indeling in experimentele groepen (randomisatie)

Deelnemers zijn willekeurig ingedeeld in één van vijf experimentele groepen. De indeling in groepen is verzorgd door de afdeling Onderzoek, Informatie & Statistiek van de gemeente Groningen. De methode van loting was simpele randomisatie. Dit houdt in dat cliënten willekeurig in interventiegroepen zijn ingeloot waardoor alle cliënten een gelijke kans hadden om in een interventiegroep terecht te komen.

Een check op representativiteit heeft laten zien dat deze randomisatie goed is verlopen. Om de verschillen tussen de groepen te toetsen op statistische significantie is gebruik gemaakt van een Chi-kwadraat goodness-of-fit toets. De conclusie is dat de randomisering goed is verlopen op een uitzondering na. Ten opzichte van de controlegroep kent vooral het opleidingsniveau een paar lichte afwijkingen. Tabel 5.2 geeft de groepsindeling naar achtergrondkenmerken.

Tabel 5.2 Achtergrondkenmerken onderzoeksgroep en interventiegroepen in Groningen (in %).

Achtergrond kenmerk	**Categorie**	**Verge-lijkings-groep**	**T1**	**T2**	**T3**	**T4**
Sekse	Man	53%	54%	53%	52%	54%
	Sign.		0,51	0,70	0,80	0,49
Leeftijd	27-34 jaar	21%	21%	22%	21%	20%
	35-44 jaar	26%	26%	28%	29%	27%
	45-54 jaar	32%	30%	29%	29%	31%
	> 55 jaar	21%	23%	21%	21%	22%
	Sign.		0,27	0,29	0,21	0,66
Opleidings-niveau	Laag	41%	46%	44%	45%	43%
	Middelbaar	37%	35%	35%	35%	38%
	Hoog	18%	15%	18%	17%	17%
	Onbekend	3%	3%	3%	3%	2%
	Sign.		**0,01**	0,49	**0,07**	0,19
Migratie-achtergrond	Geen	56%	55%	57%	55%	55%
	Westers	11%	11%	10%	12%	11%
	Niet-westers	34%	34%	33%	33%	34%
	Sign.		0,75	0,83	0,28	0,89
Leefvorm	Alleenstaand	64%	65%	65%	66%	67%
	Alleenst ouder	17%	15%	16%	16%	15%
	Samenwonend	19%	20%	19%	18%	18%
	Sign.		0,09	0,59	0,51	0,12
Bijstandsduur	Tot 1 jaar	7%	5%	7%	6%	6%
	1 tot 3 jaar	37%	38%	37%	36%	38%
	3 jaar of meer	56%	57%	56%	58%	56%
	Sign.		0,25	0,97	0,70	0,69
Aantal		1.635	1.641	1.620	1.649	1.647

Note: Achtergrondkenmerken van deelnemers in de vijf experimentele groepen. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

5.3 Wervingscampagne

De wervingscampagne voor *Bijstand op Maat* liep van 4 september t/m 6 oktober 2018. Ruim 8.700 bijstandsgerechtigden zijn in die periode benaderd voor deelname aan het onderzoek. Dit betrof de gehele doelgroep voor het onderzoek, exclusief de willekeurig getrokken referentiegroep en de personen waren uitgezonderd (zie 5.1). Doel van de campagne was om potentiële deelnemers te informeren en uiteindelijk te motiveren voor deelname aan het onderzoek. De verantwoordelijkheid voor de strategie en uitvoering van de campagne lag bij de gemeente Groningen. Beslissingen zijn genomen in samenspraak met de onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen.

De wervingsstrategie kan worden omschreven aan de hand van vier aspecten:

- **Communicatiemiddelen en -kanalen**. Er is gebruik gemaakt van verschillende communicatiemiddelen en -kanalen om zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden te bereiken. Om te beginnen is er via pers en media-aandacht aan het experiment besteed: (interne) nieuwsbrieven, radio, posters en flyers breed zijn verspreid.
- Vervolgens zijn alle potentiële deelnemers **persoonlijk schriftelijk uitgenodigd**. Zij kregen een brief met informatie met daarbij een toestemmingsformulier met retourenvelop toegestuurd. Cliënten die waren ingeloot in de interventie **Keuzegroep** (T4) kregen eveneens een keuzeformulier voorgelegd welke interventie hun voorkeur had. Personen die zich aanmeldden voor het experiment kregen een vragenlijst toegestuurd. Cliënten konden de vragenlijsten online invullen maar ook ingevuld retourneren naar een antwoordnummer van de RUG.
- Voor cliënten die meer informatie wensten zijn op in totaal 21 **voorlichtingsbijeenkomsten** georganiseerd op in totaal 7 verschillende locaties in de stad Groningen. Op deze voorlichtingen werd een speciaal gemaakte voorlichtingsfilm getoond en was er gelegenheid voor het stellen van vragen. Ook konden cliënten in een later stadium nog vragen stellen aan het klantcontactcentrum van de gemeente. Hiervoor is een speciaal FAQ-document (Frequently Asked Questions) opgesteld. Mensen die na de voorlichting besloten mee te doen kregen ter plekke een vragenlijst uitgereikt die ze op locatie konden invullen, of thuis online, of thuis op papier waarbij ze gebruik konden maken van de antwoordenvelop van de RUG.
- **Ervaringsdeskundigen.** Ervaringsdeskundige jobcoaches die later ook cliënten in **Individueel maatwerk** hebben begeleid hebben meegeholpen de informatie- en communicatie zo klantvriendelijk en begrijpelijk mogelijk te organiseren.

Deelname aan het onderzoek was volledig vrijwillig. Dit betekent dat bijstandsgerechtigden niet verplicht waren om mee te doen. Daarnaast konden deelnemers die zich wel hadden opgeven voor het experiment op elk moment en zonder opgave van reden stoppen. Voor meer informatie over afmeldingen tijdens het onderzoek zie 5.6.

De deelname aan het experiment werd officieel wanneer:

a. Een (schriftelijke) vragenlijst werd ingevuld en geregistreerd.
b. Een toestemmingsformulier (informed consent) was ingevuld en ontvangen.

Alle cliënten die aan deze entree-eis hadden voldaan hebben een schriftelijke bevestiging ontvangen dat zij deelnamen aan het experiment.

5.4 Controle op representativiteit

In Groningen zijn cliënten vooraf ingedeeld in een van de interventiegroepen. Dit is willekeurig gebeurd en de ontstane groepen van ruim 1.600 deelnemers verschillen nauwelijks van elkaar.

Deelname aan het experiment was vrijwillig. Daardoor is het mogelijk dat cliënten die instemmen met een bepaalde interventie andere karakteristieken hebben in vergelijking met de bijstandsgerechtigden die niet aan het onderzoek mee willen doen. Om de representativiteit van het onderzoek te bepalen is het van belang om deze mogelijke verschillen in kaart te brengen. Tabel 5.3 geeft percentages voor verschillende categorieën achtergrondkenmerken weer voor de totale onderzoeksgroep (N=8.338), de totale experimentele groep (N=890) en de referentiegroep (N=146). Om de verschillen tussen de groepen te toetsen op statistische significantie is gebruik gemaakt van een Chi-kwadraat goodness-of-fit toets.

Tabel 5.3 laat een aantal statistisch significante verschillen zien. De experimentele groep is ten opzichte van de totale onderzoeksgroep relatief jonger, hoger opgeleid, vaker alleenstaand en zit korter in de bijstand. Dit suggereert dat de gemiddelde bijstandsgerechtigde in de experimentele groep een grotere kans heeft op uitstroom uit de bijstand dan de gemiddelde bijstandsgerechtigde in de doelgroep. In de analyses die we hebben uitgevoerd is gecontroleerd voor de verschillen in achtergrondkenmerken. De referentiegroep lijkt in vele opzichten op de totale onderzoeksgroep. De referentiegroep bevat in verhouding minder alleenstaanden telt, meer mensen zonder migratieachtergrond, en meer vrouwen.

Tabel 5.3 Vergelijking representativiteit van onderzoeksgroep, experimentele groepen en referentiegroep m.b.t. achtergrondkenmerken

		Onderzoeksgroep	Experimentele groepen	Referentiegroep
		Ja	**Ja**	**Ja**
Sekse (in %)	Man	53%	52%	45%
	Sign.		0,48	**0,06**
Leeftijd (in %)	27-34 jaar	21%	19%	22%
	35-44 jaar	27%	28%	26%
	45-54 jaar	30%	33%	27%
	> 55 jaar	22%	20%	25%
	Sign.		**0,08**	0,77
Opleidingsniveau (in %)	Laag	44%	26%	44%
	Middelbaar	36%	38%	35%
	Hoog	17%	35%	18%
	Onbekend	3%	1%	3%
	Sign.		**0,00**	0,98
Migratieachtergrond (in %)	Geen	56%	65%	66%
	Westers	11%	10%	11%
	Niet-westers	33%	24%	23%
	Sign.		**0,00**	**0,03**
Leefvorm (in %)	Alleenstaand	65%	70%	55%
	Alleenstaande ouder	16%	15%	22%
	Samenwonend	19%	15%	23%
	Sign.		**0,01**	**0,03**
Bijstandsduur (in %)	Tot 1 jaar	6%	8%	9%
	1 tot 3 jaar	37%	39%	36%
	3 jaar of meer	57%	53%	55%
	Sign.		**0,04**	0,42
Aantal		8.338	890	146

5.5 Vergelijking groepsindeling (balans)

Hiervoor hebben we gezien dat vanwege zelfselectie de totale experimentele groep qua kenmerken afwijkt van de onderzoekgroep en de referentiegroep. In deze paragraaf kijken we naar de onderlinge verschillen in de experimentele groepen.

Tabel 5.4 geeft percentages voor verschillende categorieën achtergrondkenmerken weer voor de vijf experimentele groepen. Vervolgens wordt er voor elke interventiegroep onderzocht of de groep verschilt van de controlegroep. Om de verschillen tussen de controlegroep en iedere interventiegroep te toetsen op statistische significantie is gebruik gemaakt van een Chi-kwadraattoets. Tabel 5.4 laat zien dat de onderlinge verschillen tussen de groepen en de verschillen ten opzichte van de controlegroep klein zijn.

Tabel 5.4. Vergelijking van vergelijkingsgroep (controle) met interventiegroepen m.b.t. achtergrondkenmerken

		Controle	**T1**	**T2**	**T3**		**T4**	
						T4.1	**T4.2**	**T4.3**
Sekse (in %)	Man	49%	52%	50%	54%	53%	53%	58%
	Sign.		0,26	0,45	0,80	0,48	0,52	0,21
Leeftijd (in %)	27-34 jaar	14%	22%	17%	19%	19%	17%	33%
	35-44 jaar	26%	29%	31%	27%	33%	31%	21%
	45-54 jaar	34%	30%	36%	35%	33%	38%	30%
	> 55 jaar	25%	20%	17%	20%	15%	NA	NA
	Sign.		**0,04**	0,14	0,27	0,24	0,33	**0,01**
Opleidingsniveau (in %)	Laag	27%	25%	32%	24%	21%	29%	18%
	Middelbaar	38%	45%	32%	35%	34%	34%	42%
	Hoog	32%	28%	34%	40%	42%	36%	40%
	Onbekend	NA	NA	NA	NA			
	Sign.		0,82	0,62	0,64	0,38	0,69	0,29
Migratieachtergrond (in %)	Geen	68%	59%	63%	66%	73%	64%	70%
	Westers	12%	13%	NA	8%	NA	NA	NA
	Niet-westers	20%	28%	30%	25%	15%	22%	25%
	Sign.		0,21	0,14	**0,05**	0,61	0,86	0,29
Leefvorm (in %)	Alleenstaand	64%	66%	72%	78%	74%	74%	65%
	Alleenstaande ouder	18%	14%	15%	14%	NA	21%	NA
	Samenwonend	18%	20%	13%	8%	15%	NA	21%
	Sign.		0,15	0,45	0,35	0,27	**0,06**	0,70
Bijstandsduur (in %)	Tot 1 jaar	7%	8%	11%	8%	NA	NA	NA
	1 tot 3 jaar	32%	42%	38%	34%	49%	40%	51%
	3 jaar of meer	60%	50%	51%	58%	45%	53%	42%

Sign.		**0,05**	0,10	0,15	0,27	**0,06**	0.70
Aantal	222	183	144	153	73	58	57

Note: Achtergrondkenmerken van deelnemers in de onderzoeksgroep en in de vijf experimentele groepen. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep; T4.1: keuze voor Eigen regie; T4.2: keuze voor Individueel maatwerk; T4.3: Keuze voor Bijverdiengroep.

5.6 Afmeldingen van het onderzoek

Deelname aan het onderzoek was geheel vrijwillig. Deelnemers konden zich dus nog voor de start van de interventies, maar ook gedurende het onderzoek op elk moment en zonder opgave van redenen afmelden. In het geval van afmelding vielen deelnemers weer onder de reguliere bijstandsaanpak en werden ze niet meer benaderd voor het invullen van een vragenlijst.

In de statistische analyse is hiermee rekening gehouden, In de *Intention-to-Treat* (ITT) analyse (zie hoofdstuk 9) zijn afmeldingen beschouwd als deelnemer die zich nooit hadden aangemeld. De afmelders zijn in de analyse niet tot de controlegroep of de referentiegroep gerekend maar tot de groep waarin ze in het begin waren ingedeeld.

In totaal hebben zich gedurende het experiment 26 deelnemers in Groningen afgemeld. Dat is 2,9% van alle ingelote deelnemers. Tabel 5.5 laat de ontwikkeling van de afmeldingen per experimentjaar zien. Na één jaar hebben zich 13 mensen afgemeld en in het tweede jaar wederom 13. De meeste afmeldingen zijn afkomstig uit de groep Individueel Maatwerk. Dit is ook de groep waarbij de interventie het meest ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer.

Tabel 5.5. Afmeldingen per experimentele groep en per kwartaal in Groningen in procent (okt. 2017 t/m oktober 2019)

	Controle	**T1**	**T2**	**T3**	**T4**	**Totaal**
Voor 1-10-2018	1		9	1	2	13
Voor 1-10-2019			10		3	13
Totaal	1	-	19	1	5	26

Note: Achtergrondkenmerken van deelnemers in de vijf experimentele groepen. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep; T4.1: keuze voor Eigen regie; T4.2: keuze voor Individueel maatwerk; T4.3: Keuze voor Bijverdiengroep.

5.7 Conclusie en beperkingen steekproef

Groningen heeft voor een onderzoeksdesign gekozen waarbij na exclusie van verschillende groepen die voor het experiment niet geschikt waren, eerst de onderzoeksgroep is gerandomiseerd naar interventiegroepen, waarna vervolgens aan deelnemers is gevraagd of ze aan het experiment wilden deelnemen. Vooral deze laatste stap levert selectie op. Dat zien we terug in de kenmerken van de experimentele groep die afwijkt van de totale onderzoeksgroep. Binnen de experimentele groep zijn de onderlinge verschillen tussen de interventiegroepen klein. De referentiegroep is op een enkel kenmerk na grotendeels gelijk aan de onderzoeksgroep.

Gedurende het experiment hebben 26 personen zich afgemeld, een kleine 3% van de groep in 2017 is gestart. De afmeldingen hebben zich hoofdzakelijk in de groep Individueel Maatwerk voorgedaan.

Er is in de analyses op verschillende manieren rekening gehouden met de ontstane zelfselectie in het experiment, bijvoorbeeld door te controleren voor observeerbare achtergrondkenmerken en speciale analysespecificaties (zie hiervoor hoofdstuk 9).

6. Dataverzameling (kwantitatieve data)

In dit hoofdstuk gaan we in op alle uitkomstmaten en variabelen die we in dit onderzoek hebben gebruikt. We gaan in op de definities, uit welke bronnen de informatie afkomstig is en welke bewerkingen we hebben uitgevoerd.

6.1 Operationalisering van variabelen

Er zijn in het onderzoek drie categorieën variabelen gebruikt.

1. Primaire uitkomstmaten. Dit zijn variabelen die de objectieve arbeidsmarktstatus van de deelnemer in beeld brengen;
2. Secundaire uitkomstmaten. Dit zijn variabelen die door de deelnemer ervaren leef- en gezondheidssituatie in beeld brengen.
3. Achtergrondvariabelen (covariaten). Dit zijn variabelen die objectieve kenmerken van de deelnemers meten, zoals geslacht en leeftijd;

Voor het meten van de variabelen zijn verschillende methoden gebruikt. Tabel 6.1 geeft een overzicht van alle variabelen die gedurende het onderzoek zijn gebruikt, inclusief uit welke bron ze afkomstig zijn.

Voor de primaire uitkomstmaten zijn verschillende variabelen gebruikt waaronder het aantal gewerkte uren en het looninkomen. De wijze van definiëring is overeenkomstig eerdere definities zoals door het Centraal Planbureau zijn opgesteld of zoals die door het Ministerie van Sociale Zaken worden gehanteerd.[27]

Voor de secundaire uitkomstmaten zijn verschillende variabelen gebruikt die allemaal een verschillend concept of construct meten, zoals gezondheid. Dit heet ook wel een index. De volgende indices zijn gemaakt: gezondheid, welbevinden, participatie, sociale relaties, vertrouwen in anderen, zelfvertrouwen, baanzoekgedrag en financiële situatie. Voor het meten van deze variabelen is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van gevalideerde standaardvragen afkomstig van onder andere: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), World Value Survey (WVS), European Social Survey (ESS), en EU Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC).

[27] Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in samenwerking met WUV (2019). Onderzoeksmemo Effectmaten Kennisprogramma AG. 6 Augustus 2019.

Tabel 6.1 Achtergrondvariabelen

Achtergrondvariabele	**Indeling/omschrijving**	Bron
Sekse	Man, vrouw.	CBS microdata
Hoogste opleidingsniveau	SOI2016: Laag, middelbaar, hoog, anders/onbekend.	CBS microdata
Migratieachtergrond	Geen, westers, niet-westers.	CBS microdata
Bijstandsnorm/leefvorm	Alleenstaande, alleenstaande ouder, gehuwden en samenwonenden.	CBS microdata
Type huishouden	Eenpersoonshuishouden, eenouderhuishouden, paar zonder kinderen, paar met kinderen, anders/onbekend.	CBS microdata
Leeftijd	Leeftijd in jaren bij start interventie.	CBS microdata
Bijstandsduur	Duur van de lopende uitkering in maanden bij start interventie. Proxy voor uitkeringsverleden.	CBS microdata
Looninkomen (6m)	Cumulatief looninkomen in de 6 maanden voor uitnodiging.	CBS microdata
Looninkomen (24m)	Cumulatief looninkomen in de 24 maanden voor uitnodiging. Proxy voor arbeidsmarkthistorie.	CBS microdata

Tabel 6.2 Objectieve uitkomstvariabelen

Achtergrondvariabele	**Indeling/omschrijving**	Bron
Looninkomen/maand >100% WML	Binaire variabele; 1 als het totale looninkomen in een maand hoger ligt dan 100% van het WML.	CBS microdata / SBASISLOON uit SPOLISBUS
Looninkomen/maand >70% WML	Binaire variabele; 1 als het totale looninkomen in een maand hoger ligt dan 70% van het WML.	
Looninkomen/maand >50% WML	Binaire variabele; 1 als het totale looninkomen in een maand hoger ligt dan 50% van het WML.	
Uren gewerkt/week >32	Binaire variabele; 1 als er in een maand in totaal meer dan 136 uur is gewerkt. Dit komt neer op 32 uur per week (32*4.25).	CBS microdata / SBASISUREN uit SPOLISBUS
Uren gewerkt/week >27	Binaire variabele; 1 als er in een maand in totaal meer dan 136 uur is gewerkt. Dit komt neer op 27 uur per week (32*4.25).	
Uren gewerkt/week >12	Binaire variabele; 1 als er in een maand in totaal meer dan 51 uur is gewerkt. Dit komt neer op 12 uur per week (12*4.25).	
Uren gewerkt/week >8	Binaire variabele; 1 als er in een maand in totaal meer dan 34 uur is gewerkt. Dit komt neer op 8 uur per week (8*4.25).	
Contract voor onbepaalde tijd	Binaire variabele; 1 als er in een maand onder een contract voor onbepaalde tijd is gewerkt. Per deelnemer en maand wordt maar één contract geteld, waarbij onbepaalde tijd > bepaalde tijd.	CBS microdata / SCONTRACTSOORT uit SPOLISBUS
Contract voor bepaalde tijd	Binaire variabele; 1 als er in een maand onder een contract voor bepaalde tijd is gewerkt. Per deelnemer en maand wordt maar één contract geteld, waarbij onbepaalde tijd > bepaalde tijd.	

Tabel 6.3 Subjectieve uitkomstvariabelen

Uitkomstvariabele	Variabelen in de index / vraag	Schaal	Hercodering	Weging	Alfa	Bron
Index ervaren gezondheid (0-10)	Wat vindt u van uw gezondheid?	1-5	((x-1)/4)*10	0,5	0,84	Vragenlijst
	Voelde u zich in de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?	1-5	((x-1)/4)*10	0,1		Vragenlijst
	Zat u in de afgelopen vier weken zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken?	1-5	((x-1)/4)*10	0,1		Vragenlijst
	Voelde u zich in de afgelopen vier weken kalm en rustig?	1-5	((x-1)/4)*10	0,1		Vragenlijst
	Voelde u zich in de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?	1-5	((x-1)/4)*10	0,1		Vragenlijst
	Voelde u zich in de afgelopen vier weken gelukkig?	1-5	((x-1)/4)*10	0,1		Vragenlijst
Index ervaren welbevinden (0-10)	Kunt u aangeven hoe tevreden u bent met uw leven nu?	0-10	-	0,5		Vragenlijst
	Vindt u de dingen die u doet in uw leven zinvol?	0-10	-	0,5		Vragenlijst
Index zelfeffectiviteit (0-10)	Ik denk dat ik een baan kan vinden die goed past bij mijn opleiding en ervaring.	1-5	((x-1)/4)*10	0,25		Vragenlijst
	Ik denk dat ik een goede indruk maak als ik solliciteer.	1-5	((x-1)/4)*10	0,25		Vragenlijst
	Ik denk dat ik betaald werk kan vinden als ik er echt moeite voor doe.	1-5	((x-1)/4)*10	0,25		Vragenlijst
	Ik denk dat ik in de toekomst wel werk vind.	1-5	((x-1)/4)*10	0,25		Vragenlijst
Algemeen Vertrouwen	In hoeverre vindt u nu dat de meeste mensen te **vertrouwen** zijn of dat u niet voorzichtig genoeg kunt zijn in contacten met anderen?	0-10	-	0,5		Vragenlijst
Vertrouwen in instituties	Hoeveel vertrouwen heeft u in de landelijke overheid?	1-6	((x-1)/3)*10			Vragenlijst
	Hoeveel vertrouwen heeft u in de gemeente?	1-6	((x-1)/3)*10			Vragenlijst
	Hoeveel vertrouwen heeft u in de afd. werk & inkomen van de gemeente?	1-6	((x-1)/3)*10			Vragenlijst
Participatie	Uren besteed aan vrijwilligerswerk	Uren	if(x<=84): x/max(x) *10[1]	0,5		Vragenlijst
	Uren besteed aan mantelzorg		if(x<=84): x/max(x) *10[1]	0,5		Vragenlijst
Sociale relaties	Contact met buren	1-6	0;0.5;1;2;3;4[2]	1-3		Vragenlijst
	Contact met vrienden en kennissen	1-6	0;0.5;1;2;3;4[2]	1-3		Vragenlijst

	Contact met familie	1-6	0;0.5;1;2;3;4[2]	1-3		Vragenlijst
Baanzoekgedrag	Als u naar de afgelopen vier weken kijkt, hoeveel tijd (aantal uur) heeft u gemiddeld per week naar werk gezocht?	Uren	if(x<=50): x/max(x) *10^3			Vragenlijst
	Als u naar de afgelopen vier weken kijkt, hoeveel vaak heeft u gemiddeld per week gesolliciteerd?	Aantal	if(x<=56): x/max(x) *10^4			Vragenlijst
	Als u naar de afgelopen vier weken kijkt, hoeveel vaak bent u gemiddeld uitgenodigd voor een gesprek?	Aantal	if(x<=28): x/max(x) *10^5			Vragenlijst
Financiële situatie	Wat is op dit moment de financiële situatie van uw huishouden? Financieel niet rondkomen: *Ik maak schulden* of *Ik gebruik mijn spaargeld om van te leven*; Financieel rondkomen: *Ik kan net rondkomen* of *ik hou een beetje geld over* of *Ik hou genoeg over om te sparen.*	1-5	if (x=1 of 2), (x=1)*10^6			Vragenlijst

[1] Variabele afgekapt op >84, hoogste waarde vastgesteld (80). [2] Categorie 2 was "minder dan 1 per week", vandaar dat die 0.5 is geworden. [3] Variabele afgekapt op >50, hoogste waarde vastgesteld (50). [4] Variabele afgekapt op >56, hoogste waarde vastgesteld (54). [5] Variabele afgekapt op >28, hoogste waarde vastgesteld (21). [6] Slechte financiële situatie, dummy, schaal 0

Tabel 6.4 Documentatie van bronnen en aanpassingen van vragen subjectieve uitkomstvariabelen

Thema	**Vraag**	**Omschrijving**
Gezondheid en welzijn	Wat vindt u van uw gezondheid?	Eerste vraag uit RAND SF-36. Officiële vertaling van RAND. Vraagstelling aangepast i.v.m. taalniveau.
	Kunt u op een schaal van 0 tot en met 10 aangeven hoe tevreden u bent met uw leven nu?	Wold Value Survey V23. Officiële vertaling. Schaal aangepast van 1 t/m 10 naar 0 t/m 10. Vraagstelling aangepast i.v.m. taalniveau. Zit ook in EU-SILC 2013.
	Vindt u de dingen die u doet in uw leven zinvol?	Vraag over zinvolheid van het leven uit de EU Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC 2013) ad-hoc module 'welbevinden'. Officiële vertaling. Vraagstelling aangepast i.v.m. taalniveau.
	In de afgelopen 4 weken, voelde u zich erg zenuwachtig?	Mental Health Inventory 5 (MHI 5). Vertaling van CBS Gezondheidsenquête. Schaal aangepast van 1 t/m 6 naar 1 t/m 5.
	In de afgelopen 4 weken, zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken?	Mental Health Inventory 5 (MHI 5). Vertaling van CBS Gezondheidsenquête. Schaal aangepast van 1 t/m 6 naar 1 t/m 5.

	In de afgelopen 4 weken, voelde u zich kalm en rustig?	Mental Health Inventory 5 (MHI 5). Vertaling van CBS Gezondheidsenquête. Schaal aangepast van 1 t/m 6 naar 1 t/m 5.
	In de afgelopen 4 weken, voelde u zich somber en neerslachtig?	Mental Health Inventory 5 (MHI 5). Vertaling van CBS Gezondheidsenquête. Schaal aangepast van 1 t/m 6 naar 1 t/m 5.
	In de afgelopen 4 weken, voelde u zich gelukkig?	Mental Health Inventory 5 (MHI 5). Vertaling van CBS Gezondheidsenquête. Schaal aangepast van 1 t/m 6 naar 1 t/m 5.
Houding ten opzichte van werk	Ik denk dat ik betaald werk kan vinden als ik er echt moeite voor doe.	Job-search locus of control. Vraag uit Van Hooft en Crossley (2008). Eigen vertaling.
	Ik wil in de komende 4 maanden werk gaan zoeken.	Job-search intention. Bewerking van vraag uit Van Ryn en Vinokur (1992). Eigen vertaling.
	Ik denk dat ik in de toekomst wel werk vind.	Optimisme. Vraag uit Vansteenkiste et al. (2004). Eigen vertaling. Vraagstelling aangepast i.v.m. taalniveau.
	Een baan betekent voor mij meer dan alleen geld.	Attitude ten opzichte van werk. Vraag uit Schuring et al. (2009). Eigen vertaling.
	Ik denk dat ik een goede indruk maak als ik solliciteer.	Job-search self-efficacy. Bewerking van vraag uit Van Ryn en Vinokur (1992). Eigen vertaling.
	Ik kan een baan vinden die goed past bij mijn opleiding en ervaring.	Job-search self-efficacy. Bewerking van vraag uit Van Ryn en Vinokur (1992). Eigen vertaling.
Werkwensen en werk zoeken	Als u nu een baan krijgt, kunt u dan binnen twee weken beginnen met werken?	Vraag uit CBS Enquête Beroepsbevolking (EBB).
Arbeidsgeschiktheid	Als u een cijfer moet geven aan uw arbeidsgeschiktheid, welk cijfer van 0 tot 10 zou u dan op dit moment geven?	Gebaseerd op eerste vraag uit de Work Ability Index van Tuomi et al. (1991). Eigen vertaling. Vraagstelling aangepast i.v.m. taalniveau.
Sociale participatie	Hoe sterk voelt u zich onderdeel van de samenleving? Dat wil zeggen dat u zich welkom en opgenomen voelt in de Nederlandse samenleving.	Gebaseerd op vraag over social partaking uit Panel Study Labour Market and Social Security (PASS). Schaal aangepast van 1 t/m 10 naar 0 t/m 10. Eigen vertaling.
	Hoe vaak heeft u contact met buren of mensen die bij u in de straat wonen?	Gebaseerd op vragen over sociale contacten uit CBS Enquête Sociale Samenhang en Welzijn (S&W 2012–2014). Vraagstelling en antwoordcategorieën aangepast i.v.m. taalniveau.

	Hoe vaak heeft u contact met vrienden, vriendinnen of goede kennissen?	Gebaseerd op vragen over sociale contacten uit CBS Enquête Sociale Samenhang en Welzijn (S&W 2012–2014). Vraagstelling en antwoordcategorieën aangepast i.v.m. taalniveau.
	Hoe vaak heeft u contact met uw familie?	Gebaseerd op vragen over sociale contacten uit CBS Enquête Sociale Samenhang en Welzijn (S&W 2012–2014). Vraagstelling en antwoordcategorieën aangepast i.v.m. taalniveau.
Vertrouwen	Vindt u dat de meeste mensen te vertrouwen zijn of dat u niet voorzichtig genoeg kan zijn in contact met anderen?	European Social Survey (ESS) vraag over 'Social trust'. Officiële vertaling. Vraagstelling aangepast i.v.m. taalniveau.
	Vertrouwen in de landelijke overheid (regering, parlement, etc.).	Vragen over institutioneel vertrouwen gebaseerd op vragen uit CBS Enquête Sociale Samenhang en Welzijn (S&W 2012–2014). Vergelijkbare vragen (echter 10 punt schaal) in ESS. Vraagstelling en antwoordcategorieën aangepast i.v.m. taalniveau.
	Vertrouwen in de gemeente.	Vragen over institutioneel vertrouwen gebaseerd op vragen uit CBS Enquête Sociale Samenhang en Welzijn (S&W 2012–2014). Vergelijkbare vragen (echter 10 punt schaal) in ESS. Vraagstelling en antwoordcategorieën aangepast i.v.m. taalniveau.
	Vertrouwen in de afdeling *Werk en Inkomen* van de gemeente.	Vragen over institutioneel vertrouwen gebaseerd op vragen uit CBS Enquête Sociale Samenhang en Welzijn (S&W 2012–2014). Vergelijkbare vragen (echter 10 punt schaal) in ESS. Vraagstelling en antwoordcategorieën aangepast i.v.m. taalniveau.
	Vertrouwen in de huidige klantmanager/werkcoach/bemiddelaar.	Vragen over institutioneel vertrouwen gebaseerd op vragen uit CBS Enquête Sociale Samenhang en Welzijn (S&W 2012–2014). Vergelijkbare vragen (echter 10 punt schaal) in ESS. Vraagstelling en antwoordcategorieën aangepast i.v.m. taalniveau.
Financiële situatie	Wat is op dit moment de financiële situatie van uw huishouden?	Vraag uit de inwonersenquête Utrecht. Vergelijkbaar met ESS vraag over 'Financial situation nowadays'.

Voor een betere vergelijking tussen de lokale experimenten hebben de betrokken onderzoekers een gezamenlijke basisset van vragen gemaakt die in elke deelnemende gemeente is uitgezet. Naast de basisset was elke gemeente vrij om op lokaal niveau eigen vragen toe te voegen. Voor elk meetmoment (nulmeting, eerste vervolgmeting, tweede vervolgmeting) is een aparte vragenlijst opgesteld. Het verschil tussen de drie vragenlijsten zit vooral in vragen, die niet herhaaldelijk hoeven te worden gesteld. De drie vragenlijsten zijn ontwikkeld in samenwerking met onderzoekers van de Hogeschool Saxion, Radboud Universiteit Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen, Tilburg University en Universiteit Utrecht.

6.2 Gegevensverzameling vragenlijsten

De gegevensverzameling vragenlijsten vond plaats in september-oktober 2017 (nulmeting), september-oktober 2018 (eerste vervolgmeting) en augustus-oktober 2019 (tweede vervolgmeting). De gegevensverzameling is uitgevoerd door Onderzoek, Informatie & Statistiek van de Gemeente Groningen. Deelnemers werden via brief en/of mail uitgenodigd voor het invullen van een vragenlijst. Vervolgens is er gewerkt met reminders via e-mail en telefoon (belteams). Deelnemers waren niet verplicht om de vragenlijsten in te vullen. Er waren dus geen consequenties verbonden aan het niet-invullen van een vragenlijst. Deelnemers werden wel bij de eerste en tweede vervolgmeting beloond met een VVV-geschenkbon wanneer ze de vragenlijst ingevuld hadden teruggestuurd.[28] Deelnemers aan de controlegroep kregen een VVV-geschenkbon van in totaal 50 euro (respectievelijk 25 euro bij de nul- en tweede vervolgmeting).

Deelnemers konden zelf kiezen op welke van de volgende twee manieren zij de vragenlijsten wilden invullen: online (CAWI) of via een schriftelijke-vragenlijst die met een antwoordenvelop en een antwoordnummer naar de RUG kon worden gestuurd.

6.3 Respons op vragenlijsten

Het invullen van vragenlijsten was geheel vrijwillig en deelnemers die zich actief hadden afgemeld van het onderzoek werden niet meer worden benaderd voor het invullen van een vragenlijst.[29] De groep respondenten op een vragenlijst kan daarom verschillen van de hele onderzoeksgroep. Ook kunnen de respondenten verschillen per experimentele groep.

Tabel 6.2 geeft een overzicht van de respons op de vragenlijst uitgesplitst naar meetmoment en interventiegroep. Voor de nulmeting lag de respons op 100% wat niet verwonderlijk is omdat het invullen van de vragenlijst een voorwaarde was om aan het experiment deel te kunnen nemen. Voor de tweede en derde meting lagen de responscijfers ten opzichte van de omvang van de experimentele groepen respectievelijk op 89% en 85%. Wanneer we rekening houden met afmeldingen gedurende het experiment liggen de responscijfers nog iets hoger. Dat verklaart vermoedelijk ook waarom de respons bij de groep Individueel Maatwerk iets lager ligt dan in de andere interventiegroepen want daar deze zich de meeste afmeldingen voor.

[28] De VVV-bon bedroeg in beide gevallen € 25 euro.

[29] De toestemming voor het benaderen voor een vragenlijst werd door afmelding van het onderzoek automatisch ingetrokken.

Tabel 6.2. Respons per experimentele groep en gegevensverzameling in Groningen

		Controle	T1	T2	T3	T4
Omvang experimentele groepen	890	222	183	144	153	188
Nulmeting						
Respondenten	890 (100%)	222 (100%)	183 (100%)	144 (100%)	153 (100%)	188 (100%)
Eerste meting						
Respondenten	788 (89%)	202 (91%)	168 (92%)	118 (82%)	136 (89%)	164 87%)
Tweede meting						
Respondenten	760 (85%)	200 (91%)	160 (87%)	107 (74%)	130 (85%)	163 (87%)

Note: Aantal respondenten per gegevensverzameling en experimentele groep. Respondenten zijn deelnemers die de respectievelijke vragenlijst hebben ingevuld. Gegevens voor de controlegroep en de vier interventiegroepen. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

6.4 Administratieve databronnen

Voor het onderzoek hebben we gebruik gemaakt van administratieve data afkomstig uit de registratiesystemen van de gemeente Groningen en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

a) Gemeente Groningen

De gebruikte data is afkomstig uit verschillende registratiesystemen van de afdeling *Werk en Inkomen*. Het gaat hier vooral om informatie over de doelgroep in de Participatiewet die nodig is om de doelgroep voor het experiment vast te kunnen stellen en ze voor het onderzoek te benaderen. De databestanden zijn samengesteld door een data-specialist van *Werk en Inkomen* en (versleuteld/geanonimiseerd) geleverd aan de onderzoekers van de Universiteit Groningen.

b) Centraal Bureau voor de Statistiek

Om ervoor te zorgen dat administratieve gegevens vergelijkbaar zijn tussen alle lokale experimenten met de Participatiewet is gebruik gemaakt van administratieve data van het CBS.[30] De data is afkomstig uit verschillende bronnen en kan op individueel niveau (microniveau) aan elkaar worden gekoppeld:

- **Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens**. Voor achtergrondkenmerken. De bestanden bevatten gegevens over sekse, leeftijd, opleidingsniveau en migratieachtergrond.

[30] Informatie over de databestanden die beschikbaar zijn en de eisen die gesteld worden om hiermee te kunnen werken is hier te vinden: https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/microdata-zelf-onderzoek-doen

- **Bijstandsuitkeringenstatistieken**. Voor kenmerken van bijstandsuitkeringen. De bestanden bevatten informatie over de start- en einddatum van een uitkering, de reden voor beëindiging van een uitkering en overige uitkeringskenmerken zoals de bijstandsnorm, uitbetaalde uitkeringsbedragen en eventuele aanvullende inkomsten.
- **Polisadministratie**. Voor gegevens over banen en lonen op basis van de Polisadministratie van het UWV. De bestanden bevatten gegevens over de start- en einddatum van een baan, gewerkte uren, inkomsten uit loon en informatie over het soort dienstverband.

7. Dataverzameling (kwalitatieve data)

Dit hoofdstuk beschrijft de onderwerpen die aan de orde zijn geweest in de interviews met werkcoaches en de vragenlijst die de werkcoaches drie keer hebben ingevuld over de cliënten die zij hebben begeleid.

7.1 Interview topics werkcoaches Individueel Maatwerk

In de maanden juni 2018 en mei 2019 zijn de vijf werkcoaches geïnterviewd die de interventie Individueel maatwerk hebben uitgevoerd. Deze interviews vonden plaats op door de werkcoaches eigen gekozen locaties en duurden gemiddeld gesproken een uur. De gesprekken waren open van karakter aan de hand van een topiclijst. De gesprekken zijn getranscribeerd en geanalyseerd. In de twee interviewrondes zijn de volgende topics besproken.

Kennismaking en achtergrond werkcoach

- Korte levensloop
- Waaruit bestaat ervaringsdeskundigheid?

Betrokkenheid experiment

- Op welke wijze betrokken (geraakt) bij experiment
- Ontstaansgeschiedenis interventie

Dienstverleningsconcept

- Doel, doelgroep, aanpak, dienstverlenende principes, materiaal
- Methodiek, manier van werken
- Veranderingen in de loop van de tijd

Proces

- Organisatie en uitvoering
- Teamontwikkeling, bijeenkomsten
- Begeleiding en aansturing

Resultaten

- Wat is bereikt? Wat zijn de resultaten? Wat zijn successen?
- Waar is teleurstelling over? Waar wordt van gebaald?

Overdracht werkwijze

- Wat kan worden gebruikt in de reguliere uitvoering?
- Wat zijn succes- en faalfactoren?
- Is er een systematische vastlegging van methodiek, dienstverleningsprincipes, instrumenten?

7.2 Vragenlijst

Aan de werkcoaches is ook drie keer gevraagd voor iedere deelnemer een vragenlijst in te vullen: in januari 2018, januari 2019 en september 2019. Het doel van de vragenlijst was enerzijds een professionele inschatting te krijgen op een aantal variabelen die betrekking hebben op de gezondheid, de maatschappelijke participatie

en de afstand naar de arbeidsmarkt, anderzijds een beeld te krijgen van het type activiteiten dat door de werkcoaches werd uitgevoerd,

In de onderstaande tabel 7.1 wordt een overzicht gegeven van de variabelen die in de vragenlijst zijn uitgevraagd. Het ging hier om voorgestructureerde antwoordcategorieën. De vragenlijst zijn via een online vragenlijst afgenomen.

Tabel 7.1. Lijst van variabelen

Variabele	**Omschrijving**	**Ronde**
Status	Sociaaleconomische status deelnemer	2, 3
Dienstverleningsstatus	Trajectstatus	2, 3
Plan van Aanpak	Is er met de deelnemer een plan van aanpak opgesteld? Stand van zaken plan van aanpak	1
Einddoelen	Gestelde einddoelen	1, 2, 3
Tussendoelen	Gestelde tussendoelen	1
Activiteiten	Ingezette activiteiten	1, 2, 3
Belemmeringen	Ingeschatte belemmeringen voor halen tussendoelen	1, 2, 3
	Ingeschatte belemmeringen voor betaald werk	1, 2, 3
Fysieke arbeidsgeschiktheid	Beoordeling fysieke arbeidsgeschiktheid	1, 2, 3
Mentale arbeidsgeschiktheid	Beoordeling mentale arbeidsgeschiktheid	1, 2, 3
Motivatie	Beoordeling motivatie deelnemer	1, 2, 3
Zelfstandigheid	Beoordeling mate van zelfstandigheid	1, 2, 3
Eigen regie	Beoordeling mate van eigen regie	1, 2, 3
Afstand naar de arbeidsmarkt	Beoordeling afstand naar de arbeidsmarkt	1, 2, 3
Maatschappelijke participatie	Beoordeling maatschappelijke participatie	1, 2, 3
Uren	Aantal contactmoment per kwartaal	1, 2, 3

8. Uitvoering

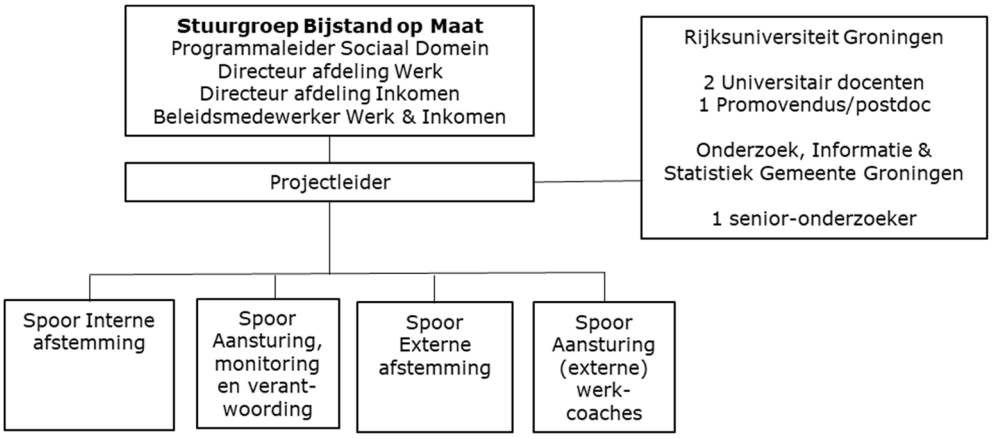
In dit hoofdstuk gaan we in op de uitvoering van het experiment. We gaan achtereenvolgens in de op de projectorganisatie, de reguliere aanpak in Groningen, de omschrijving van de interventies en de wijze waarop is vastgesteld of deze ook juist zijn uitgevoerd. Tot slot gaan we meer in detail in op de uitvoering van Individueel Maatwerk.

8.1 Projectorganisatie

Bijstand op Maat is lokaal aangestuurd door een Stuurgroep waarin de programmaleider Sociaal Domein, de Directeur Werk, de Directeur Inkomen en een beleidsmedewerker Werk & Inkomen zitting hebben. De Stuurgroep heeft vooral de uitvoeringstechnische voorwaarden gecreëerd om het experiment mogelijk te maken. De Stuurgroep is gedurende de periode gemiddeld 1 keer per kwartaal bij elkaar gekomen waarbij vooral de frequentie in de beginperiode hoger lag.

De dagelijkse aansturing lag in handen van een projectleider die leiding en uitvoering gaf aan verschillende sporen: de Interne afstemming, de Aansturing, monitoring en verantwoording, de Externe afstemming (met andere experiment gemeenten, het Ministerie van SZW) en de Aansturing van de (externe) werkcoaches in de groep Individueel Maatwerk.

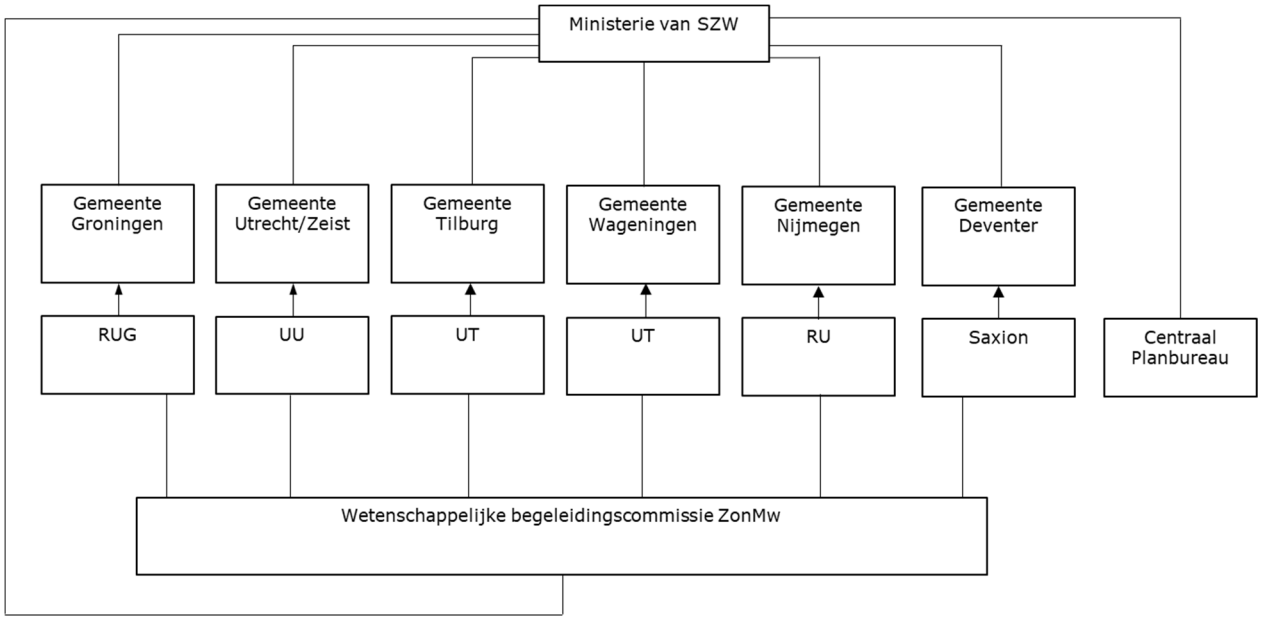
De projectleider was ook het aanspreekpunt voor de onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen en het bureau Onderzoek, Informatie & Statistiek van de gemeente Groningen.

Figuur 8.1 Organogram projectorganisatie

Bij het onderzoek werd samengewerkt met andere kennisinstellingen. Samen met de Universiteit Utrecht, de Universiteit Tilburg, de Radboud Universiteit Nijmegen en Saxion Hogeschool, vormde de Rijksuniversiteit Groningen het Landelijk overleg Onderzoekers Experimenten Participatiewet (LOEP). LOEP kwam ongeveer 1 keer in de zes weken bij elkaar om de voortgang van de onderzoeken in de verschillende gemeenten te bespreken, afstemming mogelijk te maken op dataverzameling, - analyse en –rapportage en gezamenlijk te opereren in de richting van het Ministerie van SZW, ZonMW en het Centraal Planbureau. Op verzoek van het Ministerie van SZW is vanuit de wetenschappelijke onderzoeksorganisatie ZonMw (www.zonmw.nl) een begeleidingsgroep ingericht die a) de kennisinstellingen heeft bijgestaan op onderzoekskwesties die zich

gedurende het experiment voor deden en b) een controle uitvoerden op het ontwerp en de kwaliteit van het onderzoek en daarover rapporteerden aan het Ministerie van SZW.

Figuur 8.2 Organisatie bovenlokale uitvoering en verantwoording

De begeleidingscommissie van ZonMw bestond uit:

Dhr. J. de Graaf

Prof. Dr. S. Keuzekamp | Vrije Universiteit Amsterdam

Dr. E. Sol | Universiteit van Amsterdam

Prof. Dr. A. Borghans | Universiteit Maastricht

Prof. Dr. A. Burdorf | Erasmus Universiteit

Prof. Dr. M. Fenger | Erasmus Universiteit

8.2 Het reguliere bijstandsregime in Groningen

In deze sectie wordt het reguliere bijstandsregime in Groningen toegelicht. Hierbij wordt ingegaan op de dienstverlening die bijstandsgerechtigden ontvangen en de regels en verplichtingen die zij moeten naleven.

a) Dienstverlening

Binnen de gemeente Groningen is de afdeling *Werk en Inkomen* verantwoordelijk voor de begeleiding van bijstandsgerechtigden. Cliënten krijgen dienstverlening op maat waarbij er een onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende groepen. Het geheel is er op gericht de dienstverlening effectief en efficiënt te laten verlopen waarbij de kracht van het individu (zelfredzaamheid) en de samenleving (o.a. maatschappelijke organisaties) een belangrijke rol spelen.

1. Voor jongeren tot 27 jaar start het proces met de aanvraag van de uitkering waarna een zoekperiode start van vier weken. In deze periode wordt van cliënten verwacht dat ze bij het UWV ingeschreven staan, een CV maken en aantoonbaar solliciteren. Gedurende de zoekperiode dient de cliënt ook een entreevragenlijst in te vullen aan de hand waarvan een inschatting wordt gemaakt van de afstand naar de arbeidsmarkt. Bijstandsgerechtigden ouder dan 27 jaar hebben deze zoekperiode niet.
2. Heeft de cliënt geen werk gevonden dan volgt na vier weken een uitnodiging voor een gesprek. Mede aan de hand van de entreevragenlijst volgt een indeling in drie groepen:

    - **Arrangement 1 – E-coach. De E-coach** is bedoeld voor cliënten met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt. De verwachting is dat cliënten (Zelfdoeners) in deze groep vrijwel direct aan het werk kunnen en zichzelf kunnen redden (eigen regie). Zij ontvangen een vorm van e-coaching waarbij veel van hun eigen initiatief wordt gevraagd, daarbij ondersteund door een online-omgeving. De gemiddelde caseload is hier dan ook erg hoog: 1 op 80-100. Wanneer cliënten niet uitstromen kunnen zij na 4-6 maanden doorstromen naar het Centrum voor Werk.

    - **Arrangement 2 – R-coach.** Nieuwe cliënten die een relatief korte afstand hebben naar de arbeidsmarkt en beschikken over arbeidsvermogen, maar nog wel een vorm van ondersteuning nodig hebben, worden verwezen naar het Centrum voor Werk. Cliënten kunnen onder meer op individueel niveau intensieve begeleiding krijgen als ook gebruik maken van een groepsaanpak zoals een zesweekse cursus (sollicitatietraining, leren pitchen en presenteren). Na afloop van de zesweekse cursus zijn er werkervaringsplaatsen beschikbaar om werkervaring (met behoud van uitkering) op te doen. De gemiddelde trajectduur is 12 maanden. De caseload is ongeveer 1 op 40.

    - **Arrangement 3 – Coach Meedoen.** Cliënten waarvan bij aanmelding blijkt dat ze een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt hebben en waarvoor maatschappelijke participatie het hoogst haalbare lijkt, krijgen ondersteuning en tips bij het vinden van vrijwilligerswerk. Aan cliënten voor wie dit te hoog gegrepen is en/of bij wie de eerdere geboden ondersteuning niet lukt, wordt een Coach Meedoen toegewezen. Hierbij is het doel cliënten te ondersteunen naar vrijwilligerswerk, dagbesteding en beschut werken. De caseload is ongeveer 1 op 40.

    - Specifiek voor **jongeren (tot 27 jaar)** zonder startkwalificatie en/of met psychische beperkingen zijn er jongerencoaches. Hier is de caseload gemiddeld 1 op 60.

    Van de nieuwe instroom van ongeveer 2000 per jaar gaat 15% naar de Jobcoaches, 20% naar e-coaches, 40% naar de R-coaches, 20% naar de coaches Meedoen en 5% naar specifieke trajecten waaronder trajecten voor dak- en thuislozen en zelfstandigen.

3. Voor het overgrote deel van het zittende bestand (7000) is de gemeente het project **Kansen in Kaart (KiK)**-gestart. Het doel is om met cliënten die geen coach (meer) hebben en geen contact meer hebben met de gemeente minimaal 1 keer per jaar een gesprek te voeren gericht op motivatie en activering. Tot nu toe worden er ongeveer 4000-5000 gesprekken per jaar gevoerd. Tot op heden zijn er ongeveer 4000 cliënten in beeld.

De gemeente Groningen maakt geen gebruik van uitstroompremies voor klanten. Wel kent de gemeente een vrijlating van inkomsten uit werk.

BOX 8.1: Vrijlatingsregeling in Groningen

Inkomsten worden niet gekort voor de volgende 3 regelingen.[31]

Voor alle situaties geldt dat u 27 jaar of ouder moet zijn en jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd.

Regeling 1

U mag zes maanden 25% van uw inkomsten houden. Deze 25% mag niet meer zijn dan € 209,= per maand. Daarna worden al uw inkomsten gekort.

Regeling 2

U mag 30 maanden 12,5% van uw inkomsten houden. Deze 12,5% mag niet meer zijn dan € 130,70 per maand. Hier valt u onder als u alleenstaande ouder bent, de volledige zorg hebt voor een kind dat nog geen 12 jaar is of al gebruik hebt gemaakt van regeling 1

Regeling 3

U mag 15% van uw inkomsten houden. Deze 15% mag niet meer zijn dan € 132,65 per maand. Deze regeling geldt zolang u een bijstandsuitkering hebt. Deze regeling kan niet tegelijk met de regeling 1 en 2. Die gaan voor als de cliënt daar recht op hebt. Deze regeling is er voor u als de cliënt door een medische reden alleen in deeltijd kunt werken en dit door het UWV is vastgesteld. Een medische reden kan ziekte of een handicap zijn of geen gebruik meer kunt maken van regeling 1 en 2

Een bijstandsgerechtigde mag in de reguliere bijstand zes maanden lang 25% van zijn bijverdiensten bovenop de bijstandsuitkering houden, tot maximaal 209,- euro netto per maand.

b) Regels en verplichtingen

De gemeente Groningen is van het verleiden en stimuleren en niet van het verplichten. Groningen is gehouden aan de Participatiewet die voorschrijft dat iedereen volledig meewerkt aan zijn re-integratie. Zij heeft daarvoor een verordening, maar past die vooralsnog niet actief toe. Sancties (maatregelen) worden opgelegd wanneer cliënten niet op afspraken verschijnen, wanneer zij niet de volle medewerking verlenen aan re-integratieactiviteiten of bij (meermaals) weigeren van vacatures. De striktheid van toepassing wordt van geval tot geval beoordeeld door de individuele coach. Er wordt niet in alle gevallen een sanctie opgelegd. Groningen kent geen verplichte tegenprestatie.

8.3 Dienstverleningskader experimentele groepen

Om Bijstand op Maat in de praktijk te implementeren zijn er verschillende acties ondernomen:

- De uitvoerende afdelingen binnen Werk en Inkomen zijn geïnformeerd over de contouren van het experiment. Daarvoor zijn onder meer door de projectleider en de vijf externe werkcoaches uitvoerende afdelingen binnen Werk en Inkomen bezocht.
- In het klantvolgsysteem zijn alle Bijstand op Maat - deelnemers met code herkenbaar als deelnemer aan Bijstand op Maat. Bij raadpleging van het systeem is voor iedereen zichtbaar onder welk dienstverleningsregiem een cliënt valt. Voor de groep Individueel Maatwerk is ook de naam van de werkcoach zichtbaar.
- Specifiek voor de deelnemers van de groep Intensieve begeleiding is periodiek een voortgangsrapportage in het systeem opgenomen (verplichting ESF). Hierin zijn ook de contactmomenten en de onderwerpen van gesprek vastgelegd.

[31] https://gemeente.groningen.nl/uitkering-inkomsten-en-veranderingen-doorgeven. Geraadpleegd op 21 januari 2020.

a) Dienstverleningskader per experimentele groep

Groep 1: Eigen regie (T1)

Deelnemers in de groep '*Eigen regie'* zijn niet verplicht te solliciteren, betaald werk te accepteren of deel te nemen aan re-integratieactiviteiten die worden aangeboden door *Werk en Inkomen*. Het uitgangspunt voor de dienstverlening aan deelnemers in deze groep is:

> **De deelnemer bepaalt zelf de wijze waarop hij/zij zoekt naar betaald werk of andere vormen van participatie. De regie voor re-integratie ligt bij de deelnemer.**

Aan de deelnemers van de 'Eigen Regie-groep T1' is niet actief aangeboden dat zij gebruik kunnen maken van de reguliere dienstverlening. Er is hier wel door één deelnemer expliciet om gevraagd en de cliënt heeft deze dan ook ontvangen.

Groep 2: Individueel maatwerk (T2)

In de groep '*Individueel maatwerk'* krijgen deelnemers extra hulp en begeleiding aangeboden van extern geworven ervaringsdeskundige coaches. De kern van de benadering centreert zich rond een paar dienstverleningselementen:

1. Op maat. Met iedere cliënt heeft een uitgebreid intakegesprek plaatsgevonden waarbij vooral de vraag centraal staat: wat de cliënt zelf wil. Op basis van wat de cliënt aangeeft, is het coachingstraject verder ingevuld. Afhankelijk van de keuzes die de cliënt maakt is dit traject meer of minder intensief.
2. Vertrouwen geven. Door uit te gaan van de wens van de cliënt wordt het vertrouwen gegeven dat de cliënt zelf weet wat goed voor hem of haar is.
3. De begeleiding wordt gegeven door ervaringsdeskundigen. De geworven coaches hebben langdurig ervaring gehad met uitkeringsafhankelijkheid. Deze ervaring stelt hen in staat zich beter in te leven in de leefwereld van de cliënt.
4. De gesprekken worden gevoerd op veel verschillende locaties maar hebben gemeen dat ze niet op een gemeentelijke locatie zijn. Dit om deelnemers in een neutrale omgeving en zoveel mogelijk dicht bij huis te spreken. Vanwege mogelijke afleidende factoren (televisie die aanstaat, huisdieren, kinderen), gaan de werkcoaches niet op huisbezoek.
5. De intensieve begeleiding bestaat uit verschillende begeleidingsvormen, in de regel in combinatie, maar uiteraard alleen voor zover in het individuele geval nuttig is. Het gaat om:
    - Individuele begeleiding op het praktische en/of mentaal/emotionele vlak. Ook kan er worden doorverwezen naar bestaande trajecten dan wel naar specifieke hulpverlening.
    - Trainingen op maat, bijvoorbeeld een armoedetraining. Deze training gaat in op de beleving en de sociale en psychische gevolgen die armoede, leven in de Bijstand en leven met schulden hebben op het werken aan een toekomstperspectief.
    - Andere trainingen gericht op werk, ondernemen of bouwen aan een toekomstperspectief op basis van de huidige situatie. Er worden zoveel mogelijk trajecten en workshops ingezet die nu al beschikbaar zijn voor bijstandsgerechtigden in Groningen.
    - Intervisiebijeenkomsten, waarin deelnemers zoveel mogelijk op basis van vergelijkbaar doel en niveau bij elkaar worden geplaatst en daar waar mogelijk zelf met oplossingen te laten komen.

Groep 3: Bijverdiengroep (T3)

In de groep *Bijverdiengroep* blijven alle regels en verplichtingen van de normale bijstandsaanpak gelden. De enige regeling die verandert is de bijverdienregeling. Deelnemers in deze groep blijven daarom het reguliere dienstverleningsaanbod van *Werk en Inkomen* ontvangen en worden (verder) begeleid door de reguliere klantmanagers.

Als deelnemers in deze groep naast hun uitkering werken, mogen zij 50% (i.p.v. 25%) van hun inkomsten uit arbeid houden, tot een maximumbedrag van 199,- euro netto per maand. Dat mag gedurende de hele looptijd van het experiment (i.p.v. maximaal 6 maanden bij een aaneensluitende uitkeringsperiode volgens de reguliere bijverdienregeling).

Groep 4: Vergelijkingsgroep (controle)

In de '*controlegroep'* verandert er niets gedurende de onderzoeksperiode. Deelnemers ontvangen het reguliere dienstverleningsaanbod van *Werk en Inkomen* en worden (verder) begeleid door de reguliere coaches. Om te voorkomen dat deelnemers in deze groep anders zullen worden behandeld, is het voor klantmanagers van *Werk en Inkomen* niet zichtbaar welke bijstandsgerechtigden in deze groep waren ingeloot. Als dank voor hun deelname aan het onderzoek ontvangen deelnemers in deze groep bij het invullen van nulmeting en de tweede vervolgmeting een cadeaubon ter waarde van 50,- euro.

b) Schriftelijke communicatie naar deelnemers

De gemeente Groningen heeft verschillende brieven gestuurd naar deelnemers in het onderzoek. Voorbeelden zijn uitnodigingsbrieven voor deelname aan het experiment, uitnodigen om vragenlijsten in te vullen en afmeldingsbrieven wanneer een cliënt besloot niet meer aan het onderzoek mee te willen doen. Voor de toonzetting van de brieven is vooral gelet op:

- De brieven zijn persoonlijker gemaakt.
- De brieven toonden waardering voor deelname aan het onderzoek.

c) Verlenging van het onderzoek

De totale duur van het experiment is uiteindelijk 24 maanden geweest. De start was op 1 november 2017 met een aanvankelijke einddatum van 1 oktober 2019. Later is het besluit genomen om deze einddatum met 1 maand te verlengen tot 31 oktober 2019 om de transitie naar de reguliere aanpak niet gelijk te laten lopen met de laatste gegevensverzameling voor de vragenlijsten. In de maanden november-december 2019 is er nog specifieke nazorg geweest voor de deelnemers aan groep 2 Individueel Maatwerk, maar dit valt buiten het experiment en het onderzoek.

8.4 Monitoring van de implementatie

Een veldexperiment kan worden beïnvloed door een aantal omgevingsfactoren die de vooraf opgestelde interventies kunnen aantasten. Daarom is de praktische implementatie van de verschillende onderzoeksaanpakken gedurende de hele looptijd van het onderzoek door de onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen gemonitord. De monitoring was zowel ad hoc als op basis van data.

a) Ad hoc monitoring

Gedurende de gehele looptijd van het onderzoek vond er op regelmatige basis overleg plaats tussen de onderzoekers en de projectgroep van de gemeente Groningen, waarbij personen uit alle sporen van de gemeentelijke projectgroep waren betrokken. Tijdens deze overleggen is regelmatig gesproken over de stand van de praktische implementatie. Daarnaast zijn de onderzoekers aanwezig bij een aantal overleggen met klantmanagers en leidinggevenden die betrokken zijn bij de uitvoering om casuïstiek te bespreken. Ook zijn de onderzoekers voortdurend in contact met de projectleider van het experiment.

b) Monitoring op basis van data

Voor de data gedreven monitoring is er gekeken naar administratieve data over het gemiddelde aantal contactmomenten in alle vier experimentele groepen en naar informatie uit de vragenlijsten.

8.5 Procesbeschrijving Interventie 'Individueel Maatwerk'

De interventie 'Individueel Maatwerk' lijkt een beetje een experiment binnen een experiment. Het is een treatment die inhoudelijk en organisatorisch veel ingewikkelder is dan de andere. De interventie maakt gebruik van werkcoaches van buiten de gemeentelijke organisatie en waar bij de andere treatments de bemoeienis met de deelnemers tot een minimum teruggebracht wordt ('Eigen regie') of gelijk blijft (Bijverdiengroep), wordt die bij deze groep juist geïntensiveerd.

Start van de interventie.

In november 2017 hebben zich 202 bijstandsgerechtigden als deelnemer opgegeven aan de interventie 'Individueel Maatwerk'. Deze deelnemers worden ingeroosterd en uitgenodigd voor een startgesprek. Er moeten in korte tijd dus ongeveer 200 gesprekken worden gevoerd. Dat is veel te veel voor de twee oorspronkelijk aangestelde werkcoaches. Er wordt besloten nog drie collega's te werven. Ook hiervoor kiest men voor ervaringsdeskundige coaches. De werving van de coaches vindt plaats via Social Media, het Veranderlab 'Innovatie Sociale Zekerheid' en de netwerken van de al ingehuurde werkcoaches. De toegevoegde medewerkers worden in eerste instantie ingehuurd om de startgesprekken te gaan voeren. De deelnemers worden willekeurig toegewezen aan de werkcoaches voor de startgesprekken. Tabel 8.1 geeft een overzicht van de achtergrondkenmerken van de deelnemers naar werkcoach.

Tabel 8.1 Achtergrondkenmerken deelnemers Intensieve Dienstverlening naar Werkcoaches (in %). NA betekent 'Not Available', wat inhoudt dat de gegevens vanwege onthullingsgevaar niet door het CBS zijn vrijgegeven. De oorzaak is dat de aantallen te klein zijn.

Achtergrondkenmerk	Categorie	Totale groep	W 1	W 2	W 3	W 4	W 5
Sekse	Man	53	NA	68	60	62	28
Leeftijd	27-34 jaar	21	NA	NA	NA	NA	24
	35-44 jaar	27	NA	32	33	24	35
	45-54 jaar	30	NA	40	38	42	24
	55 jaar of ouder	22	NA	NA	NA	NA	NA
Opleidingsniveau	Laag	44	NA	28	30	26	33
	Middelbaar	36	NA	32	30	30	39
	Hoog	17	NA	38	40	40	28
	Onbekend	3	NA	NA	NA	NA	NA
Migratieachtergrond	Geen	56	NA	64	83	68	54
	Westers	11	NA	30	NA	26	37
	Niet-westers	33	NA	NA	NA	NA	NA
Leefvorm	Alleenstaand	65	NA	85	85	74	57
	Alleenstaande ouder	16	NA	NA	NA	NA	30
	Samenwonend	19	NA	NA	NA	NA	NA
Bijstandsduur	Tot 1 jaar	6	NA	NA	NA	NA	NA
	1 tot 3 jaar	37	NA	32	38	44	39
	3 jaar of meer	57	NA	60	53	50	46
Aantal		8.338	13	47	40	50	46

Na de intake

Begin 2018 als de intake is afgerond blijkt dat ook voor de begeleiding van de deelnemers twee werkcoaches niet volstaan. De extra krachten die zijn ingehuurd voor de startgesprekken krijgen een contractverlenging als werkcoach aangeboden. In grote lijnen blijven de deelnemers gekoppeld aan de coaches die ook de intake hebben gedaan. Slechts in een enkel geval wordt daarvan afgeweken als duidelijk wordt dat een deelnemer waarschijnlijk beter bij een andere coach past. De werkcoaches ervaren dit achteraf niet als de meest ideale strategie: het loskoppelen van de intake en begeleiding lijkt hen beter. Op basis van die intake kan dan de begeleider worden gekoppeld die het best bij die deelnemer past.

De interventie

'Individueel Maatwerk' is een voorbeeld van een begrip waarbij iedereen zich wel wat voor kan stellen. Maar als je op basis daarvan een eenduidige werkmethodiek moet destilleren, blijkt dat nog behoorlijk lastig. Dat merken de coaches ook als ze aan het werk gaan. Zelfs de twee werkcoaches die aan de wieg (veranderlab) van de interventie staan, hangen in de praktijk toch een behoorlijk van elkaar verschillende manier van werken aan.

Dat hangt ook samen met persoonlijke verschillen van inzicht. De ene ervaringsdeskundige is de andere niet. Ook de drie later toegevoegde werkconsulenten hebben weer hun eigen manier van werken.

Verschillen in inzicht

De belangrijkste verschillen in inzicht en vervolgens in methodisch handelen zijn de volgende:

1. Werkcoaches kijken verschillend aan tegen de manier waarop de na te streven uitkomsten bij 'Individueel Maatwerk' samenhangen. Een deel van de consulenten ziet 'eigen regie', het geven van vertrouwen en het loslaten van verplichtingen vooral als instrumenteel aan de primaire uitkomstmaat (werk), anderen zien dat meer als doel op zich. Daarmee richt de ene coach zich meer op de primaire uitkomstmaat (betaald werk) en de andere zich meer op de secundaire (welbevinden).

   Een belangrijk onderscheid, door een van de werkcoaches als volgt verwoord: *"Ik noem dat omdat een collega heel erg stuurt op uitstroom. Het is het verschil in teruggrijpen op ervaring of ervaringsdeskundigheid".*

2. In het verlengde van bovenstaande wordt ook het verschil in de langetermijnstrategie tussen de coaches zichtbaar: de coach die zich hierboven beroept op ervaringsdeskundigheid, richt zich vooral op het wegnemen van belemmeringen zodat er uiteindelijk ruimte is om werk te aanvaarden. Een collega is vooral gericht op werk en gaat ervan uit dat de structuur en de voordelen van betaald werk veel van de problemen van deelnemers zal oplossen.

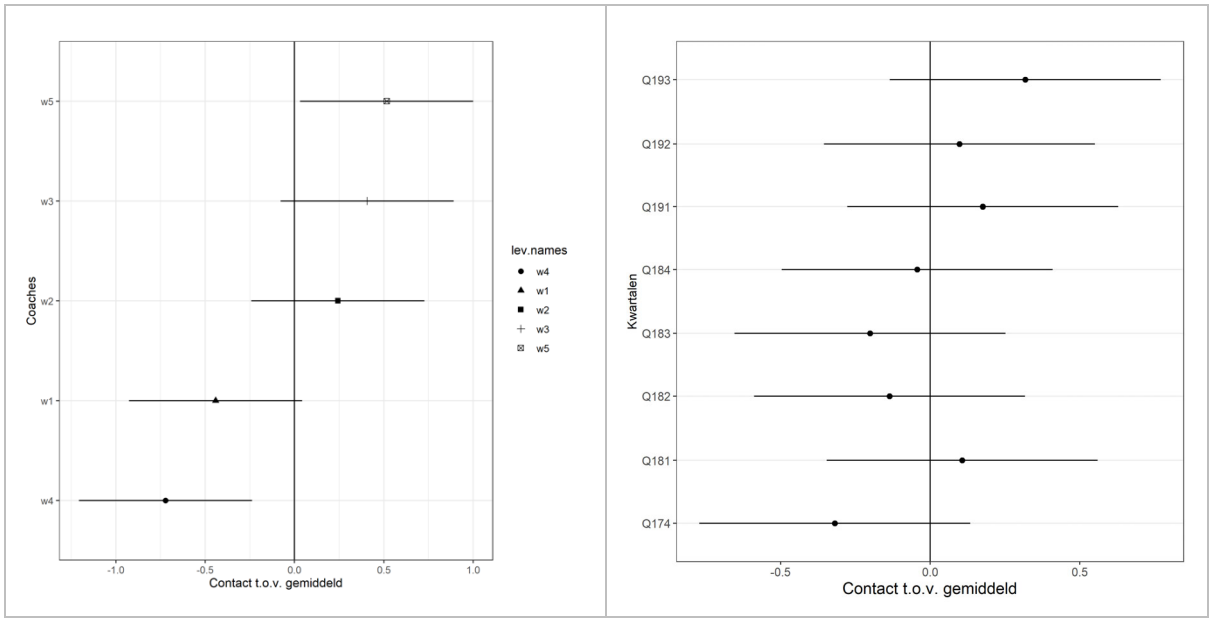
3. Het centrale uitgangspunt 'Wat wil de klant?' wordt ook nogal verschillend geïnterpreteerd. Een van de werkcoaches neemt dit vrij letterlijk. Hij beoordeelt of de wensen en ideeën van de deelnemer realistisch zijn en probeert die vervolgens samen met de deelnemer te realiseren. Twee andere coaches gaan vooral op zoek naar de vraag achter de vraag. Een vierde coach bewandelt meer een middenweg: *"Sommige mensen hebben problemen: zeg ik: wil je hier iets mee doen, of wil je verder. Je wilt niet blijven hangen in de slechte jeugd die je hebt gehad". Soms* komt de benadering dicht in de buurt van de reguliere aanpak: *"Mensen bij wie ik de potentie zie om snel uit te stromen zit ik heel hard achter de broek. Als ik belemmeringen zie denk ik: dat heeft iedereen. Ik vraag dan: moeten we daar iets mee? De meeste mensen zeggen: Nee!"*

Aantal contactmomenten

In de onderstaande tabel 8.2 zien we het gemiddeld aantal contacten tussen werkcoaches en deelnemers gedurende de looptijd van het experiment.

Tabel 8.2 Gemiddeld aantal contactmomenten per kwartaal naar werkcoach

Periode	Allen	W1	W2	W3	W4	W5
Kwartaal 4 2017	2,6	2,5	2,5	2,3	2,3	3,5
Kwartaal 1 2018	3,5	2,8	4,0	3,9	2,3	4,6
Kwartaal 1 2018	3,0	2,9	3,1	3,5	2,3	3,3
Kwartaal 1 2018	2,9	2,8	3,7	3,3	1,7	2,9
Kwartaal 1 2018	3,2	3,0	5,1	3,0	2,6	2,4
Kwartaal 1 2019	3,6	2,4	3,4	4,6	2,8	5,0
Kwartaal 2 2019	3,5	3,0	2,6	4,6	3,0	4,2
Kwartaal 3 2019	3,9	2,8	4,1	5,0	2,5	5,3

Figuur 8.1 Contactmomenten

Bovenstaande figuren 8.1 geven meer informatie over de verschillen in frequentie tussen de contactmomenten. In de eerste figuur is het gemiddelde aantal contactmomenten per coach weergegeven, gecontroleerd voor overkoepelende verschillen in contactmomenten per kwartaal. Rechts is, omgekeerd, het aantal contactmomenten per kwartaal weergegeven, gecontroleerd voor het aantal contactmomenten per werkcoach. Van kwartaal tot kwartaal lijkt er weinig verschil in aantallen contactmomenten. Voor de werkcoach zijn een paar verschillen zichtbaar. W4 heeft de minste contactmomenten met de klant, en W5 de meeste.

De contacten van de werkcoaches met hun cliënten komen bovenop de reguliere contacten die cliënten hebben met de afdeling werk & inkomen van de gemeente. Figuur 8.3 geeft informatie over het aantal reguliere contacten over de eerste 8 maanden van 2019. In de reguliere aanpak hebben deelnemers weinig contact (telefonisch, mondeling, mail) met de medewerkers van de gemeente. Over de eerste acht maanden van 2019 hebben de deelnemers gemiddeld twee keer contact gehad met een medewerker van de afdeling WIMP van de gemeente.

Dat de deelnemers aan Individueel Maatwerk hier in verhouding laag op scoren komt doordat zij daarnaast contacten hebben met hun eigen werkcoaches (gemiddeld 2,5 tot 4 keer per kwartaal).

Tabel 8.3 Gemiddeld aantal contactmomenten reguliere aanpak over de eerste 8 maanden van 2019, excl. contacten in het kader van Individueel Maatwerk

Groep	Gemiddeld aantal contactmomenten	Standaarddeviatie
Eigen Regie-groep	2,1	0,38
Individueel Maatwerk	1,2	0,64
Bijverdiengroep	2,0	0,49
Keuze: Eigen Regie-groep	2,0	0,36
Keuze: Individueel Maatwerk	1,3	0,70
Keuze: Bijverdiengroep	2,1	0,37
Vergelijkingsgroep	2,1	0,46

In de onderstaande tabel 8.4 zien we een overzicht van de instrumenten die de werkcoaches inzetten bij hun dienstverlening. Deze zijn gerangschikt naar de mate waarin ze worden ingezet. Het is een beetje lastig te interpreteren overzicht. Dit komt vooral omdat alleen gekeken wordt of iets daadwerkelijk wel of niet wordt ingezet. Onderling kunnen de genoemde instrumenten/ acties natuurlijk enorm variëren in bijvoorbeeld duur en intensiteit.

Tabel 8.4 Aangeboden dienstverlening door werkcoaches, in percentages van het aantal deelnemers waarvoor deze dienstverlening is ingezet. Geordend naar kwantiteit binnen de eerste meting.

Dienstverlening	**Februari 2018**	**Januari 2019**	**September 2019**
	N=196	**N=188**	**N=194**
Hulp bieden afgestemd op wensen deelnemer (maatwerk)	58	76	58
Cursus of opleiding	34	18	24
Leren eigen regie te voeren	32	31	29
Actieve bemiddeling en hulp bij het zoeken van werk	25	19	22
Een (standaard) aanbod van trajecten en instrumenten	22	11	6
Vrijwilligerswerk	20	18	21
Uitzendwerk of parttime werk	15	7	3
Werkstage of proefplaatsing bij reguliere werkgever	15	2	4
Intensieve begeleiding cliënt	14	21	30
Psychosociale hulpverlening	11	12	8
Opleidingsplaats bij reguliere werkgever	5	1	2
Leerwerkplaats	3	1	4
Activering door externe organisatie		1	2
Overige activiteiten	35	17	10

Hulp bieden, het aanbieden van cursussen en het leren regie te voeren over het eigen leven/ de eigen situatie zijn vormen van dienstverlening die vaak door coaches zijn gebezigd. Eén op één dienstverlening komt veel voor. Dienstverlening waarbij derden/ werkgevers of organisaties een rol spelen veel minder.

Teamontwikkeling

Voor de werkcoaches is het pionieren. Een proces van vallen en opstaan. Juist in die omstandigheden is het verstandig om te sparren, ervaringen uit te wisselen en om te werken naar een soort 'best fit' met betrekking tot de methodiek om verschillende cliëntgroepen verder te helpen.

Dit gebeurt weinig. De werkcoaches beginnen wel met elkaar regelmatig op te zoeken om kennis en ervaring te delen, maar na een goede start worden de overleggen minder structureel en vooral ook minder inhoudelijk. Onderlinge contacten krijgen meer het karakter van afstemming en ook een meer praktische component.

Het effect is dat werkcoaches inhoudelijk vooral hun eigen gang gaan en steeds minder profiteren van elkaars inzichten. Het leidt ook tot spanningen. Er ontstaat eerder een verwijdering dan begrip en nieuwsgierigheid naar elkaars standpunten.

Er wordt nauwelijks gewerkt aan een gemeenschappelijke interventietheorie/ strategie en aan het op papier zetten van werkzame bestanddelen van methodologisch handelen. Hiervoor is ook geen budget beschikbaar.

Sturing en begeleiding

De projectleider van Bijstand op Maat speelt een belangrijke rol bij de interventie 'Individueel Maatwerk'. Zijn rol is hier groter dan bij de andere inventies. De werkcoaches zijn externe medewerkers, ZZP'ers die voor dit project worden ingehuurd. Zij hebben weinig contact met de rest van de gemeentelijke organisatie. Hierdoor krijgt de relatie met de projectleider extra gewicht.

De projectleider ziet zijn taak vooral in het faciliteren van het werkproces: zorgen dat die interventies uitgevoerd kunnen worden op de manier zoals oorspronkelijk bedoeld. Daar ligt ook het zwaartepunt in de begeleiding van de werkcoaches. Hij is vooral gericht op het faciliteren van de omstandigheden waarbinnen de coaches moeten opereren. Daarbij is hij vooral praktisch en logistiek georiënteerd, gericht op werkomstandigheden, verdeling van uren onderling en het organiseren van bijeenkomsten en overleggen. Inhoudelijk en procesmatig is de inbreng van de projectleider kleiner. Hij laat de meeste zaken aan de werkcoaches zelf. Zij zijn de (ervarings)deskundigen.

9. Analyses

In dit hoofdstuk gaan we in op de onderzoeksmethodologie en de keuzes die we hebben gemaakt ten aanzien van de analyses die zijn uitgevoerd. We gaan achtereenvolgens in op het onderzoeksontwerp, de voor- en nadelen van de gekozen benadering en de technische uitwerking in analysemodellen.

9.1 De RCT gedachte

Om te bepalen of een interventie een effect heeft volstaat niet het simpelweg vergelijken tussen de interventiegroepen. Om dit soort data te analyseren wordt daarom over het algemeen een gerandomiseerd experiment (of RCT) uitgevoerd. Randomiseren betekent dat personen willekeurig – zoals bij het gooien van een dobbelsteen – worden ingedeeld in groepen. Soms wordt ook de term aselect gebruikt. Hieronder leggen wij in het kort de gedachte achter een gerandomiseerd experiment uit, welke analysetechnieken daarbij komen kijken, en wat voor gevolgen dit heeft voor de interpretatie van de resultaten.

De centrale gedachte achter een RCT is dat selectiviteit wordt voorkomen of voor selectiviteit wordt gecontroleerd. Selectiviteit kan op een veelvoud van manieren optreden. Allereerst zou bij de toewijzing van de treatments in een niet RCT-experiment een klantmanager de best passende interventie voor de cliënt kunnen kiezen. In de uitkomsten van zo'n experiment kan geen onderscheid worden gemaakt tussen de uitkomsten als gevolg van de toepasselijkheid van de treatment en het effect van de treatment zelf. Selectiviteit kan ook optreden in participatie en motivatie van klanten. Cliënten kunnen niet gemotiveerd zijn om deel te nemen aan hun toegewezen treatment en daardoor uitvallen. De overgebleven klanten zijn dan meer gemotiveerd, wat een grotere kans op succes zou opleveren. Ten slotte kan er sprake zijn van selectieve uitval van cliënten in bepaalde treatments, waardoor slechts een deel van het effect gemeten kan worden.

Voor een deel van deze selectiviteit kan gecontroleerd worden, op basis van geobserveerde variabelen. Te denken valt aan opleidingsniveau, geslacht, leeftijd. Voor een aantal variabelen echter niet, bijvoorbeeld motivatie, stress in het huishouden, psychische klachten, omdat deze lastig zijn te observeren. Het RCT-design zorgt ervoor dat de onderzoekers meer controle krijgen over de kleuring van de resultaten op basis van deze vormen van selectiviteit.

Geen selectiviteit

In een onderzoekspopulatie worden participanten willekeurig toegewezen aan de treatment groepen. Dit zijn de *intention to treat groepen (ITT).* Deze indeling is niet het gevolg van selectiviteit, en als de groepen groot genoeg zijn is het waarschijnlijk dat de (on-)geobserveerde karakteristieken (en dus verschillen) van de respondenten evenredig over de verschillende groepen verdeeld zijn. Door alleen de resultaten van deze groepen te analyseren treden geen verschillen op basis van selectiviteit op (figuur 9.1, groen).

Selectieve non-compliance

Helaas is het haast onvermijdelijk dat er selectie optreedt in wie er deelneemt aan een experiment en wie niet. Dit kan gebeuren doordat personen in experimenten vaak mogen kiezen om wel of niet deel te nemen, of bijvoorbeeld door verhuizing of overlijden. Deze verschillen tussen groepen zijn echter niet random/willekeurig, waardoor er selectiviteit in de groepsindeling sluipt. Een manier om met deze selectiviteit om te gaan is door middel van de ATT (Average Treatment effect on the Treated) het gemiddelde effect op de personen die de interventie hebben ondergaan te berekenen. Kort gezegd, als er op een ITT groep van 1600 mensen (zowel deelnemers als niet-deelnemers) een effect van 3% gevonden wordt, en er is sprake van 80% deelname, dan

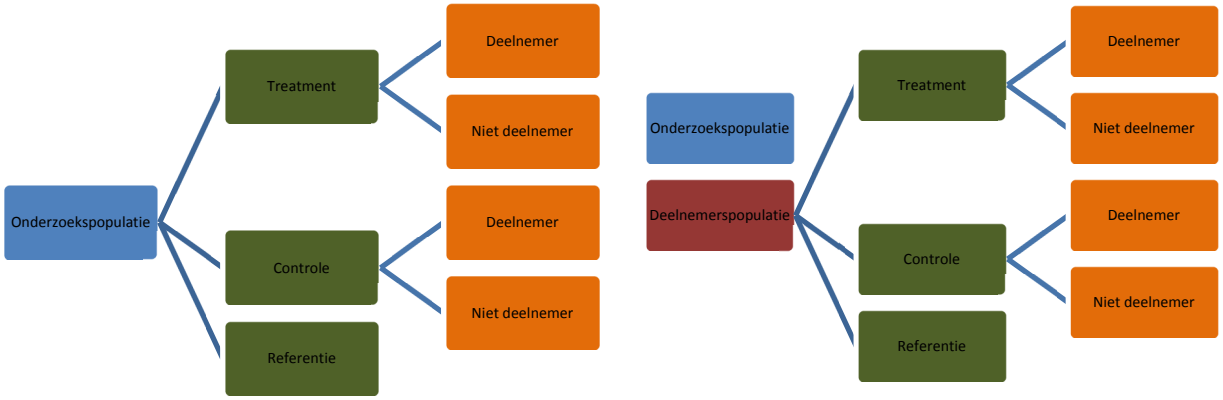
wordt het effect vermenigvuldigd met 1/0.8=1,25. Het ATT effect is dan 1,25 x 3 = 3.75%. De gedachte is dat in een RCT het verschil tussen de aselecte treatment en de aselecte controle alleen maar het gevolg kan zijn van de treatment. Aangezien in de ITT dit effect verwatert met de proportie niet deelnemers wordt het effect weer vergroot met deze proportie.

Selectieve resultaten

Ten slotte is het ook mogelijk om de resultaten te analyseren van alleen de deelnemers. In de bijstandsexperimenten is dit onvermijdelijk, aangezien bijvoorbeeld de vragenlijst data alleen beschikbaar is voor de deelnemers. Ook voor de resultaten op basis van de microdata is het inzichtelijk om tussen alleen deelnemers te vergelijken, met daarbij als kanttekening dat het niet mogelijk is om causale effecten te scheiden van selectiviteit.

9.2 Verschillende RCT designs

In de experimenten Participatiewet zijn twee typen RCT gebruikt, de pre-randomisation consent en post-randomisation consent. In Groningen is gebruik gemaakt van post-randomisation consent, terwijl in Utrecht bijvoorbeeld pre-randomisation consent is gebruikt.

RCT Design: pre-randomisation consent RCT Design: post-randomisation consent

Figuur 9.1 Overeenkomsten en verschillen tussen RCT-designs

Post-randomisation consent versus pre-randomisation consent

Een belangrijk verschil in de gekozen methoden zit in het tijdstip waarop aan de deelnemers consent is gevraagd. In een aantal gemeenten is gekozen voor het zogeheten pre-randomisation consent. Deelnemers krijgen een brief thuis en geven zich op voor het experiment. De groep die meedoet aan het experiment wordt gerandomiseerd, en op basis van deze randomisatie worden vervolgens de ITT en ATT uitgerekend. De non-compliance rates (de percentage niet-deelnemers) zijn in deze experimentgemeenten laag, aangezien deze uitsluitend door uitval en afzeggingen tot stand komen.

In Groningen is gekozen voor een post-randomisation consent. Hierbij worden groepen eerst ingedeeld, en daarna past uitgenodigd voor het experiment. Door deze volgorde zijn de non-compliance rates (de percentage niet-deelnemers) in Groningen relatief hoog, ongeveer 90% van de personen in de doelgroep doet niet mee.

De ITT en ATT worden uitgerekend over de gerandomiseerde groep, dus inclusief de 90% niet-deelnemers (non-compliers).

Voor de interpretatie van de resultaten is dit een belangrijk verschil. De treatment effecten die wij verwachten zijn een verhoging van de kans op uitstroom. De kans op uitstroom zonder treatment is echter niet nul, maar heeft een bepaalde kansverdeling. In de pre-randomisation consent groep ondergaan veruit de meeste gerandomiseerde mensen de treatment, waardoor verschillen in uitstroom tussen de groepen waarschijnlijk voortkomen uit de verschillen in de treatments. In de post-randomisation consent ondergaat slechts 10% van de gerandomiseerde mensen, waardoor een groot deel van de gemeten populatie in de ITT ook mensen omvat die niet hebben meegedaan aan het experiment (maar wel gerandomiseerd zijn). Als er sprake is van een aanzienlijk effect van de treatment (de "signal") ten opzichte van de ruis ("noise") dan hoeft dit geen probleem te zijn. In het geval van de experimenten Participatiewet zijn de verwachtte effecten van de treatment echter bescheiden.

Keuze met betrekking tot de analyses

Dit alles heeft effect op de typen analyses die in dit rapport gepresenteerd worden. In totaal kunnen de treatments op drie manieren vergeleken worden:

a) Alle gerandomiseerde treatments ten opzichte van controle, met een ITT (evt. ATT)
b) Alle gerandomiseerde treatments ten opzichte van referentiegroep, met een ITT
c) Alle deelnemers treatements ten opzichte van deelnemers controlegroep (selectief)

Alle drie de vergelijkingen hebben voor- en nadelen. Variant a) en b) hebben als voordeel dat er alleen tussen gerandomiseerde groepen vergeleken worden. Het verschil zit hier in de groep waarmee vergeleken kan worden. Een belangrijke verstoring van mogelijke resultaten is het "Hawthorne effect", waarbij het feit dat mensen geobserveerd worden tot verandering van de resultaten kan leiden. In variant a) worden alle personen in de vergelijking geobserveerd, wat ervoor zorgt dat verschillen tussen de groepen niet toegeschreven kunnen worden aan het Hawthorne effect. Het nadeel van variant a) is dat de hiervoor genoemde signal-to-noise ratio een rol kan spelen, aangezien zowel in de controle als in de treatmentgroepen een groot aandeel van de mensen geen treatment of observatie heeft ervaren.

Voor variant b) gelden dezelfde effecten als variant a), met als verschil dat er alleen mensen in de vergelijkingsgroep zitten die niet van het experiment op de hoogte zijn. Er wordt nog steeds alleen maar vergeleken tussen gerandomiseerde groepen, waardoor er geen selectie-effecten zijn die bijdragen aan de resultaten. Het nadeel van het gebruik van de referentiegroep is dat deze kleiner is, wat zorgt dat de kans op significante resultaten ook kleiner wordt. De ITT kan echter ook op de referentiegroep uitgevoerd worden.

Ten slotte is er ook nog variant c), waarbij alleen de deelnemers met elkaar worden vergeleken. Hier is duidelijk sprake van selectiviteit, zowel de personen in de controlegroep als de personen in de treatmentgroepen hebben ervoor gekozen om mee te doen. Het voordeel van deze vergelijking is dat er geen verstoring van de effecten kan plaatsvinden door het meenemen van niet-participanten in de analyse, maar daar staat tegenover dat het niet mogelijk is om de effecten uitsluitend toe te schrijven aan de treatments. Er zijn wel mogelijkheden om ervoor te zorgen dat individuele niet observeerbare variabelen geen al te grote rol spelen, zoals controleren voor de uitkomst per persoon ten tijde van de nulmeting.

9.3 Keuzes met betrekking tot de analyses in Groningen

Bovenstaande overwegingen hebben effecten op de analyses die wij hier presenteren. Tabel 9.1 laat zien hoe de uitstroom naar tijdelijke contracten zich ontwikkeld heeft na 24 maanden (zonder controle variabelen). In

de random ingedeelde groepen is de uitstroom bij de controlegroep 13%, wat overeenkomt met 213 personen. In de treatment groepen ligt de uitstroom lager, tussen de 10% en 12%. Dit zijn de rechte tellingen, zonder controlevariabelen, tussen de verschillende groepen.

Voor de deelnemers is het beeld precies het tegenovergestelde. Niet alleen zijn de percentages uitstroom in de treatmentgroepen hoger dan het percentage uitstroom in de controlegroep, het percentage uitstroom van de deelnemers in de controlegroep is lager dan dat voor de niet-deelnemers. Met name dit laatste heeft grote gevolgen voor de uitkomsten. Het is onwaarschijnlijk dat hier sprake is van een brief effect: zowel de niet-deelnemers als de deelnemers in de controlegroep hebben een brief ontvangen. Het is ook onwaarschijnlijk dat er een andere verstoring plaats heeft gevonden na de start van het experiment. De gemeente heeft aangegeven dat er geen andere behandeling was voor niet-deelnemers aan het experiment. Er is hier sprake van een verhoogde uitstroom in de niet-deelnemers in de controlegroep die niet op basis van de beschikbare data verklaard kan worden. Er is ook geen voor de hand liggende theoretische verklaring voor dit verschil. Vanuit de RCT-gedachte is het ook onwaarschijnlijk dat er een fout heeft plaatsgevonden met betrekking tot de randomisatie, gezien de grote aantallen gerandomiseerde mensen. Doordat de controlegroep problematische resultaten oplevert is ook een ATT niet mogelijk. Het ophogen van het gevonden effect door rekening te houden met de proportie compliers (deelnemers) maakt de gevonden problematische verschillen aanzienlijk groter. In het geval van de uitstroom naar een tijdelijk contract zou dit, in combinatie met de keuze voor een linear-probability model, leiden tot negatieve uitstroomkansen ($p < 0$) voor Eigen Regie en Intensieve Begeleiding. Deze resultaten worden voor dit rapport dan ook buiten beschouwing gelaten.

Het verschil tussen de deelnemers in de treatmentgroepen en de niet-deelnemers in de treatmentgroepen kan toegeschreven worden aan de treatments en selectiviteit. Het probleem is dat niet geobserveerde karakteristieken van de deelnemers, zoals motivatie, niet meegenomen kunnen worden in de analyses. Meer gemotiveerde mensen, bijvoorbeeld, melden zich aan voor zowel de controlegroep als de interventiegroepen. Of mensen die al bijverdiensten hebben zijn meer geneigd om deel te nemen aan de Bijverdiengroep. Aangezien er van deelnemers aan de interventiegroepen meer wordt verwacht, bijvoorbeeld voor intensieve begeleiding, zou dit selectie-effect sterker kunnen zijn voor deze groepen. Een positief resultaat voor de interventie intensieve begeleiding zou dan het gevolg zijn van de hogere motivatie van de deelnemers in deze groep. Dit is met name voor de enquête-data onvermijdelijk, aangezien hier alleen data beschikbaar is voor de groepen deelnemers. Hiervoor wordt zo goed mogelijk gecontroleerd, door de waarde per deelnemer op de nulmeting ook mee te nemen als controle variabele. Er van uit gaande dat dezelfde ongeobserveerde karakteristieken bijdragen aan de waarde van, bijvoorbeeld, zelf-gerapporteerde gezondheid aan het begin van het experiment als later in het experiment geven de gerapporteerde resultaten een beeld van de verandering. Deze verandering wordt dus gemeten per persoon, en ten opzichte van dezelfde verandering, per persoon, in de controlegroep.

Tabel 9.1 Uitstroom naar tijdelijk contract, na 24 maanden, zonder controlevariabelen

	Random			Deelnemers			Niet-Deelnemers		
Uitstroom	Controle		Interv.	Controle		Interv.	Controle		Interv.
Percentage	13.0%	*T1*	10,0%	10,8%	*T1*	15,8%	13,4%	*T1*	9,3%
		T2	10,7%		*T2*	12,5%		*T2*	10,5%
		T3	12,0%		*T3*	24,8%		*T3*	10,6%
		T4	11,9%		*T4*	16,5%		*T4*	11,3%
Aantallen () verwacht o.b.v. % in random	213	*T1*	164	24 (28)	*T1*	29 (18)	189 (184)	*T1*	135 (146)
		T2	173		*T2*	18 (15)		*T2*	155 (158)
		T3	198		*T3*	38 (18)		*T3*	160 (180)
		T4	196		*T4*	31 (22)		*T4*	165 74)

9.4 Treatmenteffecten

Bij gebruik van een gerandomiseerd experiment met controlegroep als onderzoeksmethode kan er een onderscheid worden gemaakt tussen drie verschillende soorten treatmenteffecten[32]:

1. **Average treatment effect (ATE).** De ATE omschrijft het gemiddelde effect van een interventie op een uitkomstmaat. In experimenten waarbij (ook na indeling in groepen) deelname vrijwillig is en op ieder moment kan worden afgebroken treedt vaak *failure-to-treat* op. Dat wil zeggen dat niet iedereen die aselect is ingedeeld om een bepaalde interventie te ontvangen, ook daadwerkelijk de interventie ontvangt.[33] Een gevolg hiervan is dat de ATE niet kan worden geïdentificeerd. Niet iedereen heeft immers de interventie ontvangen, en degenen die de interventie wel hebben ontvangen zijn mogelijk een selectieve subgroep van de oorspronkelijk aselect ingedeelde groep. Er moet daarom terug worden gegrepen op twee alternatieve effectmaten: de *intent-to-treat effect* (ITT) en *average treatment effect on the treated* (ATT). Deze twee effectmaten zijn gebruikt in de analyse.
2. **Intent-to-treat effect (ITT).** De ITT is het gemiddelde verschil in de desbetreffende uitkomstmaat tussen degenen die aselect in een bepaalde interventiegroep zijn ingedeeld en de controlegroep. Het gaat dus om de toewijzing tot een groep, ongeacht of de beoogde interventie ook daadwerkelijk is ontvangen. De ITT omschrijft dusdanig het effect van het *aanbod* van een bepaalde interventie. De ITT zegt niets over het effect van het *ontvangen* van een interventie.
3. **Average treatment effect on the treated (ATT).** De ATT omschrijft het gemiddelde effect van het ontvangen van een interventie voor degenen die, mits toegedeeld aan een interventie, ook

[32] Angrist, J. D., Imbens, G. W., & Rubin, D. B. (1996). Identification of Causal Effects Using Instrumental Variables. *Journal of the American Statistical Association*, 91(434), 444-455.; Gerber, A. S., & Green, D. P. (2012). Field Experiments – Design, Analysis and Interpretation. New York: W. W. Norton & Company, Ltd.; McKenzie, D. (2012). Beyond baseline and follow-up: The case for more T in experiments. *Journal of Development Economics*, 99(2), 210–221. https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2012.01.002

[33] Omdat toegang tot de interventies door onderzoekers en gemeenten wordt gecontroleerd wordt ervan uitgegaan dat er geen deelnemers zijn die de interventie ontvangen als zij in de controlegroep zijn ingedeeld (geen *two-sided noncompliance*).

daadwerkelijk de beoogde interventie ontvangen.[34] ATT en ITT zijn aan elkaar gerelateerd: Een schatting van de ATT kan worden verkregen door het ITT-effect te delen door de fractie deelnemers binnen de groep die de interventie daadwerkelijk hebben ontvangen. ITT, ATT en ATE zijn gelijk als alle aselect ingedeelde deelnemers ook daadwerkelijk de beoogde interventie ontvangen.

a. Specificatie ITT

(a) Administratieve data

We gebruiken een lineaire regressiemodel om de intent-to-treat effecten (ITT) te schatten. De specificatie is:

$$Y_{it} = \alpha_0 + \delta_t G_i + X_i\beta_t + M_i\gamma_t + u_{it} \qquad (1)$$

Hierbij staat Y_{it} voor een uitkomstvariabele voor deelnemer *i* die in maand *t* na start van de interventie is gemeten. Data van het CBS is beschikbaar in elke maand *t* na start van de interventie. De uitkomstvariabele Y_{it} kan bijvoorbeeld een dummy variabele zijn die aangeeft of een deelnemer volledig onafhankelijk is geworden van uitkering door werk (bijvoorbeeld hoger dan 70% van het wettelijk minimumloon WML; zie tabel 6.2 voor alle uitkomstvariabelen). G_i is een variabele die aangeeft in welke groep deelnemer *i* is ingedeeld. Het gaat hierbij in feite om een dummy variabele voor elke interventiegroep (1: ingedeeld in respectieve interventiegroep, 0: ingedeeld in andere groep). X_i staat voor een vector van covariaten voor individuele achtergrondkenmerken die allemaal voor start van de interventies zijn gemeten. Er zijn als robuustheidschecks verschillende modellen met verschillende sets van covariaten gedraaid (voor een overzicht van modellen zie tabel 9.2). M_i staat voor een vector van methodologische covariaten. u_{it} is de storingsterm. Het effect van de toewijzing tot een bepaalde groep (ITT) op de uitkomstvariabele wordt weergegeven door de parameter δ_t. De parameter beschrijft het effect van toewijzing tot de respectieve interventiegroep vergeleken met de controlegroep op tijdstip *t*.

(b) Vragenlijsten data

Data uit de vragenlijsten zijn beschikbaar voor de maanden x en x. Verder is er in de meeste gevallen informatie beschikbaar over de uitkomstmaat voor start van de interventie/bij aanvang van de interventie (de zogenaamde *baseline value*). Deze baseline value wordt meegenomen in de analyse om effecten nauwkeuriger te kunnen schatten (McKenzie, 2012). Het lineaire regressiemodel verandert zodanig in:

$$Y_{it} = \alpha_0 + \delta_t G_i + X_i\beta_t + M_i\gamma_t + \theta Y_{i0} + u_{it} \qquad (2)$$

waarbij Y_{i0} de waarde van de uitkomstvariabele is voor start van de interventie/bij aanvang van de interventie (t=0).[35]

b. Modellen

Om de robuustheid van de resultaten te onderzoeken is er naast een standaardmodel ook een aantal alternatieve modellen gedraaid. De modellen verschillen voornamelijk in de covariaten die de vector X_i zijn opgenomen. Verder is er in plaats van een lineaire regressiemodel ook een logit model gedraaid voor binaire

[34] Er wordt ervan uitgegaan dat er geen deelnemers zijn die ongeacht hun groepsindeling altijd de interventie ontvangen (geen *always-takers;* zie ook vorige voetnoot). De ATT komt daarom overeen met de local average treatment effect (LATE).

[35] Een alternatief is een difference-in-difference specificatie.

uitkomstvariabelen. Tabel 9.2 geeft een volledig overzicht van de modellen. We hebben geen overzicht van alle modellen toegevoegd is in deze rapportage, maar alle modeluitkomsten zijn op verzoek verkrijgbaar.

Tabel 9.2 Lijst van modellen

Model	**Omschrijving**
Standaardmodel (M1)	In het standaardmodel zijn de volgende achtergrondkenmerken als covariaten opgenomen: geslacht, opleidingsniveau, migratieachtergrond, bijstandsnorm, leeftijd, duur lopende uitkering, looninkomen kort.
M2	In dit model is de vector X_i niet meegenomen. In dit model zitten dus geen covariaten voor achtergrondkenmerken en alleen methodologische covariaten.
M3	In dit model is de variabele leeftijd kwadraat toegevoegd tot het set covariaten.
M4	In dit model is de variabele duur lopende uitkering als log gebruikt.
M5	In dit model is de variabele bijstandsnorm vervangen door de variabele type huishouden.
M6	In dit model is de variabele looninkomen kort vervangen door de variabele looninkomen middel.
M7	In dit model is de variabele looninkomen kort vervangen door de variabele looninkomen lang.
M8	Het standaardmodel, maar geschat als logit model in plaats van een lineair regressiemodel.

10. Bijlagen

10.1 Veranderlab Innovatie sociale zekerheid: ontstaansgeschiedenis

Sinds 1 januari 2015 vallen bijstandsuitkeringen onder de Participatiewet, die de oude Wet Werk en Bijstand heeft vervangen. Doel van de Participatiewet is om zoveel mogelijk mensen naar betaald werk te begeleiden of, als dat niet kan, op een andere manier te laten participeren. Gemeenten vinden de Participatiewet niet altijd goed aansluiten bij de praktijk. Het stelsel van regels en verplichtingen wordt als complex en bureaucratisch ervaren, met weinig ruimte voor maatwerk en vormen van begeleiding waarbij de bijstandsgerechtigde zélf meer regie neemt.

Een alternatieve benadering van de participatiewet

De kanttekeningen vanuit bestuurlijke zijde en de kritiek op de uitvoering van de wet worden onderschreven door bijstandsgerechtigden die de Veranderlabs bezoeken die de gemeente Groningen in begin 2015 organiseert. Met de Veranderlabs wil de gemeente 'op een andere manier (…) samenwerken met de stad'. Veranderlabs zijn leer/experimenteeromgevingen waarin bewoners, college, raad, ambtenaren en wetenschappers leren en experimenteren om betere maatschappelijke resultaten te realiseren.

Het Veranderlab waar het gesprek met al die verschillende genoemde groepen het best gedijt heet 'Innovatie Sociale Zekerheid'. In dit Lab is de discussie over de ervaringen met de Participatiewet een centraal thema. Wethouder Gijsbertsen, ambtenaren, bijstandsgerechtigden en andere deelnemers aan het Lab vinden elkaar in het streven naar een andere benadering van de Participatiewet. Een benadering die meer uitgaat van de eigen regie van bijstandsgerechtigde. Er zijn meerdere gemeenten in Nederland met vergelijkbare ideeën omtrent een alternatieve bijstandsaanpak. Gezamenlijk nemen ze het initiatief om gebruik te maken van artikel 83 (Innovatie) van de Participatiewet.

De interventie 'Individueel Maatwerk'

Het beroep op artikel 83 heeft tot gevolg dat verschillende gemeenten gaan experimenteren met een aantal varianten op de Participatiewet. Deze varianten worden beschreven - voor zover het de gemeente Groningen betreft – in paragraaf 2.1 van dit rapport.

Nadat het ministerie van SZW middels een Algemene Maatregel van Bestuur toestemming heeft verleend voor het experiment Bijstand op Maat wordt begonnen met de inrichting van de interventie 'Individueel Maatwerk'. Er wordt een stuurgroep gevormd waarin onder meer een projectleider, een beleidsmedewerker en een directeur Werk en Participatie zitting hebben. Ook twee ervaringsdeskundigen – met een bijstandsverleden – schuiven regelmatig aan. De ervaringsdeskundigen krijgen een contract als werkconsulent bij de gemeente Groningen. Hen wordt gevraagd om onder begeleiding van de stuurgroep een methodologisch plan van aanpak te schrijven. Verder is het de bedoeling dat ze de intake zullen verzorgen van de deelnemers die zich gaan aanmelden om deel te nemen aan de interventie 'Individueel Maatwerk'. In een later stadium zullen de twee werkcoaches de deelnemers gaan begeleiden. Een van beiden zal zich door middel van gesprekken gaan richten op de begeleiding, de ander zal de deelnemers vooral begeleiden en toeleiden naar de trainingen gericht op werk of individuele ontwikkeling.

Reguliere uitvoering Participatiewet

In de aanvraag gericht aan het ministerie van SZW om het bijstandsexperiment uit te voeren schetst de gemeente het huidige manier van het uitvoeren van de Participatiewet voor veel mensen als contraproductief: *"Vooral het dwingende, regel stellende en handhavende karakter roept averechtse reacties op bij cliënten: het*

leidt tot stress, gebrek aan zelfvertrouwen wanneer het weer eens niet gelukt is om een baan te verwerven en ondermijnt daarmee het fysieke en mentale welzijn."

Bijstand op Maat

Het experiment wil *'re-integratie, participatie en welzijn bevorderen door bijstandsgerechtigden meer vertrouwen te geven, minder regels te stellen en cliënten meer handelingsruimte en/of een financiële prikkel te bieden en/of door intensieve maatwerkbegeleiding te geven'*. Bij Individueel Maatwerk gaat het dus over een manier van werken, waarbij volgens de aanvraag individuele begeleiding, trainingen en intervisiebijeenkomsten de kernpunten zijn.

10.2 Wat werkt voor wie: theorie en context

Werkloosheid en het weer op zoek moeten naar een nieuwe baan zijn de afgelopen decennia een veel voorkomend verschijnsel. Vooral in westerse samenlevingen wordt van mensen verwacht dat ze zich beroepsmatig ontwikkelen, vanwege de steeds dynamischer en flexibeler arbeidsmarkt. Ook worden personen steeds vaker onvrijwillig geconfronteerd met periodes van werkloosheid. De recessie vanaf 2008 heeft zijn stempel gedrukt op de samenleving en heeft de werkloosheid jarenlang doen toenemen. Deze ontwikkeling heeft ook invloed gehad op arbeidsmarktonderzoek en geleid tot een aanzienlijk aantal studies waarin bijvoorbeeld de impact van werkloosheid op werkzoekenden of het zoekgedrag van werknemers is onderzocht, ook leidde dit tot studies die gericht zijn op de intensiteit van het zoekgedrag (Wanberg, Zhu & Van Hooft, 2010; Georgiou et al.2012; Saks, Zikic & Koen 2015; O'Campo et al. 2015). Verreweg de meeste onderzoekenlaten zien dat mensen een fundamentele voorkeur voor betaald werk hebben, niet alleen vanwege de financiële aspecten, maar ook vanwege de zogenaamde latente functies van betaald werk: het bereiken van persoonlijke doelen, het kunnen gebruiken van persoonlijke kennis en vaardigheden, toename van zelfrespect, het verlangen naar structuur en ritme in het dagelijks leven, sociale erkenning en het opbouwen van sociale netwerken (Van der Wel & Halvorsen 2015). Omgekeerd beschrijft de literatuur de gevaren voor mensen veroorzaakt door (met name langdurige) werkloosheid: het verlies van inkomen en toelagen en dreigende armoede, de toename van acute en chronische stress veroorzaakt door werkloosheid en een laag zelfbeeld. Verhoogde mentale stress leidt tot een verhoogde kans op een ongezonde levensstijl (O'Campo et al., 2015).

Niet alleen de arbeidsmarkt van westerse samenlevingen is veranderd, dit geldt ook voor het politieke kader met betrekking tot de stelsels voor sociale zekerheid. Activering, participatie, zelfhulp en persoonlijke verantwoordelijkheid zijn centrale begrippen geworden in de wereld van de sociale zekerheid. Bijstandsontvangers worden geconfronteerd met veel strengere toegangsregels (Van Berkel & Van der Aa 2012). Het stelsel voor sociale zekerheid is in feite ontworpen als een tijdelijk 'vangnet', dat tot doel heeft inkomenssteun te bieden totdat de ontvangers weer in hun eigen inkomen kunnen voorzien (bij voorkeur door weer te gaan werken). Om sociale uitkeringen te kunnen ontvangen zijn mensen verplicht aan bepaalde eisen te voldoen, en zich te houden aan de regels met betrekking tot de actieve zoektocht naar betaald werk en het accepteren van aangeboden (redelijk) betaald werk. Het niet naleven van de eisen kan leiden tot een uitkeringsboete voor de uitkeringsgerechtigden, d.w.z. tot een korting tussen 10 en 100 procent.

Hoewel het wettelijke kader (subsidiabiliteit, niveau van uitkeringen, regels en voorschriften) op nationaal niveau wordt bepaald, zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het systeem. Dat wil zeggen dat ze mensen moeten ondersteunen bij de re-integratie op de arbeidsmarkt of, als dit niet direct mogelijk is, hun sociale participatie op een andere manier te bevorderen (bijvoorbeeld met behulp van training en bijscholingsmaatregelen, vrijwilligerswerk, enz.). Bovendien zijn gemeentelijke instellingen verantwoordelijk

voor het controleren van bijstandsgerechtigden bij hun zoektocht naar werk en voor het uitvoeren van sancties als de regels niet worden nagevolgd.

In 2015 werd door het kabinet Rutte II de Participatiewet ingevoerd. De hervorming was destijds gericht op het creëren van een meer uniforme reeks regels voor aanvragers van bijstand en het vergroten van de druk op individuen om betaald werk te zoeken. Het genoemde politieke doel was en is om de kansen van individuele sollicitanten op het vinden van een baan te vergroten. Uit eerder onderzoek bleek dat bijstandsontvangers onvoldoende de druk voelden of de noodzaak zagen om een betaalde baan te zoeken en te aanvaarden. Daarnaast was een overweging bij de invoering van de Participatiewet dat de implementatie van de voorschriften en regels door de verschillende gemeenten leidde tot een gefragmenteerd implementatiebeleid. Dit leidde tot een gebrek aan controle en juridische ongelijkheden, die zou worden opgelost door de toepassing van een meer uniform landelijk regime. Naast de uniforme set regels voorzag de wet van 2015 dan ook in een uniform sanctiepakket.

De rol die financiële sancties kunnen spelen, is echter wetenschappelijk controversieel. Het blijft onduidelijk welke rol andere activerende maatregelen spelen, die vaak worden gebruikt in combinatie met een sanctie (Dietz, Kupka & Lobato 2013; Kluve 2010). Bovendien wordt in deze onderzoeken vaak geen rekening gehouden met de kwaliteit en het duurzame karakter wanneer men een baan vindt. Onderzoek vanuit het perspectief van de gesanctioneerde en / of jobcoaches tonen aan dat de bestaande situatie zelfs kan worden verergerd door toepassing van sancties. Dit geldt vooral voor sancties die betrekking hebben op het korten van de uitkering en die een directe (negatieve) impact hebben op schulden, de algemene woonsituatie, de levering van elektriciteit, water en gas en ook op mogelijkheden voor sociale participatie (Hammel 2013; Schell-Kiehl, Slots & Holsbrink-Engels 2014a, 2014b, 2015; Zahradnik, Schreyer & Götz 2012).

Het is begrijpelijk dat economische, sociale en financiële belangen een rol spelen bij de inspanning van gemeenten om de arbeidsparticipatie van hun eigen bevolking te verhogen (Marlet & Van Woerkens, 2014). De invoering van de Participatiewet en de bijbehorende toenemende financiële verantwoordelijkheid voor een grotere bevolkingsgroep door de gemeenten, evenals de bijbehorende bezuinigingen door de landelijke overheid (Brouwer, Bakker, Schellekens, 2015) heeft de druk op lokale besluitvormers opgevoerd. Sommige gemeenten verwachtten bijvoorbeeld dat verder toezicht en controle bureaucratisch en tijdrovend zou zijn. Andere gemeenten betwijfelden het effect van de uitgangspunten van het strengere controlesysteem.

Eén ding is duidelijk: de controle op het rechtmatige karakter van het ontvangen van sociale bijstand neemt momenteel een belangrijke positie in. Dit heeft negatieve effecten op de motivatie van de bijstandsontvangers (De Swart, Braun & Schell-Kiehl, 2017). De centrale taak van de betrokken organisaties zou daarom in de eerste plaats het volgen en ondersteunen van het zoekgedrag van langdurig werklozen en bijstandsontvangers moeten zijn (Wanberg et al. 2010). In de dagelijkse praktijk van casemanagers en maatschappelijk werkers wordt echter keer op keer duidelijk dat het activeren van (langdurig) werklozen met een grote kloof tot de arbeidsmarkt niet eenvoudig is. Integendeel, uit verschillende onderzoeken kan worden afgeleid dat de door de politiek vereiste activeringsmaatregelen de participatie op de arbeidsmarkt nauwelijks vergroten (Kluve, 2010; Chadie, 2010; Dietz, Kupka & Lobato, 2013; Ludwig-Mayerhofer, 2014; De Swart, Braun & Schell-Kiehl, 2017). Er is wel empirisch bewijs dat intensieve coaching en een aanbod dat voldoende ruimte laat voor persoonlijke ontwikkeling en gericht is op het werken aan zelfvertrouwen, bijstandsontvangers helpt om zichzelf te motiveren. Veel studies bekritiseren echter dat het beleid niet voldoende is afgestemd op het individu en verschillende persoonlijke levenssituaties en daarom meer op maat moet worden gemaakt om beter aan de behoeften van individuen te voldoen (Hammel, 2013;). Dit kan bijvoorbeeld door meer contact tussen werklozen en jobcoaches om mensen met een grote kloof tot de arbeidsmarkt beter te ondersteunen (De

Swart, Braun & Schell-Kiehl 2017). Frequent contact biedt verschillende voordelen (Fenger & Voorberg 2013, 2014), zoals meer mogelijkheden voor informatie en ondersteuning. Daarnaast wordt uitgegaan van een preventief effect als de betrokken personen regelmatig afspraken maken met de werkcoaches. Het is bekend dat er veel variatie is aan verschillende benaderingen en de implementatie daarvan in de praktijk (Schonewille, 2015), maar vaak zonder het volgen van een expliciet geformuleerde en gedeelde en ondersteunde methode. Dit vraagt om meer kennis van nuttige en effectieve benaderingen om de huidige praktijk te verbeteren en zo bijstandsgerechtigden te ondersteunen met hun kansen op betaald werk en sociale participatie (Blonk et al., 2015).

In dit kader dragen de landelijke experimenten Participatiewet bij aan meer kennis over wat werkt voor bijstandsgerechtigden om naar de arbeidsmarkt uit te stromen en ook op andere terreinen meer te participeren.

Literatuurlijst

Berkel, R. van & P. van der Aa (2012). Activation Work: Policy Programme. Administration or Professional Service Provision? *Journal of Social Policy* 41, 3, 1-18

Blonk, R.W.B., Twuijver, M.W. Van, Ven, H.A.van de & Hazelzet, A.M. (2015). *Quickscan Wetenschappelijke literatuur gemeentelijke uitvoeringspraktijk*. Leiden: TNO

Brouwer, S., R. Bakker & J. Schellekens (2015). Predictors for re-employment success in newly unemployed: A prospective cohort study. *Journal of Vocational Behavior* 89, S. 32–38.

Chadi, A. (2010). How to Distinguish Volontary from Unvolontary Unemployment: On the Relationship between the Willinngess to Work and Unemployment-Induced Unhappiness. *KYKLOS,* 63 (3), 317-329.

Dietz, M., Kupka, P., & Lobato, P.R. (2013). *Acht Jahre Grundsicherung für Arbeitsuchende*. Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung. Bielefeld: wbv.

Fenger, H.J.M & W.H. Voorberg (2014). Het bestrijden van uitkeringsfraude: mogelijkheden en moeilijkheden*. Justitiële Verkenningen, 40 , 100-113*.

Georgiou, K., I. Tomprou, M. Rafailidou & J. Myrto (2012). The Role of Job Seekers' Individual Characteristics on Job Seeking Behavior and Psychological Well-being. *International Journal of Selection and Assessment* 20, 4, 414-422.

Hammel, M. (2013). Der sanktionsbedingte Wegfall von Arbeitslosengeld II – Eine vielschichtig schwierige Problematik. *Zeitschrift für das Fürsorgewesen*. 65 (7), 151-159.

Kluve, J. (2010). The effectiveness of European labour market programs. *Labour economics.* 17, 904-918.

Ludwig-Mayerhofer, W. (2014). Schwierige Übergänge: Mitarbeiter der Arbeitsverwatltung und ihre jungen Klienten und Klientinnen im SGBII. In U. Karl, (Ed.) *Rationalitäten des Übergangs in Erwerbsarbeit* (pp. 61-80). Weinheim und Basel: BeltzJuventa.

Marlet, G. & C. van Woerkens, (2014). *Economie en arbeidsmarkt*. Utrecht: Atlas voor gemeenten

O'Campo, P., Molnar, A., Ng, E., Renaby, E., Mitchell, Chr., Shankardaa, K., St. John, A., Bambra, C., & Muntaner, C. (2015). Social welfare matters: A realist review of when, how, and why unemployment insucrance impacts poverty and health. Social Science & Medicine, 132, 88-94.

Saks, A.M., Zikic, J., & Koen, J. (2015). Job search self-efficacy: Reconceptualizing the construct and its measurement. Journal of Vocational Behavior, 86, 104-114.

Schell-Kiehl, I., Slots, L., & Holsbrink-Engels, G. (2015). Activering – Casestudy naar een activeringsprogramma voor langdurig werkloze mannen. *Maatwerk 2, 31-33*.

Schell-Kiehl, I., Slots, L., & Holsbrink-Engels, G. (2014). Hoe ervaren bijstandsgerechtigden re-integratietrajecten. De kloof tussen leefwereld en systeemwereld. *Sozio, 3, 33-35*.

Schell-Kiehl, I., Slots, L. & Holsbrink-Engels, G. (2014). *Geen man over boord. Een wijkgericht activeringsprogramma voor langdurig werkloze mannen.* Lectoraat Community Care & Youth, Saxion Enschede.

Schonewille, A.(2015) *What activation practitioners do: An ethnomethodological study about activation as it is accomplished in practice by activation practitioners.* Thesis Political Science and Public Administration, Amsterdam, VU.

Swart, J. de, Braun, M., & Schell-Kiehl, I. (2017). *Rechtmatigheid, Aandacht en Participatie – De resultaten van RAP*. Enschede: Saxion

Wanberg, C.R., Zhu, J. & Van Hooft, E. (2010). The Job Search Grind: Perceived progress, Self-Reactions, And Self-Regulation of Search effort. *Academy of Management Journal*, 53 (2) 788–807.

Wel, van der K.A./Halvorsen, K. (2015). The bigger the worse? A comparative study of the welfare state and employment commitment. *Work, employment and society 2015*, 29(1), 99–118.

Zahradnik, F., Schreyer, F., Götz, S. (2012). „Und dann haben sie mir alles gesperrt" – sanktionierender Wohlfahrtsstaat und Lebensläufe junger Arbeitsloser (pp. 157-174). In: Mansel, K. Speck (eds.). *Jugend und Arbeit. Empirische Bestandsaufnahmen und Analysen*. Weinheim: Beltz.

10.3 Representativiteitsanalyses

Tabel 10.1 Resultaten van regressieanalyses van achtergrondkenmerken op onderzoeks-, experimentele en referentiegroep

Achtergrondkenmerk	Gemiddelde onderzoeksgroep (SD)	Experimentele groep	Referentiegroep
Jonger dan 24 jaar (1/0)	0,21	-0,02	0,01
35-44 jaar (1/0)	0,27	0,01	-0,01
45-54 jaar (1/0)	0,30	**0,03**	-0,03
> 55 jaar (1/0)	0,22	-0,02	0,03
Man (1/0)	0,53	-0,01	**-0,08**
Alleenstaand (1/0)	0,65	**0,05**	**-0,10**
Alleenstaande ouder (1/0)	0,16	-0,01	**0,06**
Samenwonend (1/0)	0,19	**-0,04**	0,04
Geen migratie achtergrond (1/0)	0,56	**0,11**	**0,10**
Westerse migratie achtergrond (1/0)	0,11	-0,01	-0,00
Niet-westerse migratie achtergrond (1/0)	0,33	**-0,10**	**-0,10**
Laag opleidingsniveau (1/0)	0,44	**-0,20**	-0,00
Middelbaar opleidingsniveau (1/0)	0,36	0,02	-0,01
Hoog opleidingsniveau (1/0)	0,17	**0,20**	0,01
Opleidingsniveau onbekend (1/0)	0,03	**-0,02**	0,00
Uitkeringsduur < 1 jaar (1/0)	0,06	**0,02**	0,03
Uitkeringsduur 1-3 jaar (1/0)	0,37	0,02	-0,01
Uitkeringsduur > 3 jaar (1/0)	0,57	**-0,04**	-0,01

10.4 Balance checks randomisatie groepen

Tabel 10.2 Resultaten van regressieanalyses van achtergrondkenmerken op controle en experimentele groepen

Achtergrondkenmerk	Control mean (SD)	All	T1	T2	T3	T12	T13	T14
Jonger dan 24 jaar (1/0)	0,14	**0,06**	**0,07**	0,02	0,05	0,05	0,03	**0,19**
35-44 jaar (1/0)	0,26	0,03	0,03	0,04	0,01	0,07	0,05	-0,05
45-54 jaar (1/0)	0,34	-0,01	-0,05	0,02	0,00	-0,01	0,04	-0,04
> 55 jaar (1/0)	0,25	**-0,08**	-0,06	**-0,09**	-0,06	**-0,10**	**-0,11**	-0,09
Man (1/0)	0,49	0,04	0,04	0,01	0,06	0,05	0,05	0,09
Alleenstaand (1/0)	0,64	**0,07**	0,02	0,07	**0,13**	0,10	0,10	0,00
Alleenstaande ouder (1/0)	0,18	-0,03	-0,04	-0,03	-0,04	-0,07	0,03	-0,04
Samenwonend (1/0)	0,18	-0,03	0,03	-0,04	**-0,10**	-0,02	**-0,12**	0,03
Onbekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Geen migratie achtergrond (1/0)	0,68	-0,03	**-0,09**	-0,04	-0,02	0,05	-0,04	0,03
Westerse migratieachtergrond (1/0)	0,12	-0,02	0,00	**-0,05**	-0,04	0,00	0,02	**-0,07**
Niet-westerse migratieachtergrond (1/0)	0,20	**0,05**	**0,08**	**0,10**	0,05	-0,05	0,02	0,04
Laag opleidingsniveau (1/0)	0,27	-0,02	-0,02	0,04	-0,03	-0,07	0,02	**-0,10**
Middelbaar opleidingsniveau (1/0)	0,38	-0,01	0,07	-0,06	-0,03	-0,04	-0,04	0,04
Hoog opleidingsniveau (1/0)	0,32	0,03	-0,04	0,02	0,07	0,10	0,04	0,08
Opleidingsniveau onbekend (1/0)	0,02	-0,00	-0,00	0,00	-0,01	0,01	**-0,02**	**-0,02**
Uitkeringsduur < 1 jaar (1/0)	0,07	0,01	0,01	0,04	0,01	-0,02	-0,00	-0,00
Uitkeringsduur 1-3 jaar (1/0)	0,32	**0,08**	**0,10**	0,06	0,02	**0,17**	0,07	**0,18**
Uitkeringsduur > 3 jaar (1/0)	0,60	**-0,09**	**-0,11**	**-0,10**	-0,02	**-0,15**	-0,07	**-0,18**

Note: Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep; T4.1: keuze voor Eigen regie; T4.2: keuze voor Individueel maatwerk; T4.3: Keuze voor Bijverdiengroep.

10.5 Responsanalyses vragenlijst

Tabel 10.3 Resultaten van regressieanalyses van achtergrondkenmerken op controle en experimentele groepen, eerste ronde vragenlijst

Achtergrondkenmerk	Control mean (SD)	All	T1	T2	T3	T4
Jonger dan 24 jaar (1/0)	0,14	**0,06**	**0,07**	0,02	0,05	**0,08**
35-44 jaar (1/0)	0,26	0,03	0,03	0,04	0,01	0,03
45-54 jaar (1/0)	0,34	-0,01	-0,05	0,02	0,00	-0,01
> 55 jaar (1/0)	0,25	**-0,08**	-0,06	**-0,09**	-0,06	**-0,10**
Man (1/0)	0,49	0,04	0,04	0,01	0,06	0,06
Alleenstaand (1/0)	0,64	**0,07**	0,02	0,07	**0,13**	0,07
Alleenstaande ouder (1/0)	0,18	-0,03	-0,04	-0,03	-0,04	-0,03
Samenwonend (1/0)	0,18	-0,03	0,03	-0,04	**-0,10**	-0,04
Onbekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Geen migratie achtergrond (1/0)	0,68	-0,03	**-0,09**	-0,04	-0,02	0,02
Westerse migratieachtergrond (1/0)	0,12	-0,02	0,00	**-0,05**	-0,04	-0,02
Niet-westerse migratieachtergrond (1/0)	0,20	**0,05**	**0,08**	**0,10**	0,05	-0,00
Laag opleidingsniveau (1/0)	0,27	-0,02	-0,02	0,04	-0,03	-0,05
Middelbaar opleidingsniveau (1/0)	0,38	-0,01	0,07	-0,06	-0,03	-0,02
Hoog opleidingsniveau (1/0)	0,32	0,03	-0,04	0,02	0,07	0,07
Opleidingsniveau onbekend (1/0)	0,02	-0,00	-0,00	0,00	-0,01	-0,01
Uitkeringsduur < 1 jaar (1/0)	0,07	0,01	0,01	0,04	0,01	-0,01
Uitkeringsduur 1-3 jaar (1/0)	0,32	**0,08**	**0,10**	0,06	0,02	**0,14**
Uitkeringsduur > 3 jaar (1/0)	0,60	**-0,09**	**-0,11**	**-0,10**	-0,02	**-0,14**

Note: Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Tabel 10.4 Resultaten van regressieanalyses van achtergrondkenmerken op controle en experimentele groepen, tweede ronde vragenlijst

Achtergrondkenmerk	Control mean (SD)	All	T1	T2	T3	T4
Jonger dan 24 jaar (1/0)	0,15	0,05	0,05	0,02	0,03	**0,08**
35-44 jaar (1/0)	0,26	0,02	0,04	0,01	0,00	0,02
45-54 jaar (1/0)	0,35	-0,01	-0,05	0,03	0,02	-0,01
> 55 jaar (1/0)	0,24	**-0,06**	-0,04	-0,06	-0,05	**-0,09**
Man (1/0)	0,48	0,06	0,04	0,07	0,07	0,07
Alleenstaand (1/0)	0,62	**0,10**	0,05	**0,13**	**0,14**	**0,10**
Alleenstaande ouder (1/0)	0,19	-0,05	-0,06	-0,04	-0,04	-0,06
Samenwonend (1/0)	0,19	-0,05	0,01	**-0,09**	**-0,10**	-0,04
Onbekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Geen migratie achtergrond (1/0)	0,67	-0,00	-0,06	-0,01	0,02	0,05
Westerse migratieachtergrond (1/0)	0,12	-0,02	0,02	**-0,06**	-0,03	-0,02
Niet-westerse migratieachtergrond (1/0)	0,21	0,02	0,04	0,07	0,02	-0,03
Laag opleidingsniveau (1/0)	0,27	-0,04	-0,05	-0,00	-0,04	-0,05
Middelbaar opleidingsniveau (1/0)	0,39	-0,00	0,07	-0,05	-0,04	-0,01
Hoog opleidingsniveau (1/0)	0,33	0,04	-0,02	0,04	0,09	0,07
Opleidingsniveau onbekend (1/0)	0,01	-0,00	0,00	0,01	-0,01	-0,01
Uitkeringsduur < 1 jaar (1/0)	0,08	-0,00	0,01	0,01	-0,01	-0,01
Uitkeringsduur 1-3 jaar (1/0)	0,34	**0,07**	**0,09**	0,05	0,00	**0,13**
Uitkeringsduur > 3 jaar (1/0)	0,58	**-0,07**	**-0,10**	-0,05	0,00	**-0,12**

Note: Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Tabel 10.5 Resultaten van regressieanalyses van achtergrondkenmerken op controle en experimentele groepen, derde ronde vragenlijst

Achtergrondkenmerk	Control mean (SD)	All	T1	T2	T3	T4
Jonger dan 24 jaar (1/0)	0,14	**0,06**	**0,08**	0,01	0,04	0,07
35-44 jaar (1/0)	0,26	0,03	0,04	0,02	0,01	0,05
45-54 jaar (1/0)	0,36	-0,03	**-0,08**	0,04	-0,01	-0,03
> 55 jaar (1/0)	0,24	**-0,06**	-0,03	-0,06	-0,05	**-0,09**
Man (1/0)	0,48	0,05	0,04	0,05	0,06	0,07
Alleenstaand (1/0)	0,65	**0,08**	0,05	0,08	**0,11**	0,07
Alleenstaande ouder (1/0)	0,18	-0,04	-0,05	-0,03	-0,03	-0,04
Samenwonend (1/0)	0,17	-0,04	0,01	-0,05	**-0,08**	-0,03
Onbekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Geen migratie achtergrond (1/0)	0,69	-0,01	-0,08	-0,01	-0,01	0,05
Westerse migratieachtergrond (1/0)	0,11	-0,01	0,02	**-0,05**	-0,01	-0,01
Niet-westerse migratieachtergrond (1/0)	0,20	0,02	0,06	0,07	0,02	-0,03
Laag opleidingsniveau (1/0)	0,27	-0,03	-0,03	0,01	-0,03	-0,05
Middelbaar opleidingsniveau (1/0)	0,40	-0,02	0,05	-0,06	-0,06	-0,03
Hoog opleidingsniveau (1/0)	0,33	0,05	-0,02	0,04	**0,11**	**0,09**
Opleidingsniveau onbekend (1/0)	0,01	0,00	0,00	0,01	-0,01	-0,00
Uitkeringsduur < 1 jaar (1/0)	0,08	-0,00	0,01	0,01	-0,01	-0,01
Uitkeringsduur 1-3 jaar (1/0)	0,33	**0,09**	**0,09**	0,06	0,02	**0,14**
Uitkeringsduur > 3 jaar (1/0)	0,59	**-0,08**	**-0,10**	-0,08	-0,01	**-0,13**

Note: Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

10.6 Regressie resultaten verschillende modelspecificaties

VARIANT A: Regressieanalyses compliers in experimentele groepen ten opzichte van compliers in controlegroep.

Tabel 10.6 Resultaten van regressieanalyses deelnemers Experimentele groepen (compliers) ten opzichte van controlegroep op tijdstip 0 (Variant A)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle Gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	NA	0,001	-0,003	0,000	-0,005	890/874
Looninkomen > 70% WML (1/0)	NA	-0,013	**-0,015**	-0,002	-0,007	890/874
Looninkomen > 50% WML (1/0)	NA	-0,014	-0,020	0,002	0,024	890/874
Gewerkte uren >32/week (1/0)	NA	0,005	-0,004	-0,003	-0,007	890/874
Gewerkte uren >27/week (1/0)	NA	0,001	-0,008	0,005	**-0,011**	890/874
Gewerkte uren >12/week (1/0)	NA	0,010	-0,011	0,030	0,033	890/874
Gewerkte uren >8/week (1/0)	NA	0,031	-0,014	**0,051**	**0,043**	890/874
Permanent contract (1/0)	NA	0,017	0,010	0,038	0,026	890/874
Tijdelijk contract (1/0)	NA	0,025	-0,001	0,040	0,023	890/874

Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Tabel 10.7 Resultaten van regressieanalyses deelnemers Experimentele groepen (compliers) ten opzichte van controlegroep na 8 maanden (Variant A)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle Gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	NA	**-0,026**	-0,006	0,001	-0,021	890/874
Looninkomen > 70% WML (1/0)	NA	**-0,038**	0,009	0,015	-0,010	890/874
Looninkomen > 50% WML (1/0)	NA	**-0,052**	-0,009	0,026	-0,005	890/874
Gewerkte uren >32/week (1/0)	NA	-0,016	0,019	-0,013	-0,014	890/874
Gewerkte uren >27/week (1/0)	NA	**-0,031**	0,004	-0,004	-0,013	890/874
Gewerkte uren >12/week (1/0)	NA	**-0,044**	0,001	**0,063**	0,010	890/874
Gewerkte uren >8/week (1/0)	NA	-0,030	0,009	**0,099**	0,008	890/874
Permanent contract (1/0)	NA	0,002	0,002	0,036	0,017	890/874
Tijdelijk contract (1/0)	NA	0,025	-0,001	**0,040**	0,023	890/874

Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Tabel 10.8 Resultaten van regressieanalyses deelnemers Experimentele groepen (compliers) ten opzichte van controlegroep na 16 maanden (Variant A)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle Gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	NA	-0,020	0,015	0,016	-0,008	890/874
Looninkomen > 70% WML (1/0)	NA	-0,005	0,025	0,013	-0,014	890/874
Looninkomen > 50% WML (1/0)	NA	-0,013	0,007	0,036	-0,005	890/874
Gewerkte uren >32/week (1/0)	NA	0,001	0,013	-0,000	-0,009	890/874
Gewerkte uren >27/week (1/0)	NA	0,002	0,025	0,007	-0,011	890/874
Gewerkte uren >12/week (1/0)	NA	-0,001	0,021	**0,092**	-0,009	890/874
Gewerkte uren >8/week (1/0)	NA	-0,016	0,031	**0,126**	0,004	890/874
Permanent contract (1/0)	NA	0,000	-0,014	**0,068**	0,027	890/874
Tijdelijk contract (1/0)	NA	0,007	0,037	**0,126**	0,024	890/874

Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Tabel 10.9 Resultaten van regressieanalyses deelnemers Experimentele groepen (compliers) ten opzichte van controlegroep na 24 maanden (Variant A)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	NA	-0,016	0,009	0,018	-0,027	890/874
Looninkomen > 70% WML (1/0)	NA	-0,030	-0,006	0,021	0,008	890/874
Looninkomen > 50% WML (1/0)	NA	-0,043	-0,008	0,028	-0,000	890/874
Gewerkte uren >32/week (1/0)	NA	-0,020	0,002	0,008	-0,018	890/874
Gewerkte uren >27/week (1/0)	NA	-0,028	-0,003	0,025	-0,018	890/874
Gewerkte uren >12/week (1/0)	NA	-0,026	-0,023	0,043	-0,006	890/874
Gewerkte uren >8/week (1/0)	NA	-0,015	-0,018	**0,084**	-0,012	890/874
Permanent contract (1/0)	NA	0,013	-0,006	0,048	0,019	890/874
Tijdelijk contract (1/0)	NA	0,024	0,003	**0,110**	0,022	890/874

Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

VARIANT B: Intention-to-treat analyse ten opzichte van referentiegroep

Tabel 10.10 Resultaten van ITT-regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van referentiegroep op tijdstip 0 (Variant B)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Variabele	Referentie gem. (SD)	C.	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,000	**0,010**	**0,009**	**0,008**	**0,010**	**0,009**	8336/8318
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,000	**0,022**	**0,018**	**0,020**	**0,020**	**0,019**	8336/8318
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,014	**0,028**	**0,026**	**0,024**	**0,023**	**0,029**	8336/8318
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,007	0,003	0,004	0,000	0,003	0,005	8336/8318
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,007	0,009	0,008	0,006	0,007	0,008	8336/8318
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,021	**0,042**	**0,038**	**0,037**	**0,038**	**0,042**	8336/8318
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,062	0,021	0,018	0,014	0,015	0,017	8336/8318
Permanent contract (1/0)	0,034	0,006	0,013	0,001	0,012	0,010	8336/8318
Tijdelijk contract (1/0)	0,089	-0,006	-0,029	-0,014	-0,026	-0,017	8336/8318

Note: Gegevens voor de referentiegroep in kolom 1, de controlegroep in (2), de vier interventiegroepen in kolommen 3 t/m 6 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Variant B

Tabel 10.11 Resultaten van ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van referentiegroep na 8 maanden (Variant B)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Variabele	Referentie gem. (SD)	C.	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,014	0,018	0,002	0,006	0,011	0,005	8336/8318
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,021	**0,034**	0,014	0,020	**0,023**	0,019	8336/8318
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,034	**0,043**	0,018	0,022	**0,028**	0,023	8336/8318
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,027	0,003	-0,009	-0,010	-0,004	-0,004	8336/8318
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,027	0,016	-0,001	0,000	0,007	0,003	8336/8318
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,062	**0,037**	0,008	0,015	0,025	0,012	8336/8318
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,103	0,013	-0,013	-0,009	0,004	-0,010	8336/8318
Permanent contract (1/0)	0,041	0,001	0,003	-0,005	0,005	0,003	8335/8317
Tijdelijk contract (1/0)	0,103	0,005	-0,023	-0,015	-0,007	-0,013	8335/8317

Note: Gegevens voor de referentiegroep in kolom 1, de controlegroep in (2), de vier interventiegroepen in kolommen 3 t/m 6 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Variant B

Tabel 10.12 Resultaten van ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van referentiegroep na 16 maanden (Variant B)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Variabele	Referentie gem. (SD)	C.	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,021	**0,023**	0,013	0,017	0,016	0,015	8336/8318
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,041	**0,034**	0,013	0,015	0,023	0,015	8336/8318
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,041	0,034	0,013	0,015	0,023	0,015	8336/8318
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,027	0,014	0,003	0,006	0,004	0,005	8336/8318
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,027	**0,027**	0,019	0,017	0,021	0,017	8336/8318
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,103	0,009	-0,010	-0,008	0,002	-0,017	8336/8318
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,137	-0,010	-0,031	-0,023	-0,013	-0,036	8336/8318
Permanent contract (1/0)	0,055	-0,005	-0,003	-0,012	-0,001	-0,007	8335/8317
Tijdelijk contract (1/0)	0,130	-0,021	-0,040	-0,032	-0,031	-0,040	8335/8317

Note: Gegevens voor de referentiegroep in kolom 1, de controlegroep in (2), de vier interventiegroepen in kolommen 3 t/m 6 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Variant B

Tabel 10.13 Resultaten van ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van referentiegroep na 24 maanden (Variant B)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Variabele	Referentie gem. (SD)	C.	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,055	0,005	-0,013	-0,008	-0,003	-0,009	8336/8318
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,082	0,010	-0,015	-0,010	-0,005	-0,001	8336/8318
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,116	0,002	-0,030	-0,025	-0,013	-0,021	8336/8318
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,048	0,010	-0,008	-0,007	0,003	0,001	8336/8318
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,055	0,019	-0,004	-0,001	0,009	0,011	8336/8318
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,130	0,007	-0,027	-0,021	-0,006	-0,018	8336/8318
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,151	0,002	-0,031	-0,019	-0,007	-0,022	8336/8318
Permanent contract (1/0)	0,055	0,004	0,003	-0,004	-0,000	-0,008	8334/8316
Tijdelijk contract (1/0)	0,137	-0,010	-0,035	-0,032	-0,019	-0,023	8334/8316

Note: Gegevens voor de referentiegroep in kolom 1, de controlegroep in (2), de vier interventiegroepen in kolommen 3 t/m 6 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

VARIANT C: Intention-to-treat analyse ten opzichte van controlegroep.

Tabel 10.14 Resultaten van ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van controlegroep op tijdstip 0 (Variant C)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,010	-0,000	-0,002	-0,000	-0,001	8190/8173
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,023	-0,004	-0,002	-0,002	-0,002	8190/8173
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,042	-0,002	-0,004	-0,004	0,001	8190/8173
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,011	0,001	-0,003	-0,000	0,001	8190/8173
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,017	-0,001	-0,003	-0,002	-0,001	8190/8173
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,062	-0,004	-0,005	-0,004	-0,000	8190/8173
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,082	-0,003	-0,007	-0,007	-0,004	8190/8173
Permanent contract (1/0)	0,037	0,007	-0,005	0,006	0,004	8190/8173
Tijdelijk contract (1/0)	0,085	**-0,023**	-0,008	**-0,020**	-0,011	8190/8173

Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Tabel 10.15 Resultaten van ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van controlegroep na 8 maanden (Variant C)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,033	**-0,015**	-0,011	-0,007	**-0,012**	8190/8173
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,056	**-0,020**	**-0,014**	-0,011	**-0,015**	8190/8173
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,078	**-0,025**	**-0,020**	**-0,014**	**-0,020**	8190/8173
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,032	**-0,012**	**-0,013**	-0,007	-0,007	8190/8173
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,046	**-0,017**	**-0,016**	-0,009	**-0,013**	8190/8173
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,099	**-0,029**	**-0,023**	-0,012	**-0,025**	8190/8173
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,115	**-0,026**	**-0,022**	-0,009	**-0,023**	8190/8173
Permanent contract (1/0)	0,040	0,002	-0,006	0,004	0,002	8189/8172
Tijdelijk contract (1/0)	0,109	**-0,027**	**-0,020**	-0,012	**-0,017**	8189/8172

Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

Tabel 10.16 Resultaten van ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van controlegroep na 16 maanden (Variant C)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,046	-0,010	-0,006	-0,007	-0,009	8190/8173
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,077	**-0,021**	**-0,019**	-0,011	**-0,019**	8190/8173
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,097	**-0,023**	**-0,020**	-0,012	**-0,022**	8190/8173
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,045	**-0,011**	-0,008	-0,010	-0,009	8190/8173
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,057	-0,008	-0,010	-0,005	-0,009	8190/8173
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,113	**-0,019**	**-0,016**	-0,007	**-0,026**	8190/8173
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,128	**-0,021**	-0,013	-0,003	**-0,026**	8190/8173
Permanent contract (1/0)	0,047	0,002	-0,007	0,004	-0,002	8189/8172
Tijdelijk contract (1/0)	0,114	**-0,020**	-0,011	-0,010	**-0,020**	8189/8172

Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

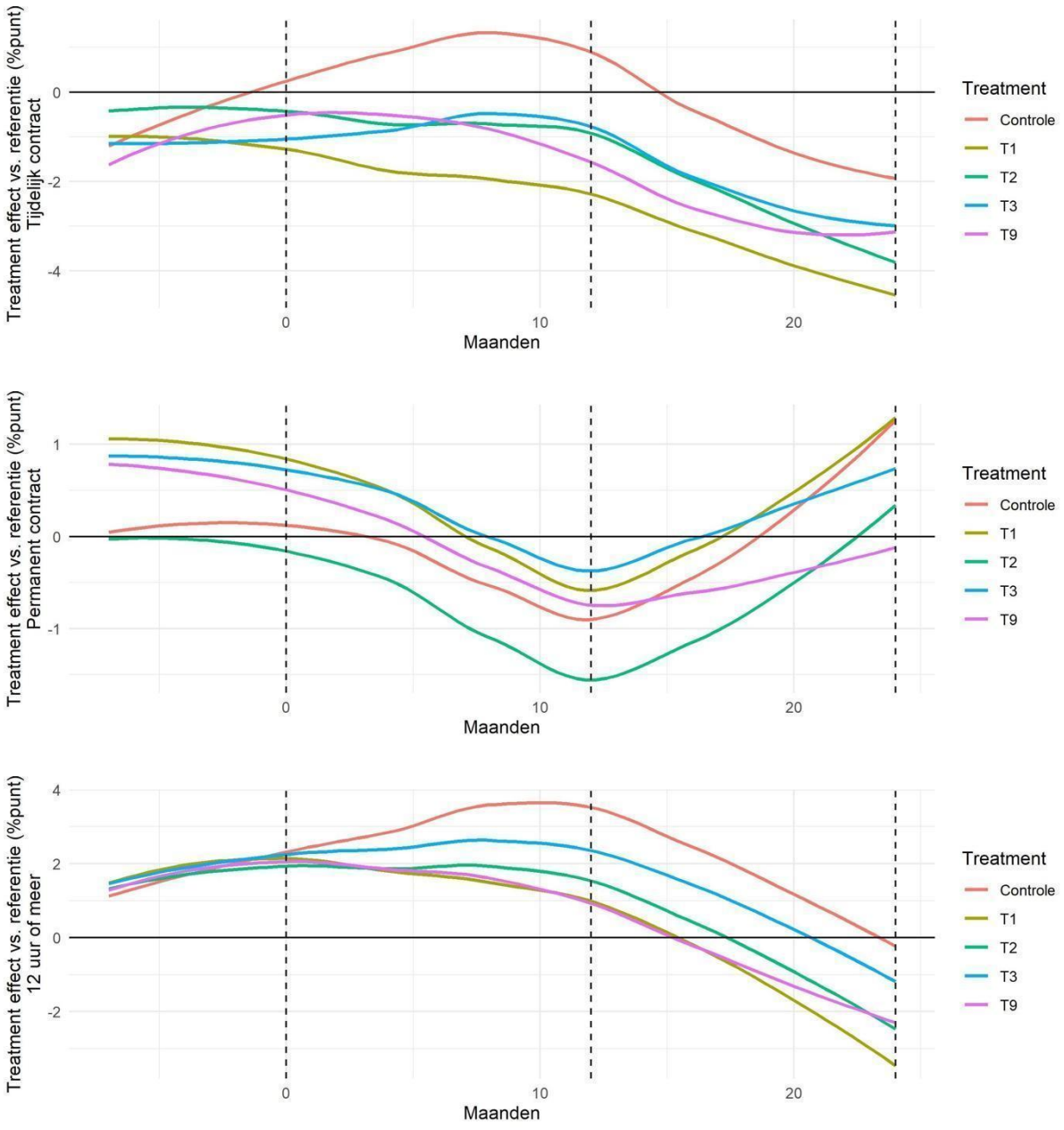
Tabel 10.17 Resultaten van ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van controlegroep na 24 maanden (Variant C)

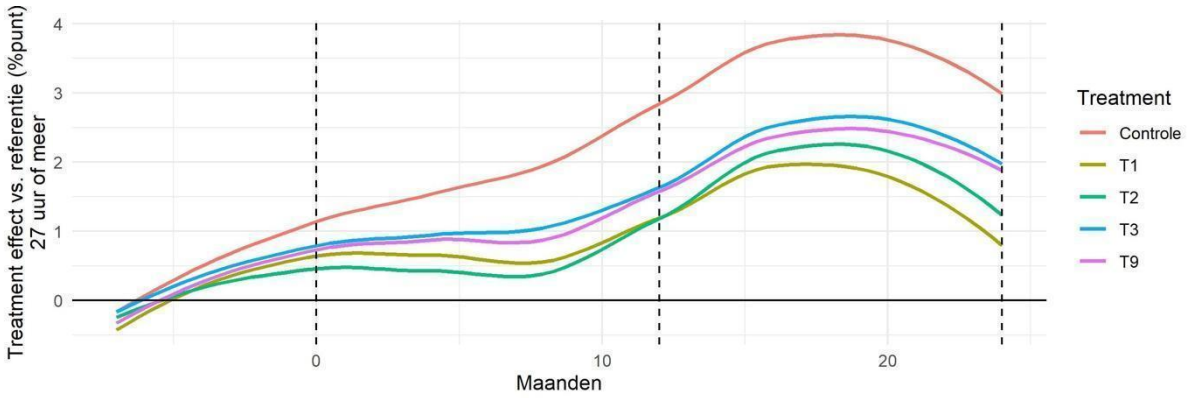
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Variabele	Controle gem. (SD)	T1	T2	T3	T4	N/df
Looninkomen > 100% WML (1/0)	0,064	**-0,017**	**-0,013**	-0,007	**-0,013**	8190/8173
Looninkomen > 70% WML (1/0)	0,096	**-0,025**	**-0,020**	-0,015	-0,011	8190/8173
Looninkomen > 50% WML (1/0)	0,122	**-0,033**	**-0,027**	-0,015	**-0,024**	8190/8173
Gewerkte uren >32/week (1/0)	0,062	**-0,018**	**-0,018**	-0,007	-0,009	8190/8173
Gewerkte uren >27/week (1/0)	0,079	**-0,023**	**-0,020**	-0,010	-0,008	8190/8173
Gewerkte uren >12/week (1/0)	0,139	**-0,034**	**-0,028**	-0,013	**-0,025**	8190/8173
Gewerkte uren >8/week (1/0)	0,155	**-0,034**	**-0,022**	-0,009	**-0,024**	8190/8173
Permanent contract (1/0)	0,057	-0,001	-0,008	-0,005	-0,013	8188/8171
Tijdelijk contract (1/0)	0,130	**-0,025**	**-0,022**	-0,009	-0,013	8188/8171

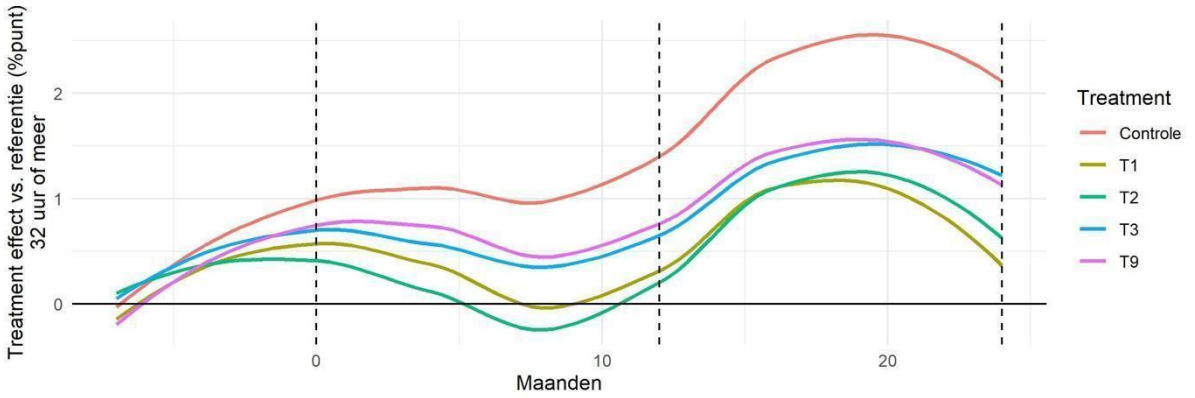
Note: Gegevens voor de controlegroep in kolom 1, de vier interventiegroepen in kolommen 2 t/m 5 en de omvang van de groep en het aantal vrijheidsgraden in kolom 6. Controle: Vergelijkingsgroep; T1: Eigen regie; T2: Individueel maatwerk; T3: Bijverdiengroep; T4: Keuzegroep

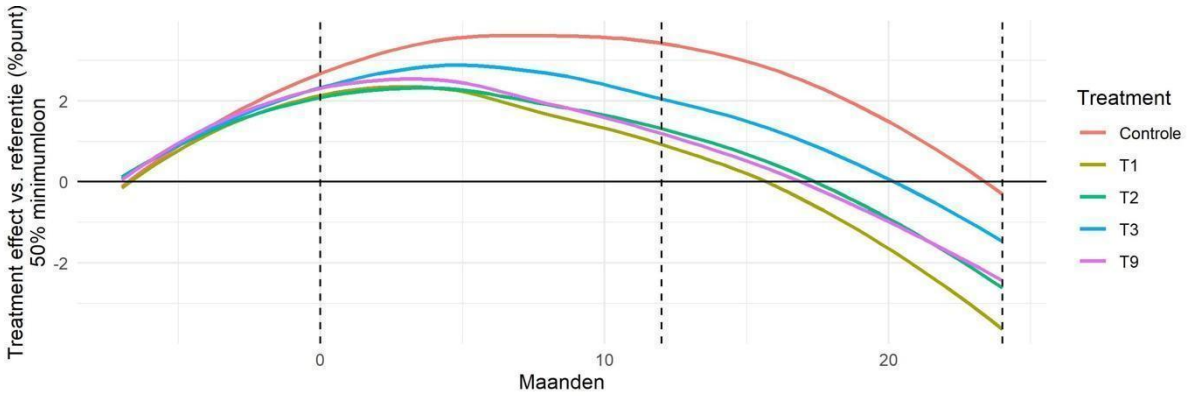
10.7 Lijngrafieken Intention-to-treat regressie-analyse ten opzichte van referentiegroep.

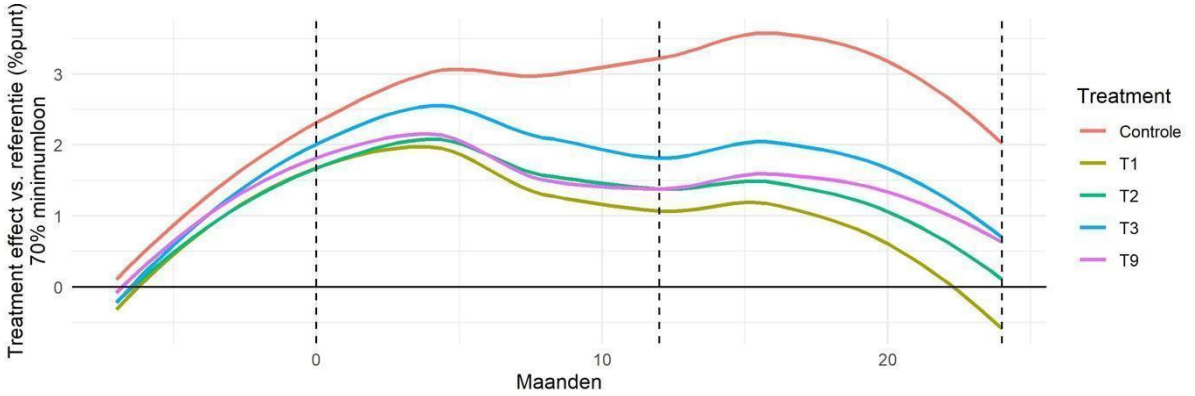
Figuren 10.1: Lijngrafieken van treatment effecten ITT regressieanalyses Experimentele groepen ten opzichte van referentiegroep, verschillende uitstroommaten.

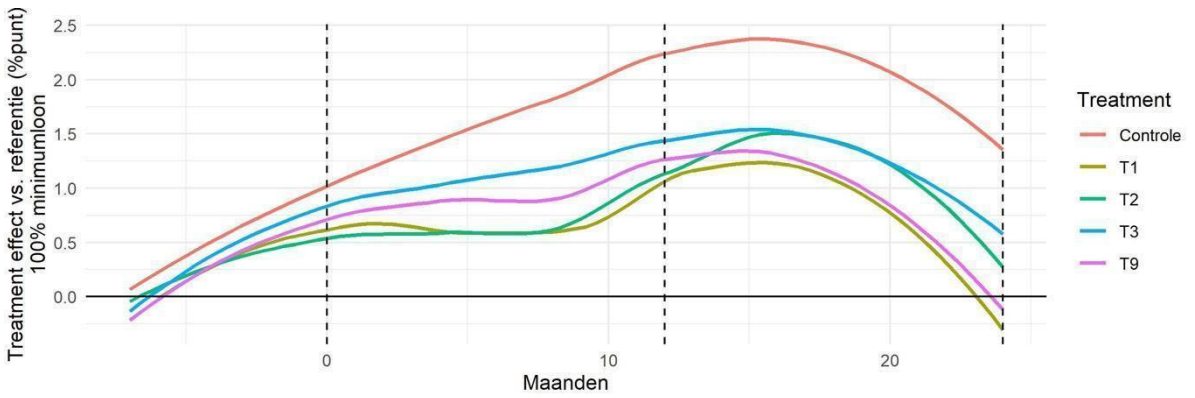

Treatment effect vs. referentie (%punt)
27 uur of meer
4
3
2
1
0
0
10
20
Maanden
Treatment
Controle
T1
T2
T3
T9

Treatment effect vs. referentie (%punt)
32 uur of meer
2
1
0
0
10
20
Maanden
Treatment
Controle
T1
T2
T3
T9

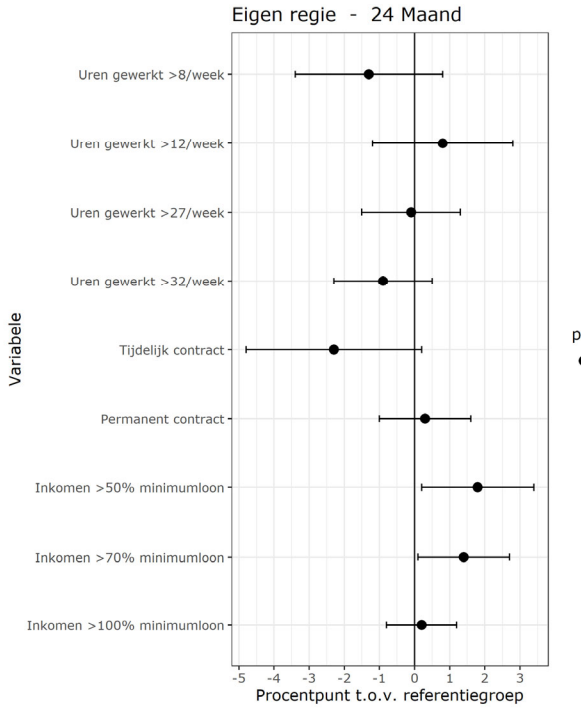

Treatment effect vs. referentie (%punt)
50% minimumloon
2
0
-2
0
10
20
Maanden
Treatment
Controle
T1
T2
T3
T9

Treatment effect vs. referentie (%punt)
70% minimumloon
3
2
1
0
0
10
20
Maanden
Treatment
Controle
T1
T2
T3
T9

Treatment effect vs. referentie (%punt)
100% minimumloon
2.5
2.0
1.5
1.0
0.5
0.0
0
10
20
Maanden
Treatment
Controle
T1
T2
T3
T9

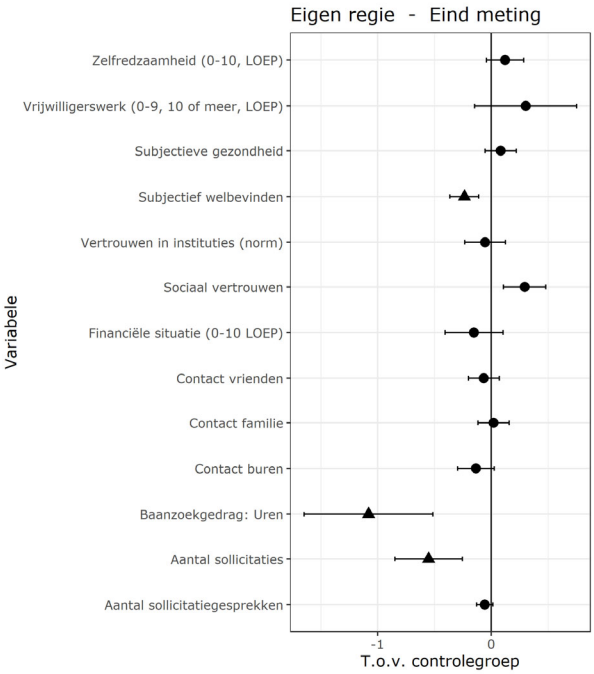
10.8 Lijnplots alle uitkomstmaten na 24 maanden per groep

Eigen Regie-groep

Toelichting

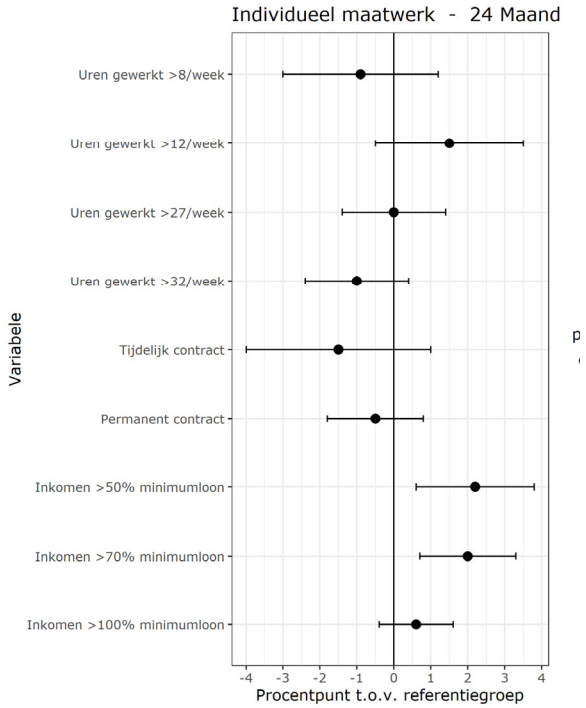
- Uitkomsten zijn op basis van intention-to-treat analyse ten opzichte van referentiegroep.
- Na 24 maanden zien we lichte veranderingen ten opzichte van de basiskans van de referentiegroep. De meeste veranderingen zijn niet significant.
- Negatieve veranderingen, hoewel nauwelijks van toeval te onderscheiden, doen zich voor bij het aantal kleine banen (circa -1%) en tijdelijke contracten (circa -1,5%).
- Positieve veranderingen, hoewel nauwelijks van toeval te onderscheiden, doen zich vooral bij het verworven looninkomen (circa 1,5%).

Toelichting

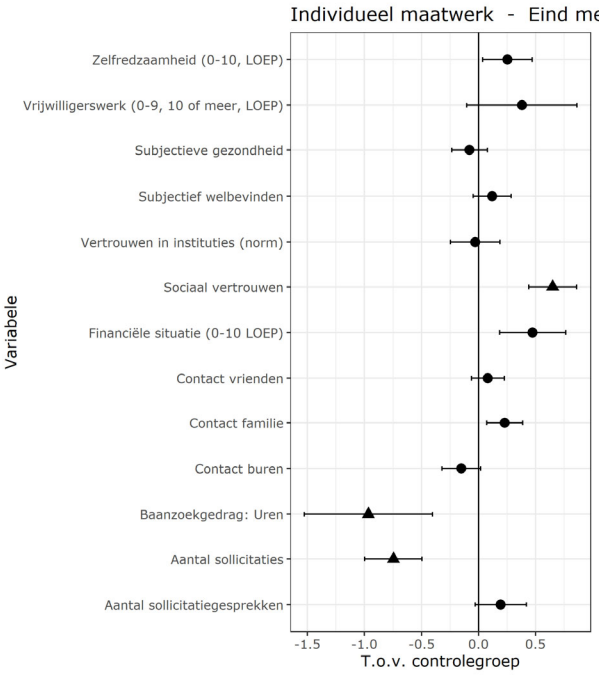
- Uitkomsten zijn op basis van vergelijking met controlegroep.
- Na 24 maanden zien we nauwelijks veranderingen ten opzichte van de basiskans van de controlegroep. De meeste veranderingen zijn niet significant, uitgezonderd welbevinden en baanzoekgedrag.
- Er is een indicatie dat het vrijwilligerswerk is toegenomen.

Individueel maatwerk

Toelichting

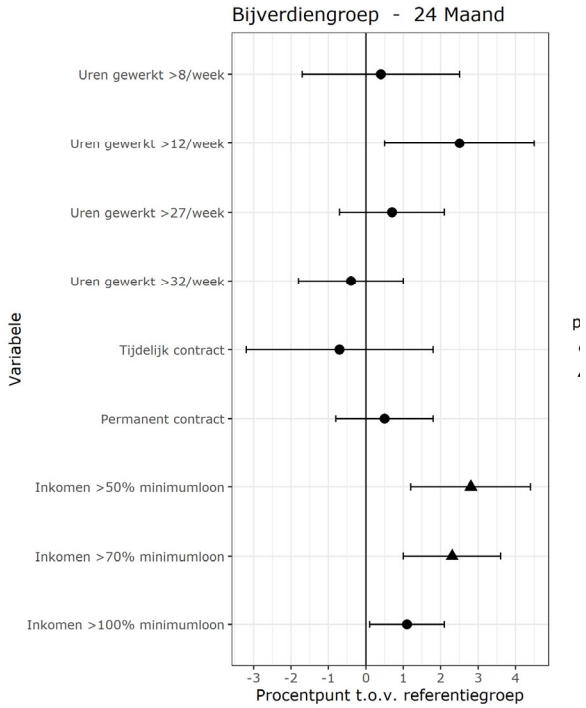
- Uitkomsten zijn op basis van intention-to-treat analyse ten opzichte van referentiegroep
- Na 24 maanden zien we lichte veranderingen ten opzichte van de basiskans van de referentiegroep. De meeste veranderingen zijn niet significant.
- Positieve veranderingen, hoewel nauwelijks van toeval te onderscheiden, doen zich voor bij het aantal kleine banen > 12 uur pw (1,5%) en bij het verworven looninkomen (circa 2%).
- Negatieve veranderingen, hoewel nauwelijks van toeval te onderscheiden, doen zich voor bij het aantal kleine banen > 8 uur pw (circa -1%) en tijdelijke contracten (circa -1,5%).
-

Toelichting

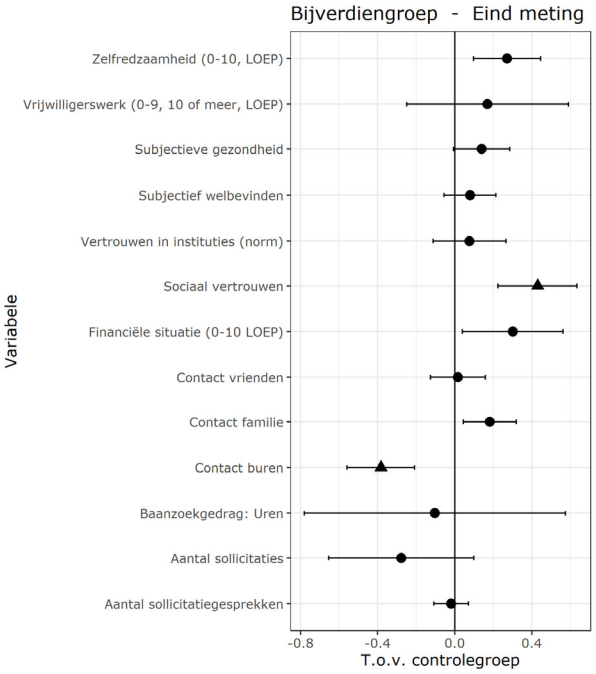
- Uitkomsten zijn op basis van vergelijking met controlegroep
- Na 24 maanden zien we lichte veranderingen ten opzichte van de basiskans van de controlegroep.
- Vertrouwen is toegenomen en dit geldt – hoewel niet significant - ook voor vrijwilligerswerk en de verbetering van de financiële situatie.
- Het baanzoekgedrag is afgenomen.

Bijverdiengroep

Toelichting

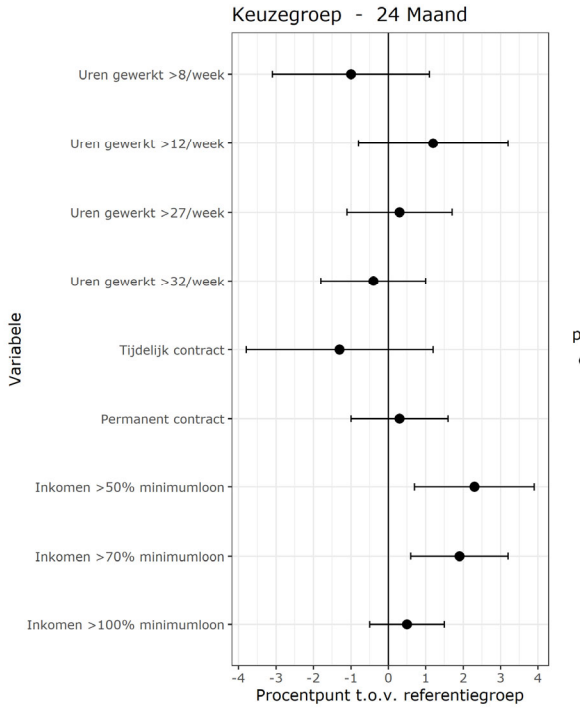
- Uitkomsten zijn op basis van intention-to-treat analyse ten opzichte van referentiegroep
- Na 24 maanden zien we lichte veranderingen ten opzichte van de basiskans van de referentiegroep.
- Positieve veranderingen zijn het verworven inkomen (circa +2,5 / 3%) en het aantal gewerkte uren voor >12 uur pw (circa +2,5%)
- Negatieve veranderingen zijn marginaal.

Toelichting

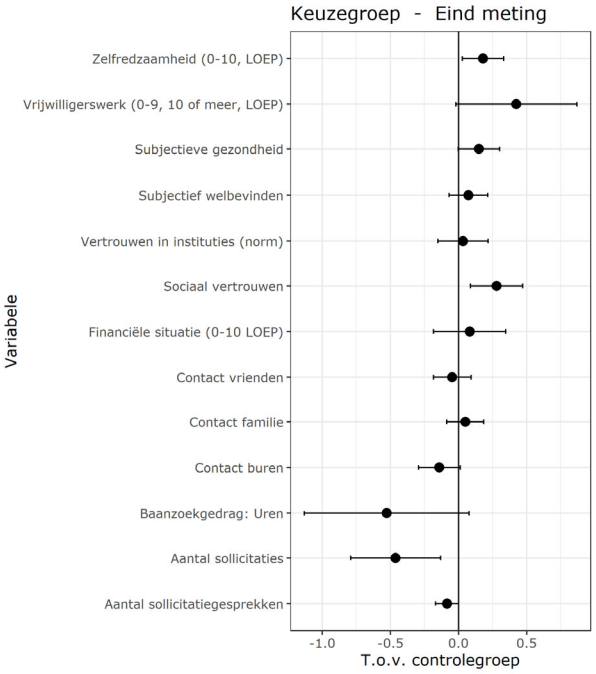
- Uitkomsten zijn op basis van vergelijking met controlegroep
- Na 24 maanden zien we hoofdzakelijk positieve veranderingen ten opzichte van de basiskans van de controlegroep.
- Vertrouwen is toegenomen en baanzoekgedrag is afgenomen.
- De meeste andere veranderingen zijn niet significant.

Keuzegroep

Toelichting

- Uitkomsten zijn op basis van intention-to-treat analyse ten opzichte van referentiegroep
- Na 24 maanden zien we lichte veranderingen ten opzichte van de basiskans van de referentiegroep.
- Positieve veranderingen – hoewel niet significant - zijn het verworven inkomen (circa +2,0 / 2,5%) en het aantal gewerkte uren voor >12 uur pw (circa +1%)
- Negatieve veranderingen zijn vooral een daling van het aantal tijdelijke contracten.

Toelichting

- Uitkomsten zijn op basis van vergelijking met controlegroep
- Na 24 maanden zien we lichte veranderingen ten opzichte van de basiskans van de controlegroep. De meeste veranderingen zijn niet significant.
- Baanzoekgedrag is afgenomen.